

Dom za nezbrinutu djecu - suvremeni odmak u projektiranju

Jureškin, Paula

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

University of Split, Faculty of Civil Engineering, Architecture and Geodesy / Sveučilište u Splitu, Fakultet građevinarstva, arhitekture i geodezije

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:123:487484>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[FCEAG Repository - Repository of the Faculty of Civil Engineering, Architecture and Geodesy, University of Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU

FAKULTET GRAĐEVINARSTVA, ARHITEKTURE I GEODEZIJE

Paula Jureškin

Dom za nezbrinutu djecu *Suvremeni odmak u projektiranju*

AKADEMSKA GODINA

2022. / 2023.

MENTOR - prof.art. Hrvoje Njirić

PAULA JUREŠKIN

DOM ZA NEZBRINUTU DJECU *SUVREMENI ODMAK U PROJEKTIRANJU*

prof.art.HRVOJE NJIRIĆ

ĐORDANA BARBARIĆ

dr.sc.ŽELJANA NIKOLIĆ

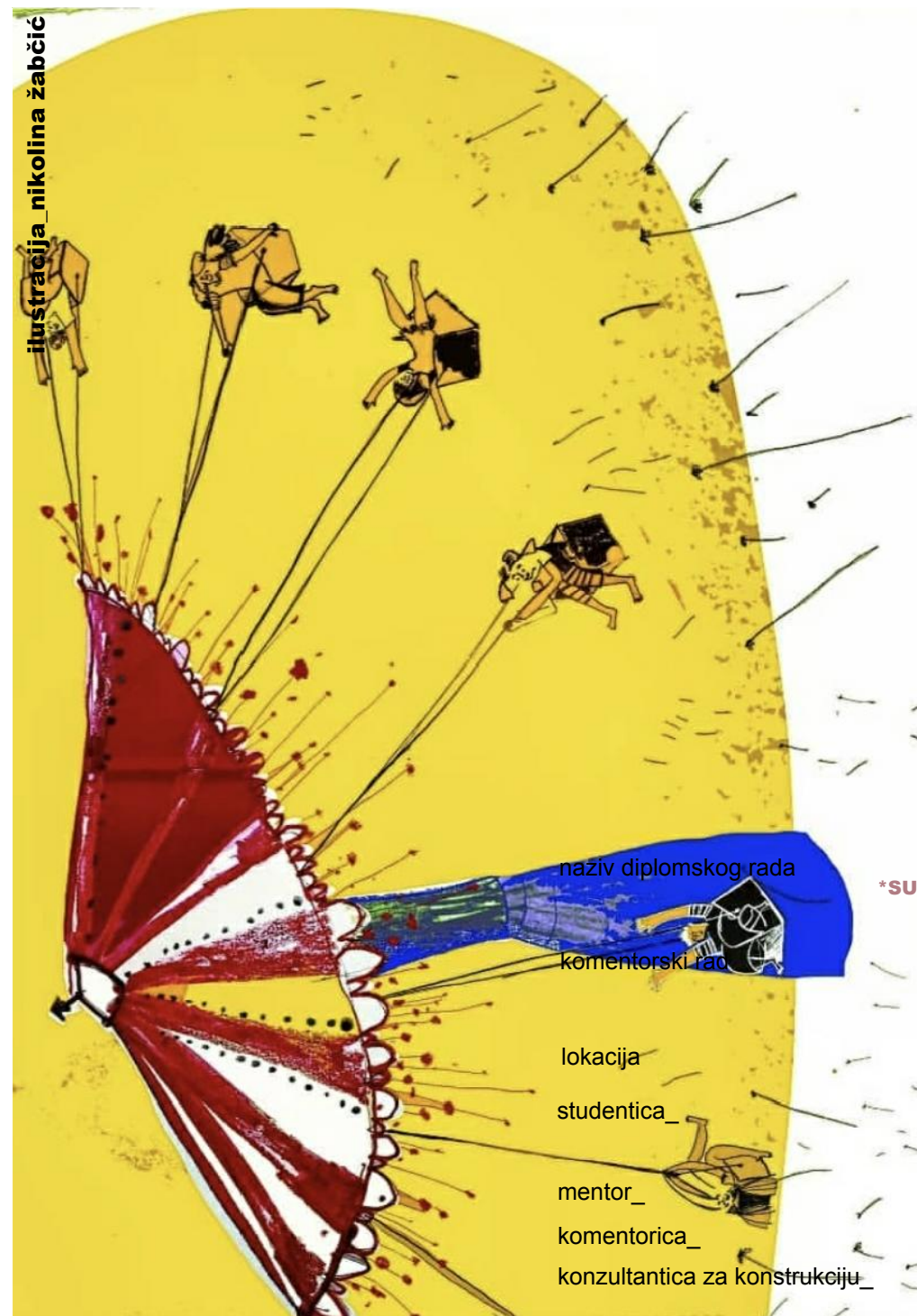
sažetak rada_ pružanje sigurnog i ugodnog doma za najranjivije članove našeg društva-djecu.Maksimalno odmicanje od rubova parcele,maksimalno iskorištavanje zelenih površina,zaigranost presjeka uvođenjem atrija i krovnih terasa u stroge granice same kuće.Uklapanje kuće u okolnu izgradnju po pitanju katnosti.Stvaranje izoliranog i sigurnog vanjskog prostora za igru u samim granicama kuće.Dobna podjela djece po katovima.

ključne riječi_dijete,sigurnost,osjećaj topline doma,stvaranje boljih uvjeta,zajednica,krovne terase,atriji,radionice,kruta granica kuće,slobodna raspodjela unutar kuće,zaigran presjek

HOME FOR CHILDREN *MODERN BREAKTHROUGH IN DESIGN*

abstract_providing a safe and comfortable home for the most vulnerable members of our society - children. Maximum distance from the edges of the plot, maximum use of green areas, playfulness of the section by introducing atriums and roof terraces within the strict boundaries of the house itself. outdoor space for playing within the boundaries of the house. Age division of children by floor.

keywords_child, security, feeling of warmth at home, creating better conditions, community, roof terraces, atriums, workshops, rigid boundary of the house, free distribution inside the house, playful section

ilustracija_nikolina_žabčić

naziv diplomskog rada

komentorski rad

lokacija

studentica_

mentor_

komentorica_

konzultantica za konstrukciju_

FAKULTET GRAĐEVINARSTVA
ARHITEKTURE I GEODEZIJE
2 0 2 2 / 2 0 2 3

DOM ZA NEZBRINUTU DJECU
SUVREMENI ODMAK U PROJEKTIRANJU

DOMOVI ZA NEZBRINUTU DJECU
NEKAD I SAD

KAŠTEL LUKŠIĆ

Paula Jureškin

Hrvoje Njirić

Đordana Barbarić

Željana Nikolić

UVOD

01-08

KOMENTORSKI RAD

09-26

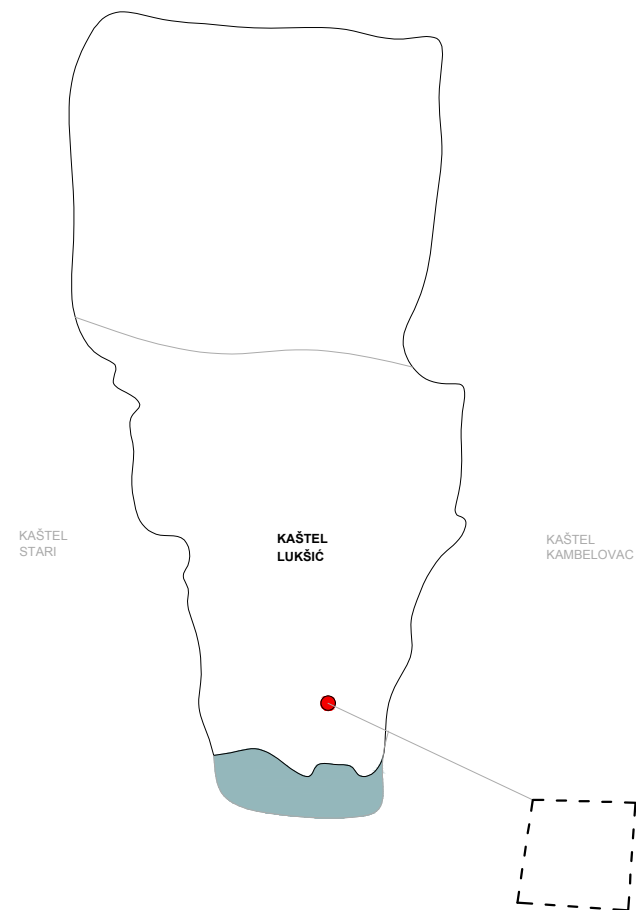
DIPLOMSKI RAD

27

UVOD U PROJEKT

UVOD	02-03
LOKACIJA	odabir lokacije.....04 analiza katnosti....05 analiza prometa....06
KARTA DOMOVA U RH	07
PRIJEDLOG PROGRAMA	08

KAŠTEL LUKŠIĆ

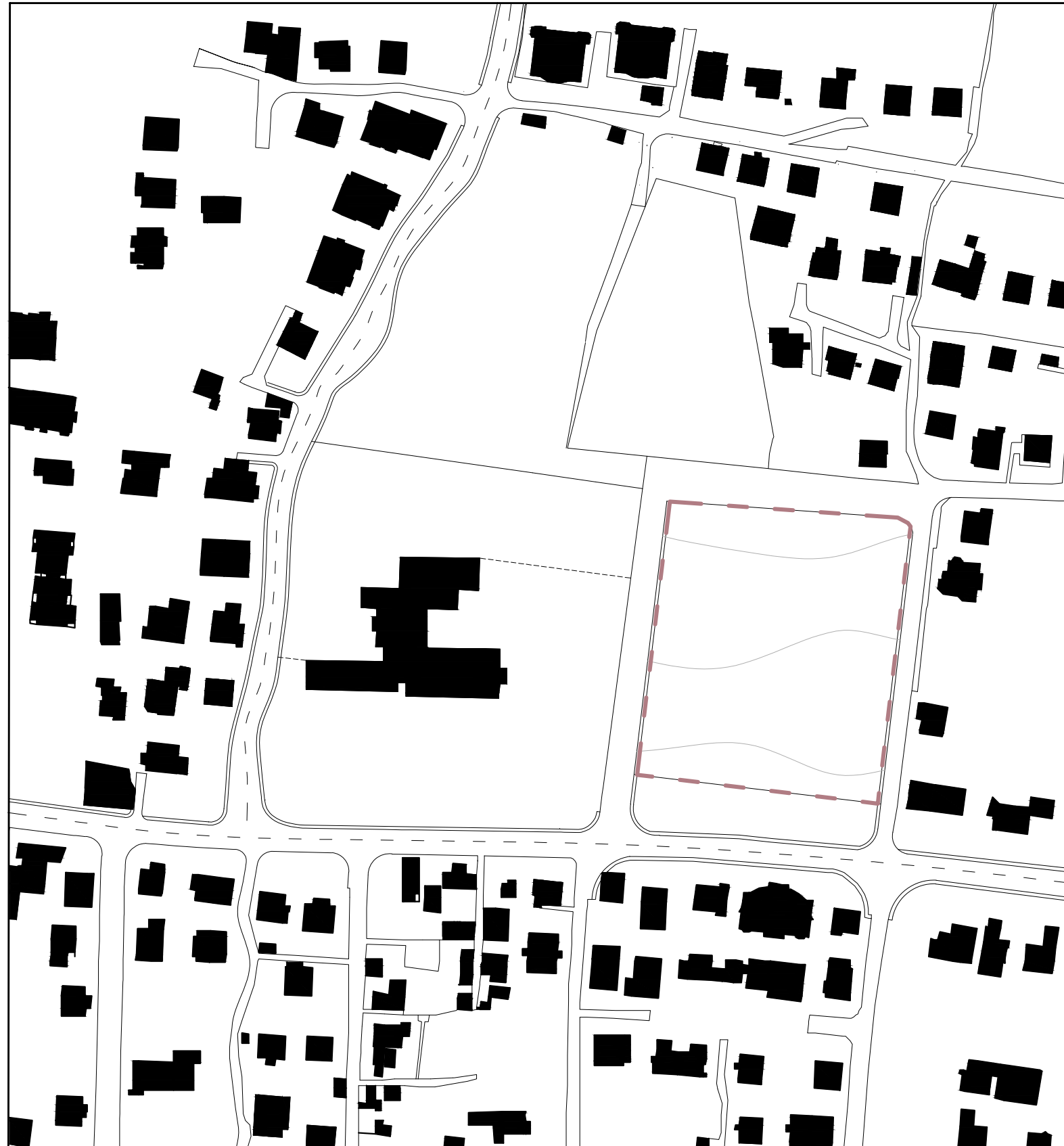
Kaštel Lukšić je jedan od sedam Kaštela, koje čine grad Kaštela. Naselje je smješteno uz obalu Kaštelanskog zaljeva, između Kaštel Starog i Kaštel Kambelovca. Porastom opasnosti od osmanskih osvajača koncem 15. stoljeća, zemljoposjednici su podizali na obali Kaštelanskog zaljeva ili u moru utvrde i utvrđena naselja radi zaštite svojih težaka. Kaštel Lukšić imalo je tri takva kaštela. Koncem 15. stoljeća obitelj Rosani podigla je na hridima svoj kaštel s pripadajućim utvrđenim naseljem - Kaštel Rušinac. Na prijelazu u 16. stoljeće podignut je kaštel Vitturi djelimice na hridi obale a dijelom u moru, a oko njega oblikovalo se je naselje utvrđeno obrambenim zidovima nazvano Castel Vitturi ili Kaštel Lukšić. Vitturiji su u kaštelu živjeli sve do 1943. godine. Uz istočni zid kaštela Vitturiji su sagradili svoje gospodarske zgrade. Sjeverno od kaštela Vitturi iz 16. stoljeća je trg Brce. Nazvan je po brvnu (brvnce) koji je služio kao most kojim se preko jarka ulazilo u kaštel. Trg je bio mjestom odvijanja vjerskih i svjetovnih svečanosti, a Mletačka Republika je na njemu postavila štandarac za zastavu. Oko Brca su sagrađene najstarije javne građevine u naselju. Trg je nekad bio veći i na njemu je bio bunar vode, koji je danas nalazi unutar poslije podignute kuće Kovačev. Brce sa zapada i juga omeđivali su obrambeni zidovi naselja s kulom i zapadnim vratima naselja. Obrambeni sustav oko kaštela Vitturija činio je jarak širine 10 metara s mostom iz 16. st. (sjeverni dio) i onim iz 17 st. (južni dio); pronađeni su 2001. i djelomice rekonstruirani.

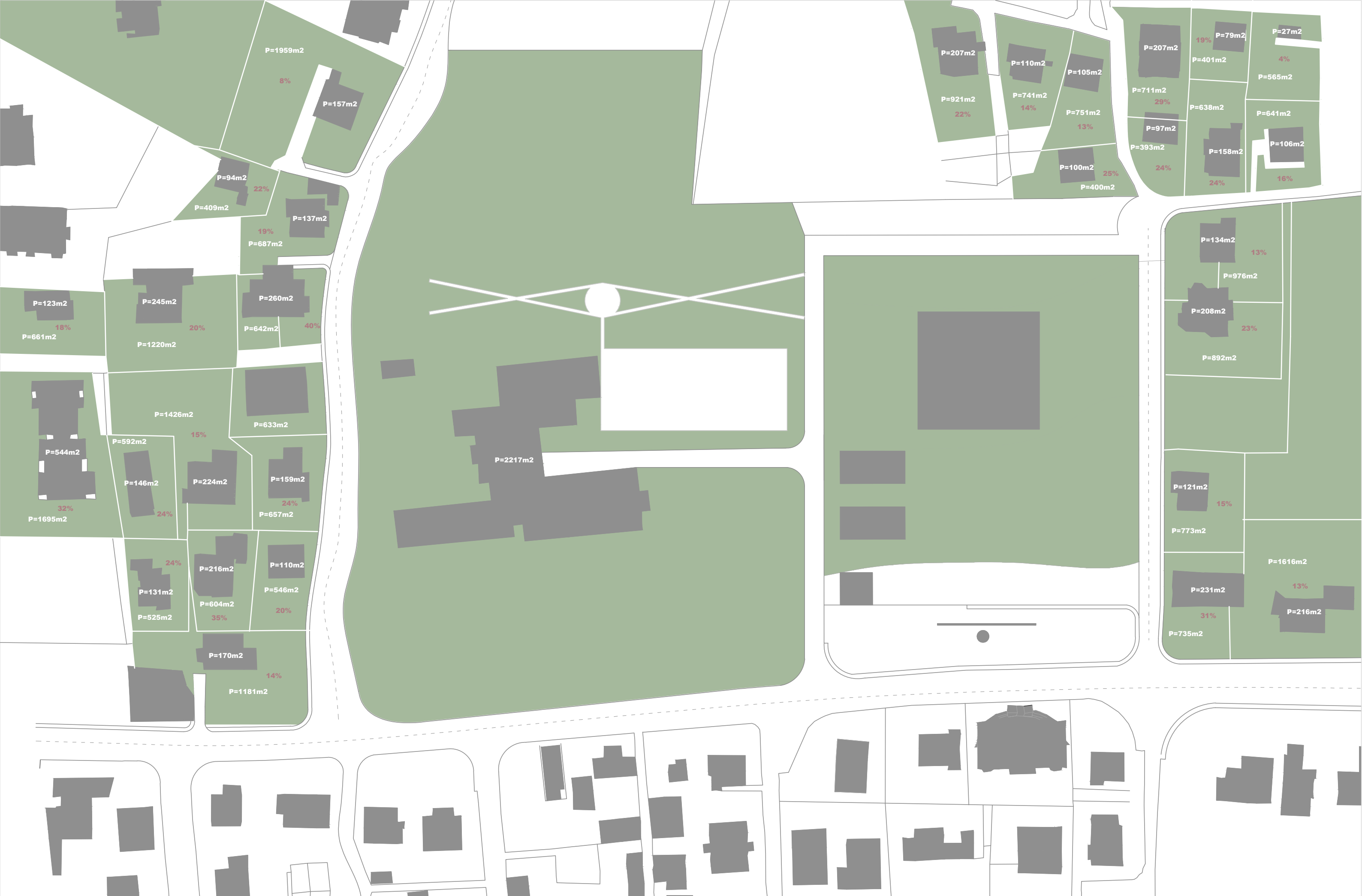

ODABIR LOKACIJE

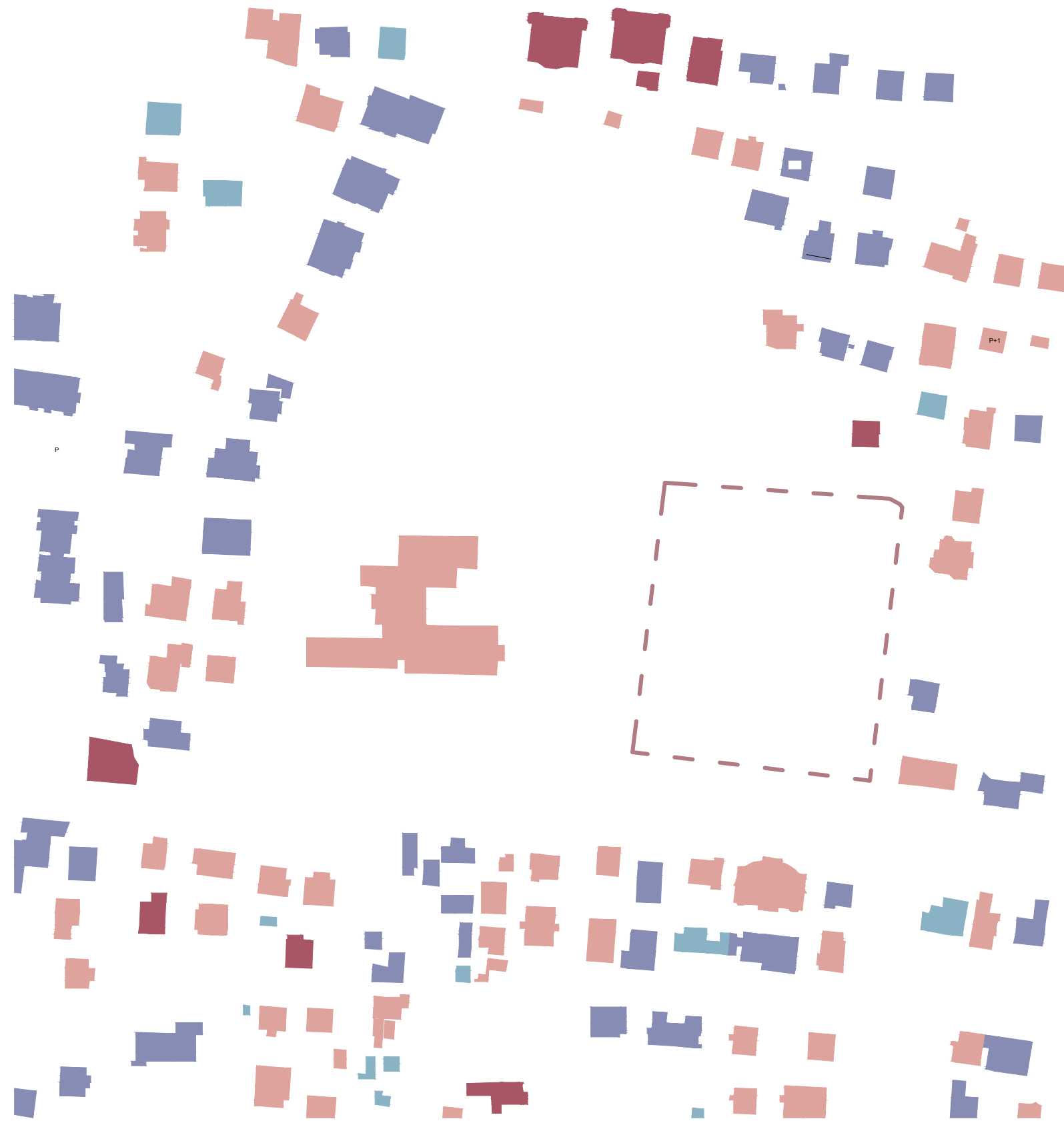
Odabrana lokacija nalazi se u Kaštel Lukšiću neposredno uz cestu Dr.Franje Tuđmana.Sa sjeverne i istočne strane okružena je gusto izgrađenim privatnim kućama maksimalne katnosti P+2.Sa zapadne strane nalazi se osnovna škola sa botaničkim vrtom Grada Kaštela.Sjeverno od škole nalazi se nekoliko privatnih polja maslina.Južnu stranu parcele tangira park sa spomenikom Dr.Franji Tuđmanu.Ova lokacija je izabrana jer svojom pozicijom savršeno odgovara mjerama iz "Pravilnika o minimalnim uvjetima za pružanje socijalne skrbi" koji nalaže — lokacija stambene jedinice treba biti u naselju ili njegovoj blizini, radi mogućnosti korištenja usluga odgoja i obrazovanja, zdravstva i drugih djelatnosti, u skladu s dobi i potrebama korisnika, te mora biti prometno povezana s naseljem i imati prilaz prijevoznim sredstvima.

Prema podacima iz GUP-a grada Kaštela odabrana lokacija spada pod zonu D-javna i društvena namjena .Podvrsta društvene namjene nije definirana.Navedena parcela je u vlasništvu Grada Kaštela. Prema PPU grada kaštela navedeni obuhvat spada pod neizgrađeno građevno zemljište. Također u GUP-u je naglašeno da je na ovoj parceli obavezno uključiti javnu garažu prilikom izrade projekta za istu. Daljnji parametri iz GUP-a nalažu da građevina ne smije biti viša od 11m od kote prometne površine s koje se pristupa objektu,odnosno može sadržavati Po+P+2K. Maksimalni koeficijent izgrađenosti za ovo područje i ovu namjenu iznosi 0,4. Minimalna širina kolnika je 5,5m. Minimalna udaljenost građevine od ruba građevne čestice jednaka je visini iste do vijenca. Broj parkirnih mjesta računa se prema stavku 6.1.1. koji nalaže da na 100m² treba osigurati 2PGM. Koeficijent izgrađenosti za podrumске etaže uvećava se za 0,2 od maksimalne dopuštene.

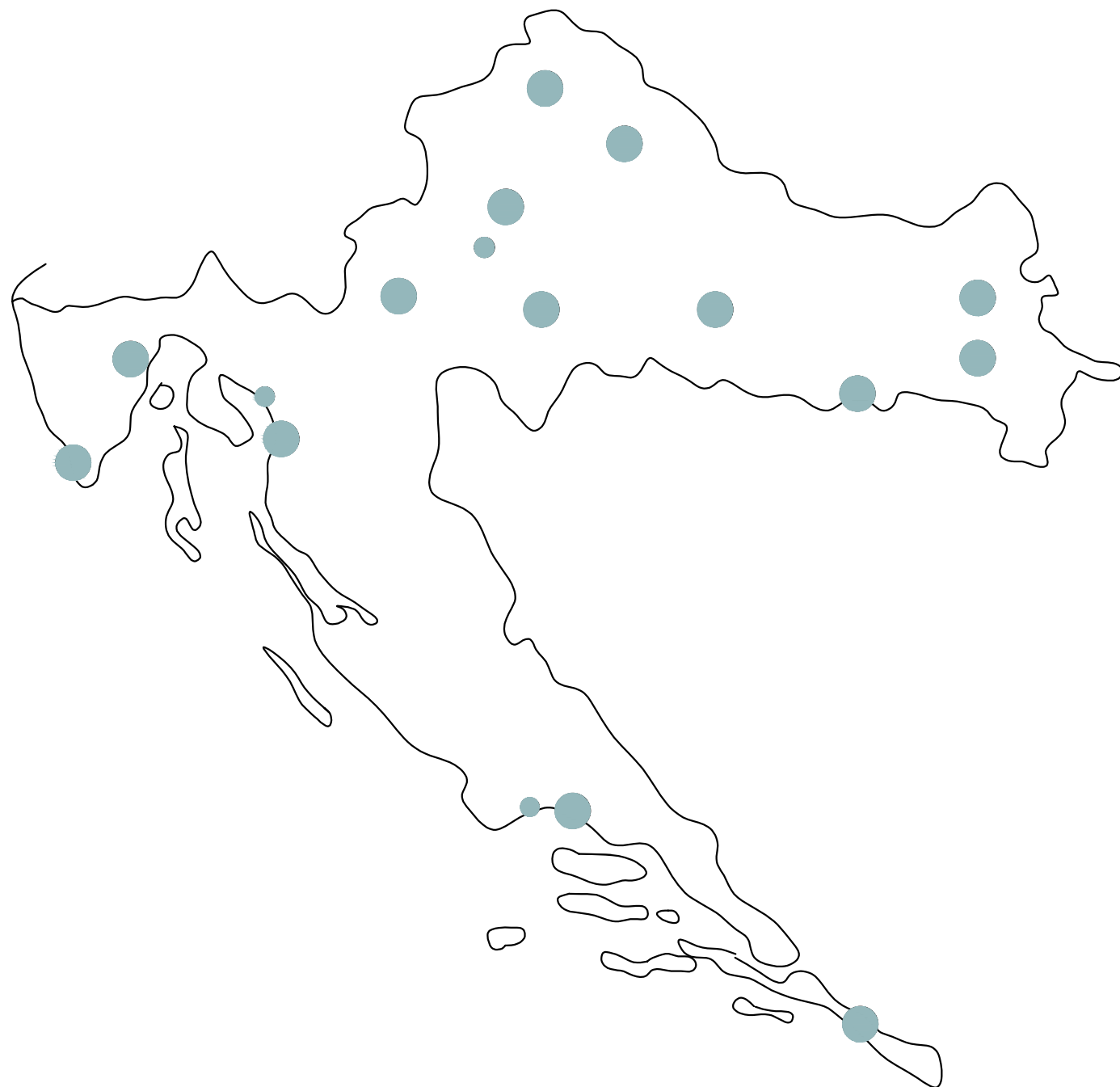
ANALIZA KATNOSTI OKOLNIH KUĆA

ANALIZA PROMETA

- GLAVNE CESTE
- SPOREDNE CESTE
- AUTOBUSNE STANICE

POPIS DOMOVA ZA NEZBRINUTU DJECU U HRVATSKOJ

01. SV.ANA-VINKOVCI	11. BRAĆE MAŽURANIĆ-N.VINODOLSKI
02. MASLINA-DUBROVNIK	12. RUŽA PETROVIĆ-PULA
03. MAESTRAL SPLIT	13. IZVOR-SELCE
04. MAESTRAL-KAŠTEL LUKŠIĆ	14. VRBINA-SISAK
05. VLADIMIR NAZOR-KARLOVAC	15. KUĆA SRETNIH CIGLICA-S.BROD
06. SVITANJE-KOPRIVNICA	16. MAJČINSKI DOM-ZAGREB
07. LIPIK-LIPIK	17. NOVA BUDUĆNOST-VARAŽDIN
08. IVANA BRLIĆ MAŽURANIĆ-LOVRAN	18. UDRUGA BREZA-OSIJEK
09. CARITAS-ZG.NADBISKUPIJA	19. KUĆA SV.JOSIPA-HRV.LESKOVAC
10. KUĆA SV.JOSIPA-HRV.LESKOVAC	

DOMOVI ZA NEZBRINUTU DJECU*NEKAD I SAD*

UVOD	sirotište deinstitucionalizacija 10
UTJECAJ BORAVKA U INSTITUCIJI NA RAZVOJ DJECE	razlozi lošeg utjecaja.....11 analiza načina na koji turizam sirotišta i financijska potpora negativno utječu na djecu kojoj pokušavaju pomoći.....12
ANALIZA PRIMJERA KROZ POVIJEST	domovi dr.Barnarda .....13-14 sirotište Maagdenhuis.....15 gradsko sirotište u Amsterdamu.....16-17 Falatow Jigiyaso.....18 Econef.....19 sirotište Haiti.....20 SOS selo Djibouti.....21 dom za nezbrinute djevojčice_Iran.....22 dječji dom budućnosti.....23
OBRAZOVNE I ODGOJNE METODE	montessori vs waldorf.....24
STANJE U HRVATSKOJ	25-26

“...sada, odjeven u stare pamučne haljinice, bio je označen i obilježen, stavljen odmah na svoje pravo mjesto: općinsko dijete – siročić iz ubožnice – ponizno, napol izglednjelo ropsko čeljade – ćušcano i gurkano kroza život, od svih prezreno, bez ičije samilosti.”-**Oliver Twist**

SIROTIŠTE

Riječ sirotište opisuje rezidencijalnu ustanovu u kojoj skupina djece, koja nisu u srodstvu, žive zajedno i primaju skrb od plaćenog osoblja. Sirotišta više ne postoje u zemljama kao što su Ujedinjeno Kraljevstvo, SAD i Australija, ali još uvijek postoje diljem Afrike, Azije, Južne Amerike i dijelova istočne Europe. Sam izraz 'sirotište' prilično je pogrešan, jer implicira da su sva djeca koja tamo žive siročad, tj. da su im oba roditelja umrla. Prema podacima oko 80% djece koja odrastaju u ovakvim ustanovama ima jednog ili više živih roditelja. Postoje razne varijacije naziva za ovakve ustanove a neke od njih su: dječji domovi, skloništa, sigurne kuće, dječja sela, prijelazni domovi i ustanove za smještaj.

Kao što je navedeno ranije 80% djece u domovima za nezbrinutu djecu nisu siročad i često imaju obitelj koja bi se mogla brinuti za njih. Međutim, siromaštvo, pristup obrazovanju i invaliditet neki su od glavnih razloga zašto su milijuni djece osuđeni na život u sirotištima. Obitelji često nemaju drugih načina za rješavanje ovih problema i šalju svoju djecu u sirotišta kako bi dobila podršku. Ta podrška, međutim, ima visoku cijenu – cijenu odrastanja bez obitelji. Desetljeća istraživanja pokazuju da je odrastanje, odvojeno od obitelji, u instituciji za smještaj, poput sirotišta, štetno za djetetov razvoj i dobrobit. To je dovelo do globalnih nastojanja da se odmakne od institucionalnih modela skrbi prema novom modelu pružanja sigurnog doma djeci-obiteljskoj skrbi.

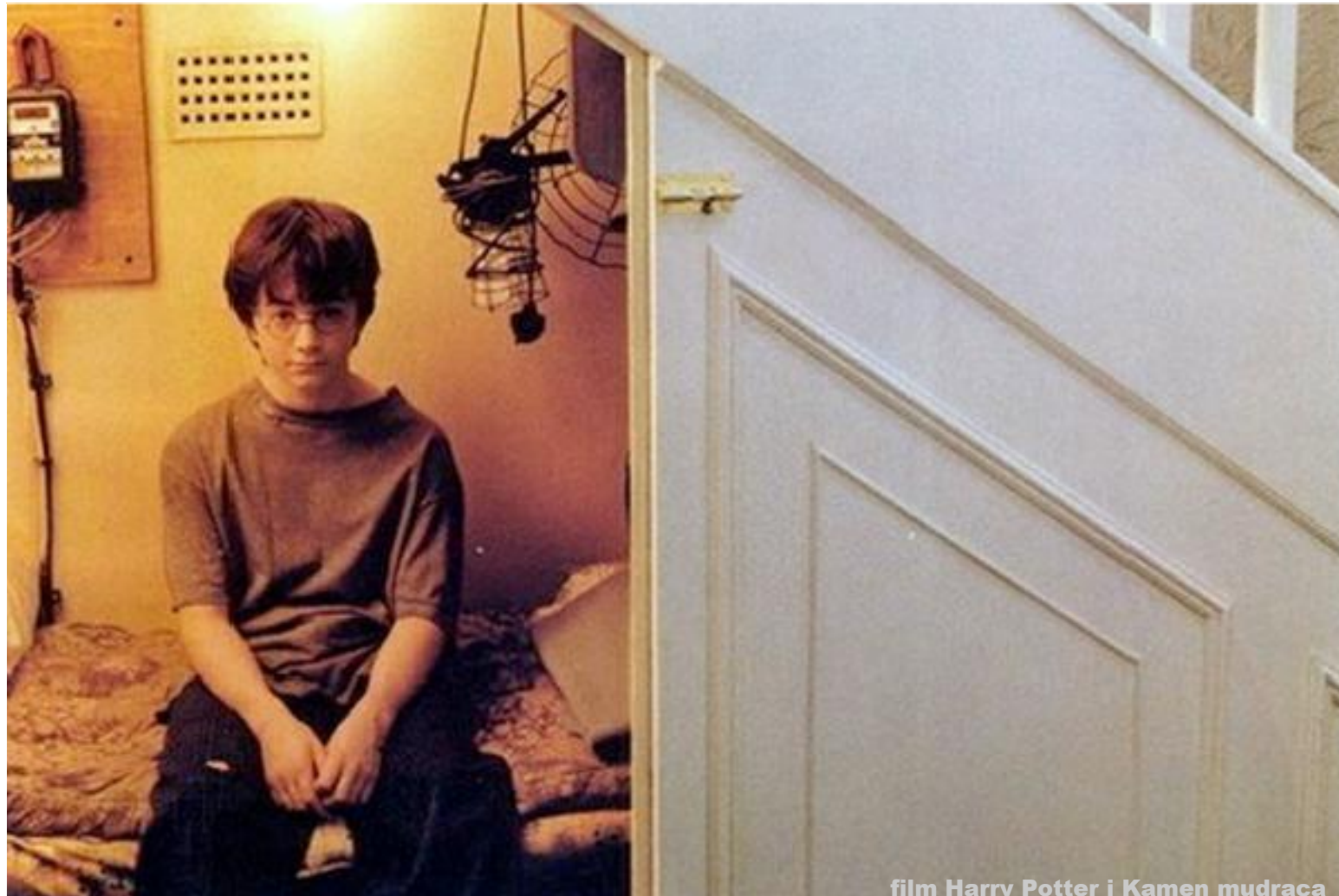
Dobronamjerna potpora sirotištu - kroz donacije, volontiranje, turistička putovanja i misijski rad temeljen na vjeri - slabi ove napore i produžava ciklus odvajanja obitelji i institucionalizacije.

DEINSTITUCIONALIZACIJA I OBITELJSKA SKRB

Deinstitucionalizacija se odnosi na proces transformacije usluga kako bi se osiguralo da djeca mogu živjeti s obitelji u zajednici. To uključuje rad na sprječavanju razdvajanja obitelji u prvom stupnju na način da se poveća pristup roditelja socijalnim uslugama i obrazovanju za njihovo dijete. Također osigurava odgovarajuće alternative u slučaju da dijete ne može ostati sa svojom obitelji.

Naposljetku, ovaj model je usredotočen na demontažu postojećeg institucionalnog sustava, koji djecu drži u sirotištu i izvan obitelji. Većina djece koja trenutno živi u sirotištima mogla bi se ponovno ujediniti sa svojim obiteljima koje se mogu brinuti za njih ako im se pruži prava podrška. Djeca koja su izgubila roditelje možda će se moći vratiti drugim rođacima poput teta ili stričeva ili biti smještena u „obiteljsku skrb“, kao što su udomiteljske ili posvojiteljske obitelji. Obiteljska skrb odnosi se na alternativnu skrb, koja vrlo nalikuje obiteljskoj jedinici.

Reforma sustava skrbi je složena i ne može se dogoditi preko noći. To znači da se sirotišta ne mogu odmah zatvoriti i da se djeca mogu premjestiti tek kada se pronađu ili stvore odgovarajuće alternative.

film Harry Potter i Kamen mudraca

'Moje srce je umorno. Trinaestogodišnje se srce ne bi trebalo tako osjećati'-Kradljivica knjiga

fotografkinja Mary Ellen Mark, Amanda and her cousin Amy

Iznimno važan dio djetetova razvoja je dosljedna i stabilna privrženost koju ima sa svojim primarnim skrbnikom. Ova privrženost pomaže im da shvate svijet dok se osjećaju sigurno i zaštićeno, kao i da razviju sposobnost povjerenja i uspostavljanja drugih odnosa. Mnoga djeca koja odrastaju u domovima za nezbrinutu djecu, čak i ona koja imaju dobra sredstva, doživljavaju poremećaje privrženosti i kašnjenja u razvoju. Gotovo 80 godina istraživanja dokazalo je da su djeca koja odrastaju u sirotištima mnogo osjetljivija na zlostavljanje i zanemarivanje. Praksa volontiranja ili misijskih putovanja u sirotišta također je način na koji djeca mogu biti izložena zlostavljanju. Volonteri rijetko moraju proći bilo kakvu provjeru prije nego što se prijave za posjet sirotištu pa je ova vrsta volontiranja postala meta odraslih koji žele zlostavljati ili iskorištavati djecu. Najbolji način da se spriječi ovakvo zlostavljanje je osigurati da pristup djeci u sirotištu bude ograničen samo na profesionalno, stalno osoblje.

"Bila sam pomalo problematično dijete. U školi sam bila emotivna, divlja, buntovna. Jako sam dirnuta djecom koja nemaju prednosti; mnogo su zanimljivija od djece koja imaju sve. Imaju puno strasti i emocija, tako snažnu volju."-Amanda

"Kad je došla i snimila te fotografije, pomislila sam, 'Pa, hej, ljudi će me vidjeti i ovo bi mi moglo privući pozornost koju želim; moglo bi promijeniti stvari za mene'," kaže Ellison. Mislila je da će netko vidjeti slike i doći je spasiti. "Mislila sam da bi to mogao biti izlaz. Ali nije."-Amanda

fotograf Pascal Maitre, First Communion

RAZLOZI LOŠEG UTJECAJA NA DJECU:

- *Nedostatak individualizirane skrbi koju pruža dosljedan skrbnik, što je temeljno za dobrobit i zdrav razvoj djece
- *Poremećaji privrženosti i povezani zastoji u razvoju
- *Loše socijalne vještine i vještine donošenja odluka, što utječe na njihovu sposobnost funkcioniranja u društvu kada napuste skrb
- *Veći rizik od zlostavljanja, zanemarivanja, iskorištavanja i oštre discipline
- *Veći rizik od beskućništva, trgovine ljudima, problema s mentalnim zdravljem i samoubojstva kada napuste skrb

ANALIZA NAČINA NA KOJI TURIZAM SIROTIŠTA I FINANCIJSKA POTPORA NEGATIVNO UTJEČU NA DJECU KOJOJ POKUŠAVAJU POMOĆI:

1. Nisu vlade te koje održavaju sirotišta otvorenima

Mnoge organizacije za zaštitu djece diljem svijeta, poput UNICEF-a i Save the Children, surađuju s vladama diljem Afrike, Azije i Južne Amerike kako bi im pomogli da se udalje od sirotišta i institucionalne skrbi. Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta, potvrđuje da svako dijete ima pravo odrastati u obiteljskom okruženju punom ljubavi, a Opća skupština UN-a je 2019. usvojila Rezoluciju o pravima djeteta, koja poziva države na tranziciju dalje od institucionalizacije djece i preusmjerenja resurse na skrb u obitelji i zajednici. Unatoč tome, tijekom posljednjih 10 godina, broj sirotišta u mnogim zemljama se povećao, što je rezultiralo da sve više djece živi odvojeno od svojih obitelji. Radeći s vladama, stručnjaci za zaštitu djece uspjeli su utvrditi da značajan dio sirotišta u svijetu zapravo ne vodi ili financira država, već su to privatna sirotišta, uglavnom financirana iz vanjskih izvora. To znači da priljev novca putem pojedinačnih donacija, podrške stranih dobrotvornih organizacija i volonterskih programa podupire i održava ovu zastarjelu praksu. U nekim zemljama potkopava vladine napore da smanji institucionalnu skrb i razvije obiteljske alternative koje mogu zadovoljiti potrebe i najbolje interese djece.

2. Turizam u domovima za nezbrinutu djecu stvara sve više djece bez roditelja

Kao i na svakom tržištu, ako se poveća potražnja za proizvodom ili uslugom, mora porasti i ponuda. Kako su sirotišta postajala sve popularnija, potražnja za sirotištem i takozvanim "siročićem" također je rasla, što je dovelo do porasta broja sirotišta u svijetu. Pa odakle dolaze ta djeca? Jednostavno rečeno, djeca se često nepotrebno odvajaju od svojih obitelji i zajednica kako bi se zadovoljila ova potreba. Ponekad roditelji pošalju svoju djecu, vjerujući da će imati bolju kvalitetu života ako žive u sirotištu. U drugim slučajevima sirotišta zapošljavaju djecu, nudeći besplatno obrazovanje i druge usluge siromašnim obiteljima. U igri su i podmuklije prakse. Kako bi se osiguralo da mogu zadovoljiti potražnju za 'siročićima', najkorumpiranija sirotišta povezana su s trgovinom sirotišta. Trgovina djecom iz sirotišta uključuje aktivno vrbovanje djece iz obitelji, često korištenjem obmane ili prisile, krivotvorenje njihovog statusa siročadi i njihovo smještanje u sirotišta gdje doživljavaju iskorištavanje. Sama želja za volontiranjem ili podrškom djeci u inozemstvu stvara potražnju za 'siročićima' i 'sirotištima'.

DOMOVI DR. BARNARDA

Oni koji vjeruju u dobra stara vremena i vjeruju da se, sveukupno, stvari u društvu pogoršavaju, vjerojatno nisu dobro upoznati s tim kakav je bio život u velikim gradovima Engleske i Amerike tijekom kasnog 19. stoljeća i početka 20. stoljeća. Bez gotovo ikakvih državnih socijalnih službi na koje bi se mogli osloniti, siromašni su živjeli teškim životom. Kao i obično, najviše su stradala djeca, koja su osiromašenoj obitelji često predstavljala nemoguć teret. U viktorijanskoj Engleskoj, biti samohrana majka ili imati dijete izvan braka osuđivalo je ženu na sramotu i ostracizam. Kao rezultat toga, mnoge su bebe jednostavno napuštene.

Tisuće siročadi i napuštene djece prepušteni su sami sebi u velikoj bijedi i siromaštvu. Rijetki su učinili nešto po tom pitanju.

Thomas John Barnardo rođen je u Dublinu, u Irskoj, 1845. Kao mladić preselio se u London kako bi se školovao za liječnika. Kada je stigao, bio je šokiran kada je zatekao djecu koja žive u užasnim uvjetima, bez pristupa obrazovanju. Siromaštvo i bolest bili su toliko rašireni da je jedno od petero djece umrlo prije svog petog rođendana. Kad je epidemija kolere zahvatila East End, ostavivši 3000 mrtvih ljudi i mnogo djece bez roditelja, mladi Barnardo osjetio je hitnu potrebu pomoći.

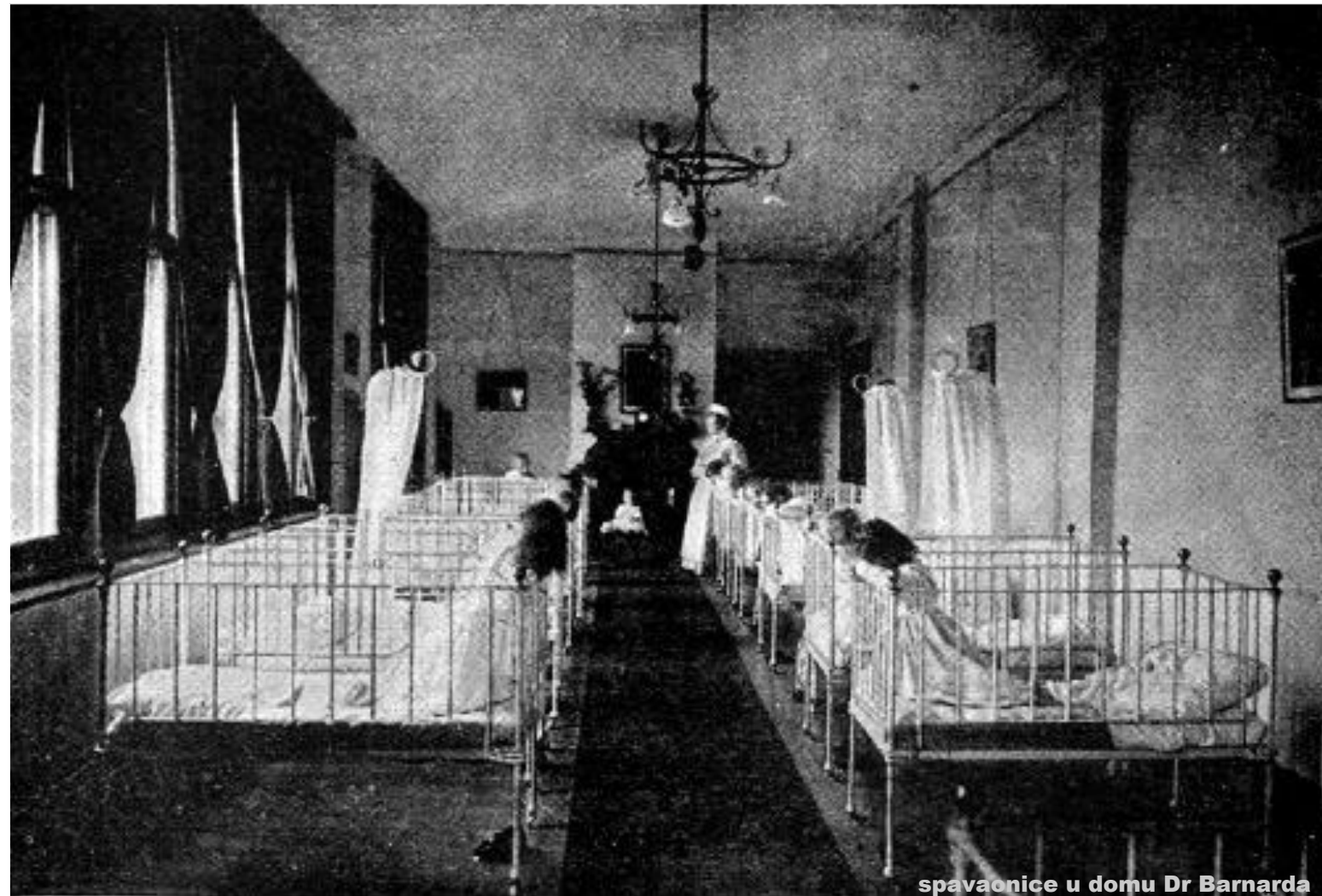
Njegov prvi korak, 1867. godine, bio je osnivanje 'razrovane škole' u kojoj su djeca mogla dobiti besplatno osnovno obrazovanje. Jedne večeri dječak iz misije, Jim Jarvis, vodio je Barnarda po East Endu, pokazujući mu djecu kako spavaju na krovovima i u olucima. Ono što je vidio toliko ga je pogodilo da je odlučio napustiti svoje medicinsko obrazovanje i posvetiti se pomaganju djeci koja žive u siromaštvu.

Godine 1870. Barnardo je otvorio svoj prvi dom za dječake. Osim krova nad glavom, dom je dječake obučavao stolarskom, metalskom i postolarskom zanatu, te im pronalazio nauke.

Za početak, postojalo je ograničenje broja dječaka koji su tu mogli boraviti. Ali kada je 11-godišnji dječak pronađen mrtav - od pothranjenosti i izloženosti - dva dana nakon što mu je rečeno da je sklonište puno, Barnardo je obećao da više nikada neće odbiti nijedno dijete. Barnardov rad bio je radikaln. Viktorijanci su siromaštvo vidjeli kao sramotu i rezultat lijenosti ili poroka. Ali Barnardo je odbio napraviti razliku između 'zaslužnih' i 'nezaslužnih' siromašnih. Prihvaćao je svu djecu, bez obzira na rasu, invaliditet ili okolnosti. Barnardo je vjerovao da svako dijete zaslužuje najbolji mogući početak života, bez obzira na podrijetlo. Ova filozofija i danas vodi dobrotvorne svrhe.

Godine 1873. Barnardo je oženio Syrie Louise Elmslie, koja je trebala odigrati važnu ulogu u razvoju dobrotvorne organizacije. Kao vjenčani dar dobili su u najam zemljište od 60 hektara u Barkingsideu, u istočnom Londonu, gdje je par otvorio dom za djevojčice. Syrie je posebno željela podržati djevojke koje su bile prisiljene na prostituciju. Zaštita djece od seksualnog iskorištavanja i danas je važan dio rada udruge. Barnardovi su prvi prihvatili model 'kuća u kućicama'. Vjerovali su da se djeca mogu najbolje podržati ako žive u malim, obiteljskim skupinama o kojima brine kućna 'majka'. Do 1900. 'vrtno selo' Barkingside imalo je 65 koliba, školu, bolnicu i crkvu, te je pružalo dom - i obuku - za 1500 djevojaka.

Barnardo je potom osnovao mnogo više domova za djecu. Do njegove smrti 1905., dobrotvorna organizacija je imala 96 domova koji su skrbili za više od 8500 ugrožene djece. To uključuje djecu s tjelesnim poteškoćama i poteškoćama u učenju. Barnardovo iskustvo brige za njegovu kćer Marjorie, koja je imala Downov sindrom, snažno je utjecalo na njegov pristup skrbi za djecu s invaliditetom.

spavaonice u domu Dr Barnarda

Iako je bio poznat po domovima za svoju djecu, Barnardo je vjerovao da bi idealni uvjeti za odrastanje djeteta trebali biti u obiteljskom okruženju.

Još 1887. godine uveo je praksu 'domaćivanja' djece obiteljima domaćinima - rani oblik udomljavanja. To nije bila popularna ideja u viktorijanskoj Engleskoj, ali Barnardo je bio odlučan djeci dati najbolju moguću budućnost. Do 1905. više od 4000 djece bilo je udomljeno. To je utrla put pionirskom radu u udomiteljstvu i posvajanju ove uruge u dvadesetom stoljeću. Barnardo's je bila jedna od mnogih dječjih dobrotvornih udruga koje su slale djecu da započnu novi život u Australiji ili Kanadi od kasnog devetnaestog stoljeća do 1960-ih. To je bila popularna politika koju je podržavala britanska vlada, koja je vjerovala da će djeca imati koristi od prilika koje ne bi imala u Ujedinjenom Kraljevstvu. Sada znamo da je to, koliko god bila dobronamjerna, bila duboko pogrešna politika. Posljednje Barnardovo dijete koje je migriralo bilo je 1967., u Australiju. Godine 2010. britanska se vlada službeno ispričala za ulogu Ujedinjenog Kraljevstva u slanju više od 130.000 djece migranata u bivše kolonije. Drugi svjetski rat bio je prekretnica u razvoju Barnarda i u povijesti skrbi o djeci u Ujedinjenom Kraljevstvu.

Poremećaj koji je donio rat istaknuo je štetan učinak koji je odvojenost od obitelji imala na djecu.

Kao rezultat toga, Barnardo je počeo bliže surađivati s obiteljima. Na primjer, nudio je financijsku pomoć obiteljima kada uzdržavatelj nije mogao raditi zbog bolesti ili nezgode. Do kraja 1950-ih gotovo četvrtina rada udruge uključivala je pomoć djeci da ostanu sa svojim obiteljima. Šezdesete godine prošlog stoljeća bile su vrijeme radikalnih društvenih promjena: samohrano roditeljstvo bilo je prihvatljivije, kontracepcija je bila dostupnija (što je dovelo do manjeg broja neželjenih trudnoća), a rastući sustav socijalne skrbi značio je da je manje obitelji trebalo dati svoju djecu pod skrbništvo. Uz odluku da više radi s obiteljima, smanjivala se potreba za dječjim domovima, pa se manje fokusiralo na rezidencijalne usluge. Umjesto toga, razvio se rad s djecom s teškoćama u razvoju i djecom s emocionalnim poteškoćama i poteškoćama u ponašanju.

U 1970-ima udruga je nastavila širiti usluge udomljavanja i posvajanja. Također je stvorila obiteljske centre za podršku obiteljima u siromašnim područjima.

U 1980-ima i 1990-ima razvijeni su novi načini rada s djecom i mladima, uključujući pionirski rad na podršci osobama koje su preživjele seksualno zlostavljanje djece i djeci pogođenoj HIV-om i AIDS-om.

Jedna od najvećih pristaša ove udruge u to vrijeme bila je pokojna Diana, princeza od Walesa, predsjednica Barnardo'sa od 1984. do 1996. Njezin brižan pristup pružanju podrške ranjivoj djeci i mladima odražavao je vlastite načine rada domova Dr. Barnarda.

RIMOKATOLIČKO SIROTIŠTE ZA DJEVOJČICE MAAGDENHUIS

Hendrik Suderman bio je bogati njemački trgovac. Između 1350. i 1354. kupio je parcele od bolnice Sint-Elisabeth. Ovdje je osnovao dom za siromašne žene i djevojke. Dva stoljeća kasnije Jan van der Meere proširio je dom rezidencijom i školom za siročad. Prostor je bio ograničen, ali ponekad je u sirotištu živjelo i 100 djevojčica.

Očekivano trajanje života siročadi bilo je znatno kraće u srednjem vijeku. Ako su jedan ili oba roditelja rano umrli, djeca su završila na ulici. Velik porast napuštene djece uznemirio je lokalnu vlast i građane. Grad Antwerpen osnovao je ustanove za siročad i napuštenu djecu.

U Antwerpenu su bila dva sirotišta; jedan za djevojčice i jedan za dječake. Maagdenhuis je bilo sirotište za djevojčice. Djevojčice su učile čitati, pisati i računati, ali i šivati, plesti i presti. Morale su naučiti kućanske poslove. Školovali su djevojke da postanu sluškinje ili sobarice. Zahvaljujući darovima bogatih građana, Maagdenhuis u Antwerpenu uspjela se višestruko proširiti u kasnijim stoljećima. Između 1634. i 1636. Maagdenhuis u Antwerpenu znatno se proširio. Nasljednici developera Gilberta Schoonbekea donirali su značajnu svotu novca. Zbog ovih novih sredstava proširenje je bilo moguće. Tih je godina Maagdenhuis dobila današnji izgled. Povijesna zgrada mješavina je arhitektonskih stilova kao što su gotika i renesansa.

Najznačajniji element je reljef iznad ulaza od bijelog prirodnog kamena. Dizajnirao ju je Cornelis de Vriendt, vjerojatno oko 1564. De Vriendt je također projektirao gradsku vijećnicu Antwerpena. Skulpture prikazuju dvije scene. S lijeve strane je skupina djevojčica bez roditelja, a s desne ih učiteljica vodi u sirotište. Dvije scene čuvaju dva Hermesova lika. Na vrhu se uzdiže Krist, dobri pastir, između oblaka. Danas ova zgrada služi kao muzej.

GRADSKO SIROTIŠTE U AMSTERDAMU

Primjer kojeg nikako ne možemo zaobići kada je riječ o ovoj temi je Sirotište u Amsterdamu. Sirotište, koje je projektirao Van Eyck kasnih 1950-ih za smještaj 125 male djece, tinejdžera i njihovih skrbnika, dovršeno je 1960.

Kompleks obuhvaća ukupno više od 300 modula međusobno povezanih i grupiranih oko niza intimnih dvorišta, s prostorima koji se spajaju u jedan kontinuirani interijer. Gledano odozgo, čini se da se niska građevina širi terenom poput virusa. Organizam za život, da parafraziramo Le Corbusiera, kao izraz strukturalističkog etosa, pokreta koji je promovirao čovjekocentričnu, samogenerirajuću i otvorenu arhitekturu.

Sirotište je Van Eyckov najhrabriji pokušaj da dizajnira arhitekturu kao oblik "izgrađenog povratka kući". Želio je stvoriti zgradu koja se doima kao "prijateljsko, otvoreno" okruženje koje bi siročadi davalo osjećaj "doma i sigurnosti". Namjeravao je stvoriti "i kuću i grad, kuću nalik na grad i grad nalik na kuću", s hodnicima i hodnicima koji su dočaravali gradske ulice. Pišući u *Orphanage Amsterdam Building and Playgrounds* Alda van Eycka, novoj publikaciji o radu arhitekta, Christoph Grafe uspoređuje sirotište s 'nekom vrstom labirinta, ali s tri pješčanika, jezercem za igru, igralištima, dvije sobe za posebne aktivnosti, ugrađeni akvarij i 50 vrata koja se otvaraju u vanjski svijet'. Unatoč bogatstvu koncepta i ostavštine zgrade, nova je publikacija razočaravajuće jednodimenzionalna u svom pokušaju preispitivanja namjera arhitekta i rasprave o nekim od široko poznatih i objavljenih tumačenja i prikaza sirotišta. Dok Grafe opisuje sirotište kao 'mnoge zgrade', autori drugih poglavlja zauzeli su prilično jedinstvenu perspektivu unutar uspostavljenog arhitektonskog diskursa.

Van Eyck je napravio nekoliko skica tlocrta prije nego što je došao do konačne sheme. Njegovi opetovani pokušaji da stvori koherentnost i povezanost između različitih unutarnjih i vanjskih prostora ključni su za razumijevanje njegovih namjera. Niti jedna od ovih skica nije uključena u knjigu, iako su objavljene u drugoj nedavnoj monografiji Roberta McCartera (Yale University Press, 2015.), koja kontekstualizira Van Eyckove zgrade i tekstove unutar mnogo šireg konteksta njegovog vlastitog građevnog i pisanog opusa, uz umjetnička djela, putovanja i ideje koje su ga inspirirale.

Van Eyck je mnogo svoje inspiracije za sirotište pronašao u kasbama i samoizgrađenim kućama koje je vidio dok je putovao po dijelovima Afrike, posebno selima naroda Dogon u Maliju. Pejzaž kupola koji povezuje različite prostore sirotišta ne samo da vizualno odjekuje dogonskim glinenim zgradama, već također izražava Van Eyckovo uvjerenje u ujedinjujuću kvalitetu afričkih društvenih struktura i arhitekture.

Prije sirotišta, Van Eyck je dizajnirao svoja poznata igrališta dok je radio za amsterdamski odjel za urbanizam odmah nakon rata. S obzirom na oskudicu resursa tijekom tog vremena, radio je s jednostavnim materijalima i istim elementarnim oblicima i geometrijama – kvadratima, krugovima itd. – koje je pronašao u kulturi Dogona. Prema Van Eyckovom biografu, Francisu Strauvenu, četvrtasti grob u Timoudiju, u Alžiru, "imao je određenu sličnost s nekim od pješčanika koje je Aldo sam projektirao" u Amsterdamu.

ANALIZA PRIMJERA KROZ POVIJEST

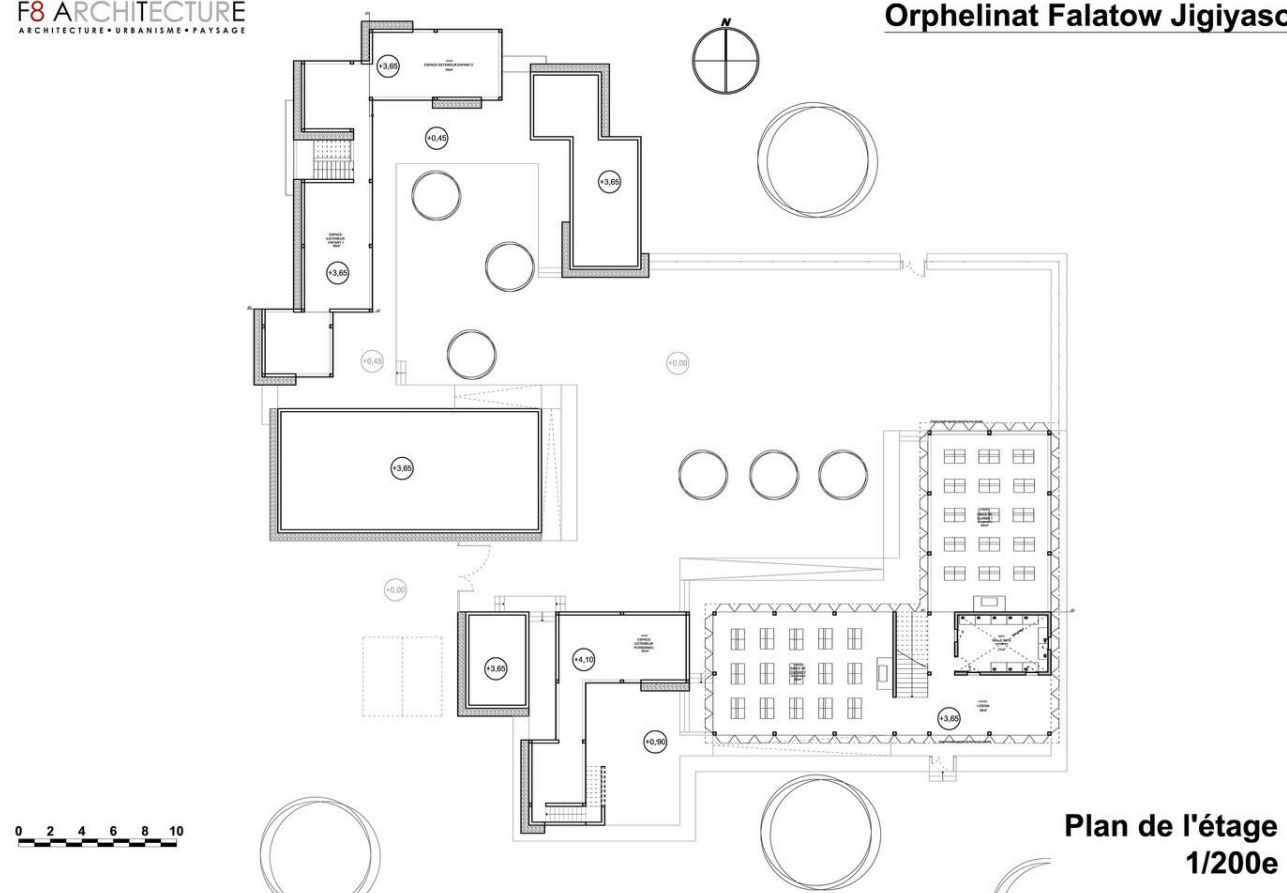
Ovaj utjecaj jedva da se priznaje, a kamoli istražuje u Orphanage Amsterdam, kao i činjenica da je velika većina igrališta izgrađenih između 1947. i 1978. postupno nestala. Od otprilike 700 igrališta u Amsterdamu, o kojima se govori u knjizi, ostalo je samo nekoliko. Izložba u Stedelijk Museum Amsterdam 2002. i popratni katalog odali su im počast; osim toga, Rijksmuseum je nedavno nabavio jedno od posljednjih preostalih originalnih igrališta. Aluminijski objekti za penjanje i okviri za salto postavljeni u vrtu muzeja dio su popisa od 17 preostalih igrališta koji su dizajnerice Anna van Lingen i Denisa Kollarová sastavile i objavile pod naslovom Sedamnaest igrališta – istraživanje koje je lagano i eksperimentalno kao iskrena je i angažirana.

Dok Van Lingen i Kollarová žale zbog sporog nestajanja ovih igrališta i pozivaju gradske donositelje odluka, arhitekta, dizajnere, roditelje i prijatelje da budu kritični prema novim igralištima koja ih zamjenjuju, čini se da autori Orphanage Amsterdam bježe od preuzimanja kritičniji položaj. Tvrde da je "sirotište također zgrada koja se, unatoč svojoj nimalo problematičnoj povijesti, i dalje smatra jednom od rijetkih stvarno značajnih zgrada u novijoj povijesti". Ali zašto je to bilo problematično i zašto se još uvijek smatra značajnim, ostalo je neizrečeno.

Herman Hertzberger i Van Eyck nisu se slagali oko suštine (strukturalističke) arhitekture. Dok je prvi tvrdio da bi stanari trebali moći prisvojiti i promijeniti zgradu, drugi je kontrolirao svaki aspekt vlastite kreacije do najsitnijeg detalja. Nakon što je zgrada izgubila svoju izvornu funkciju i spriječeni ozbiljni planovi za njeno rušenje, u napušteno sirotište uselio se novoosnovani Berlage institut, poslijediplomski studij arhitekture. Da bi mogli koristiti zgradu, koja je bila prilagođena za smještaj male djece, morali su izvršiti adaptaciju. Hertzberger, tadašnji direktor Instituta Berlage, zamolio je Van Eycka da napravi te adaptacije. U snimljenom predavanju prisjetio se da Van Eyck 'nije mogao, jer je zgrada bila gotova i nije se mogla promijeniti. Kad su studenti prekršili njegov dizajn, s izložbom od šest tjedana, Van Eyck je bio bijesan što je njegova zgrada uništena. "Ni jedne minute", povikao je. "Stvar ne bi smjela dirati njezini korisnici".'

Umjesto toga, oni tretiraju sirotište kao ledeni kristal, zaleđen u vremenu i previše krhak da bi ga dotakli. Dok se poslijeratna arhitektura ponovno otkriva diljem Europe, autori Orphanage Amsterdam svode je na ulogu povijesnog artefakta ili Gesamt-kunstwerka koji postoji u sjajnoj izolaciji.

FALATOW JIGIYASO

Priča o sirotištu Falatow Jigiyaso počinje u Bamaku. Godine 1978. Fatoumata Goundourou pronašla je bebu siroču na ulici i dovela ga kući. Od sada će njezina kuća postati utočište za ne manje od 30 djece svih uzrasta. 2010. godine, gradonačelniku grada Fresnesa (južno od Pariza) – Jean-Jacquesu Brideyju – ispričali su neki od njegovih građana priču o Fatoumati. Zatim je otišao u Mali kako bi se susreo s Fatoumatom i odlučio izgraditi pravo sirotište u Dialakorobi (50 km južno od Bamaka). Sirotište nudi smještaj za djecu i osoblje, mali medicinski centar, administrativne urede, zahode i tuševe, kuhinju i blagovaonica. Učionice i terase nalaze se na prvom katu za aktivnosti djece. Blokovi su raspoređeni oko središnjeg dvorišta na način tradicionalne malijske i zapadnoafričke arhitekture. Na ovom projektu, smještenom u subsahelskom području, projektanti se suočavaju s ekstremnim vremenskim uvjetima. Štoviše, iz praktičnih, ekoloških i ekonomskih razloga, odlučuju se ne koristiti klimatizacijske jedinice ili čak jednostavne ventilatore. Iz tih razloga, cijeli dizajn sirotišta temelji se na tri principa koji bi jamčili dobar komfor u zgradi.

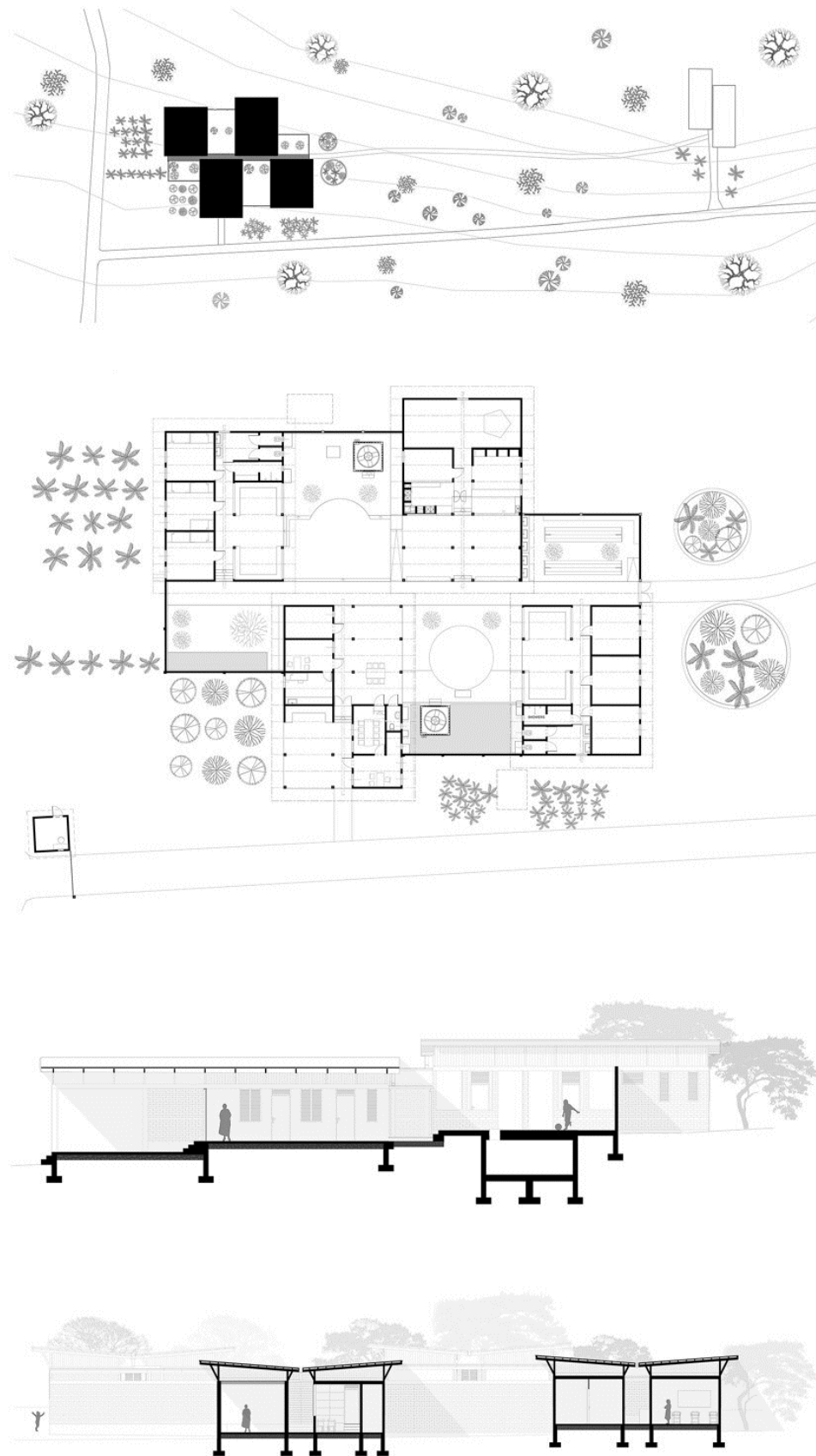
Prvo načelo je smanjenje dobivanja sunčeve topline. Da bi se to postiglo, iznad blokova se postavlja dodatni krov. Ti krovovi koji prelaze rubove blokova štite prostorije od izravnog sunčevog zračenja. Štoviše, ti dodatni krovovi štite terase koje se nalaze na prvom katu i koriste se za dječje aktivnosti. Drugi princip bio je poboljšati toplinsku masu zidova. Svi zidovi su od betonskih blokova u obliku slova H. Zatim se šuplja središta blokova pune Bancom: receptom od blata i žitnih ljuski. Banco je lako pronaći u Maliju i dobro je poznat po svojim jakim toplinskim svojstvima. Konačno, gabionska obloga se koristi na najizloženijim fasadama.

Posljednje načelo odnosilo se na prirodnu ventilaciju. U mjerilu cijelog sirotišta, raspored blokova nastoji poboljšati cirkulaciju zraka. U malom mjerilu, svaki blok ima ventilacijske rešetke kako bi se omogućila prirodna ventilacija i pasivno hlađenje.

Tijekom tople sezone u travnju izmjerena je unutarnja i vanjska temperaturna razlika veća od 20°C. Ovaj rezultat nastoji dokazati prednosti specifičnog dizajna razvijenog na ovom projektu. Kako se sirotište nalazi izvan sela Dialakoroba i daleko od usluga, nismo imali drugog izbora nego ga učiniti samodostatnim. Na krovu su postavljeni fotonaponski paneli za proizvodnju električne energije. Podzemna voda se crpi u bunaru dubine 70m. Drugi važan aspekt projekta je upravljanje otpadnim vodama. Kako se Mali suočava s velikim problemima s vodom, vjerovalo se da je posebno važno zamisliti drugi život za vodu koja se koristi u zgradi. Stoga se otpadne vode prikupljaju i obrađuju kroz opsežan sustav pročišćavanja. Prva komponenta ovog sustava je digester koji omogućava taloženje suspendiranih krutih tvari. Druga komponenta je biofilter gdje se anaerobne bakterije fiksiraju na pijesku kako bi pročistile vodu. Kada onečišćena voda izađe iz ovog uređaja, otječe u otvoreni ribnjak koji se koristi za uzgoj ribe. Prelivena voda – oko 4 m³ dnevno – zatim se koristi za poljoprivredu (osobito za vrtlarstvo) što omogućuje nekoliko žetvi godišnje umjesto jedne.

Ovaj sustav ne samo da osigurava hranu za sirotište, već također pruža obrazovanje za djecu u područjima vrtlarstva i uzgoja ribe. Konačno, sirotište nadilazi svoju primarnu funkciju pružanja utočišta djeci i sudjeluje u njihovom obrazovanju i ispunjenju. Ovaj projekt obilježen je razmjenom znanja i iskustava. To se može jednostavno ilustrirati s dva primjera. Ideju korištenja betonskih blokova u obliku slova "H", koji su vrlo relevantan kompromis između cjelovitog betonskog zidanog dizajna i cjelovitog rješenja od opeke od blata, dao je malijski inženjer. Opsežni dizajn procesa pročišćavanja otpadnih voda Gérarda Violantea, francuskog inženjera, implementiran je po prvi put u Maliju i trebao bi pronaći druge primjene drugdje.

ECONEF

Dječji centar Econef nastao je u suradnji s Asante Architecture & Design, Lönnqvist & Vanamo Architects, Architects Without Borders Sweden, Engineers Without Borders Sweden i ECONEF-om, švedsko-tanzanijskom nevladinom organizacijom koja ima za cilj poboljšati životni standard za siročad u području Arushe.

ECONEF je neovisna nevladina organizacija smještena u Jua-kali, izvan Arushe u sjevernoj Tanzaniji. Uz pomoć privatnih donacija ECONEF je u mogućnosti ponuditi sigurnost i svakodnevne potrepštine za 16 djece koja žive u sirotištu Jua Kali. Novi Dječji centar uključuje spavaonice i učionice za 25 djece.

Samoodrživi dječji centar

Cilj projekta Dječji centar je povećati neovisnost ECONEF-a i smanjiti njegovu ovisnost o privatnim donacijama. Kako bi se pomoglo u postizanju ovog cilja, planirano je da nove zgrade budu ekološki i ekonomski održive i uglavnom ne zahtijevaju održavanje. Centar sam proizvodi električnu energiju postavljanjem solarnih panela. Sustavi za skupljanje kišnice i prirodnu ventilaciju integrirani su u arhitektonski dizajn. Građevinske tehnike i materijali su lokalni i temeljeni na tradicionalnim tehnikama kako bi se minimizirala potreba za vanjskim građevinskim stručnjacima i pretjerani troškovi prijevoza.

Građevinski materijal

Centar je izgrađen u suradnji s lokalnim graditeljima i obrtnicima, slijedeći metode lokalne graditeljske tradicije, uvodeći jednostavnu, ali inovativnu tipologiju u regiji. Drvena krovna konstrukcija podiže gornji krov od valovitog čelika kako bi se stvorio protok zraka između krova i unutarnjeg stropa. Prostor između dva krova prekriven je stupovima od sisala kako bi se spriječilo gniježđenje kukaca i ptica ispod krova. Unutarnji strop drži sloj toplinske mase, štiteći od topline sunca i nižih temperatura noću. Zidovi su izgrađeni od tradicionalne lokalne pečene opeke. Vrata i prozori su zavareni. Prozori s rešetkama blokiraju podnevnu sunčevu svjetlost, ali ipak propuštaju dovoljno dnevnog svjetla.

Prikupljanje kišnice

Afričko stablo baobaba može narasti do 20 metara visine, a ima jedinstvenu kvalitetu zadržavanja vode. Deblo može zadržati do 120.000 litara vode i na taj način može preživjeti pustinjska sušna razdoblja. Slično kao stabla baobaba, zgrada skuplja kišnicu s kralježnice krova kroz središnji oluk koji vodi vodu u dva podzemna spremnika vode u dva unutarnja dvorišta. Sakupljena kišnica služi nekoliko funkcija opskrbom vodom tuševa i praonica rublja.

Participativno planiranje i društveni aspekti

Djeca u sirotištu Econef uključena su u proces planiranja od samog početka. Ne samo da je njihovo poznavanje lokalnog okruženja bilo ključno za proces projektiranja, već će njihovo sudjelovanje također vjerojatno rezultirati osjećajem vlasništva nad novim objektima. Projekt je bio timski rad i istinska kulturna razmjena između švedske projektne skupine, međunarodne skupine volontera i tanzanijske klijentske organizacije i građevinskog tima.

SIROTIŠTE HAITI

Cik-cak krov ovog sirotišta na Haitiju neovisan je o njegovim zidovima, dopuštajući povjetarcima da prodiru kroz zgradu i nude olakšanje od vruće klime, kao i otpornost na potres (+ dijaprojkcija). Kompleks od 400 četvornih metara dizajnirao je milanski arhitekt Bonaventura Visconti di Modrone osigurava smještaj za 30 djece koja su prethodno bila beskućnici u selu Anse-à-Pitres. Naručena od strane nevladine organizacije Ayitimoun Yo, projekt je nazvan Ti Kay Là, što se s kreolskog dijalekta prevodi kao mala kuća. Sastoji se od tri zidane spavaonice povezane verandama. To je prvi dovršeni objekt arhitekta. "Sastanak s osnivačima nevladine organizacije potaknuo je ideju projektiranja anti-seizmičke zgrade za djecu, koja bi također mogla poslužiti kao izvor ili utočište koje će im pomoći da se ponovno osjećaju dobrodošlima i dijelom obitelji", rekao je arhitekt.

"Nevladina organizacija željela je prostor koji će biti lako kontrolirati, u kojem bi djeca mogla spavati i obavljati svoje dnevne aktivnosti." Spavaonice od opeke nemaju stropove i smještene su ispod krova kompleksa koji se sastoji od šest samostojećih segmenata. Krovna konstrukcija izrađena je od drva – odabranog zbog svoje sposobnosti savijanja – i odvojena je od opeke kako ne bi prenosila vibracije tijekom potresa koji redovito doživljavaju regiju. Krovovi su prekriveni krem obojenim aluminijskim limovima, koji su odabrani zbog njihove lakoće i izdržljivosti, ali i zato što su lokalni radnici već bili upoznati s materijalom. Zidovi spavaonice izgrađeni su od cigli izrađenih po narudžbi. Betonske grede provlače se kroz šupljine u ciglama kako bi dodatno ojačale strukturu, a na njihovim otvorenim vrhovima nanizane su mreže protiv komaraca.

Dizajn je inspiriran dvjema vrstama pučkog stanovanja – lakou dvorišnim kućama i ruralnim stanovima, koji obično imaju verande prekrivene ukrasnim i kosim krovovima. "Bilo je važno da se zgrada uklopi u lokalni arhitektonski kontekst, usvojena su dva njena tipična elementa: naselje lakou i haićanska ruralna kuća", rekao je arhitekt.

"U haićanskoj kulturi, kosi krov posebno znači poštovanje i prihvaćanje, stoga je često uključen, stvarajući karakterističan oblik neprekinutog pokrova." Radionice održane s djecom koja će živjeti u kompleksu također su pomogle u određivanju elemenata dizajna, uključujući bojanje opeke.

"To im je pomoglo da personaliziraju svoje buduće kuće i ojačalo njihov osjećaj vlasništva", rekao je arhitekt. Zbog ograničenih resursa Haitija većina materijala – uključujući beton, aluminij i pijesak za proizvodnju cigli – morali su se uvoziti iz Dominikanske Republike, koji je udaljen dan putovanja od nalazišta. Proces su dodatno otežali diplomatski problemi između dviju zemalja, što je otežalo carinjenje robe.

Ovo je bio jedan od najizazovnijih aspekata projekta, prema riječima Viscontija di Modronea, koji se također morao boriti s nedostatkom vode i struje na gradilištu.

Ukupno je bilo potrebno 40 lokalnih radnika više od godinu dana za izgradnju projekta s proračunom od 60.000 eura (50.000 funti). Haiti se nalazi iznad sustava rasjeda Enriquillo-Plantain Garden, koji je bio uzrok mnogih potresa na Karibima. U 2010. zemlju je pogodio najjači potres u više od 200 godina, koji je izazvao smrt više od 316.000 ljudi i ostavio 1,6 milijuna beskućnika.

SOS SELO DJIBOUTI

Urko Sanchez Architects dizajnirao je betonski kompleks u Džibutiju za dobrotvornu organizaciju SOS Children's Villages International kao dom za ranjivu djecu. Projekt, koji je dovršen 2014., nominiran je za nagradu Aga Khan za arhitekturu 2019. Urko Sanchez Architects, sa sjedištem u Nairobiju i Madridu, referirali su se na tradicionalnu tipologiju ograđene četvrti medine koja se nalazi u mnogim sjevernoafričkim gradovima. Sa svojim otvorenim prostorima i mrežom ulica poput labirinta, SOS Dječje selo osmišljeno je da potakne osjećaj zajedništva kod djece bez roditelja i djece u potrebi koja tamo žive.

Kompleks je ograđena četvrt koja pruža intimitu, osjećaj zajednice i sigurnosti, dobro prilagođena društvenom i okolišnom kontekstu. Idući protiv suvremenog toka minimalnog otvorenog prostora, svaka kuća ima otvoreno područje koje je dovoljno privatno da postane sastavni dio doma i svakodnevnog života. Kompleks je izgrađen korištenjem armiranobetonske konstrukcije, ispunjene betonskim blokovima i obložene blijedim Cemcrete završnim slojem koji pomaže u odbijanju jake sunčeve svjetlosti.

Veliki skup zgrada sastoji se od petnaest odvojenih domova, svaki s prostorom za desetero djece, zajedno s dodatnim jedinicama za osoblje, usluge i dom za ravnatelja centra. Domovi su raspoređeni tako da uravnoteže želju za stvaranjem privatnog prostora s potrebom za sigurnošću i "organskim nadzorom" od strane SOS osoblja koje brine o djeci. Kako bi mjesto bilo ugodno u nevjerojatno vrućoj i suhoj klimi, uske uličice između svake stambene jedinice usmjerene su na stvaranje prirodnih ventilacijskih hodnika. Jak vjetar- tornjevi za hvatanje osiguravaju dobru ventilaciju cijelog kompleksa.

Svaki blok također je orijentiran da maksimalno iskoristi prirodni zrak i svjetlost, a neki sjede zajedno tako da krov jednog bloka stvara terasu za drugi. Bez automobila, ove ulice i uličice također su sigurna mjesta na kojima se djeca mogu igrati. Biljke su uvedene u dizajn kako bi se stvorilo zajedničko zelenilo kojim je potaknuta zajednička briga za iste.

"U konačnici, SOS Dječje selo je ljuska koja štiti život"

DOM ZA NEZBRINUTE DJEVOJČICE_IRAN

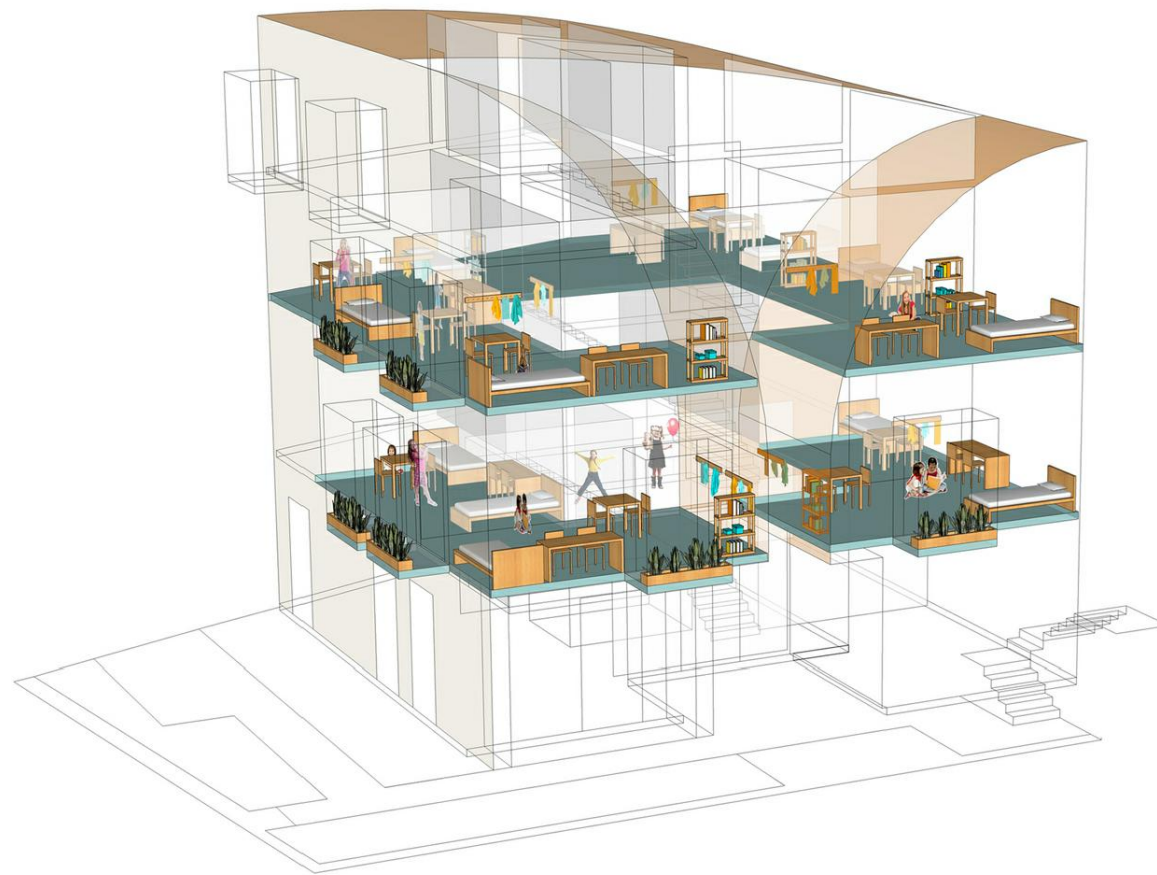
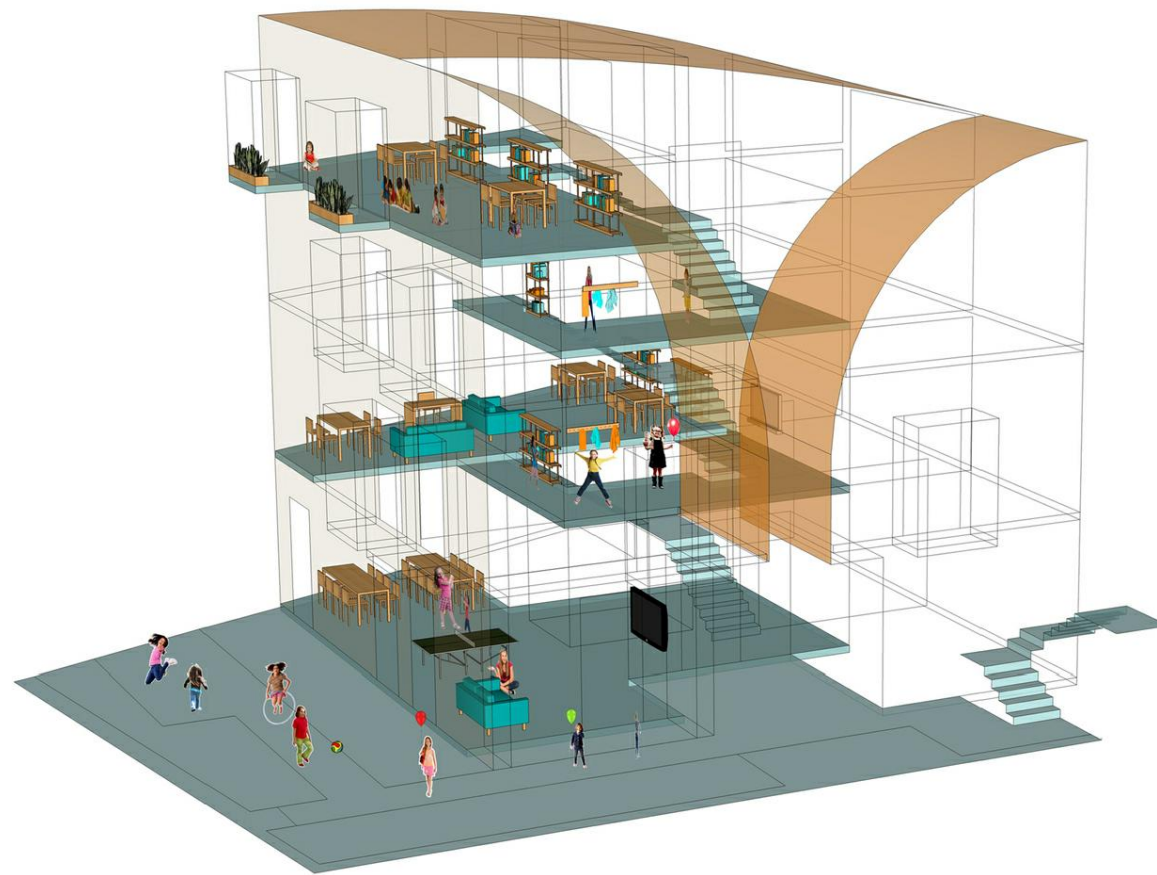
Dom nezbrinutih djevojčica nalazi se u povijesnom tkivu Khansara, malog grada u srcu Irana. Prije nego što se pretvorio u rezidenciju za djevojčice bez roditelja, namjera je bila izgraditi javnu kliniku. Došlo se do prijedloga ustanove socijalne skrbi jer bi lokacija same ustanove s vremenom mogla pomoći svojim budućim ugroženim korisnicima. Siročad može pronaći utočište pod zaštitom povijesti: bit će okruženi s tri gradska povijesna spomenika koja bi mogla poslužiti kao roditelji.

Prihvaćeni prijedlog pretvorio se u projekt kojim se želi promijeniti gledište o djevojčicama bez roditelja kao o stigmatiziranoj djeci kojoj treba sažaljenje u neodvojivi, ali normalni dio društva. Cilj je bio da se odmaknu od nadzora prema normalnom životu u introvertiranom i zatvorenom društvenom kontekstu Khansara. Djevojke su samo trebale udoban stan koji će izgledati cool, učiniti ih ponosnima. Dijagram bi trebao biti dom nasuprot discipliniranog prostora spavaonice koja gotovo izgleda kao zatvor. Arhitektura koja je istovremeno skromna i monumentalna. Rezidencija je imala za cilj pružiti djevojkama ne samo spavaonicu s javnim i privatnim prostorima, već i posebne balkone koji postavljaju pozornicu za društveni scenarij: mogu se izraziti kroz promjenjive svečanosti žalosti, i slavlja ili promjene godišnjih doba promjenom 'hidžaba' svojih balkona, baš kao što su navikli nositi i mijenjati svoj hidžab i u skladu s kulturnim vremeplovom grada, podsjećajući na estetiku cenzure.

Za ovaj humanitarni projekt s površinom parcele od 354 m² i izgrađenom površinom od 800 m² u četiri etaže. Kako bih se dobio prostor s neizbrisivim izgledom, proces gradnje išao je što bliže osnovnim bitnim elementima što je rezultiralo u interijeru koji je materijalno identičan eksterijeru.

Vjerovalo se da arhitektura može doprinijeti poboljšanju društvenog blagostanja i etičkoj reformi, te se, u mjeri u kojoj su arhitekti bili odgovorni, pokušali napraviti promjenu: prijeći iz isključenosti u uključenost, iz zatvorenosti u osamljenost i od uskraćenosti u privilegiju te vrednovati i poticati dobrotvorne organizacije kako bi imale koristi od dodanih vrijednosti arhitektonskih rješenja. Ipak, priča nije gotova. Zgrada se danas ne koristi onako kako je planirano da djevojke žive pod kontroliranim nadzorom, uz obavezno zatvorene prozore i neiskorištene balkone.

Na kraju, u ovom projektu pokušavaju se pomaknuti granice arhitekture, iskoristiti je kao medij koji može utjecati na čovječanstvo i poboljšati kvalitetu života.

DJEČJI DOM BUDUĆNOSTI

Danski arhitektonski studio CEBRA dovršio je pionirski projekt za novu vrstu 24-satnog centra za brigu o marginaliziranoj djeci i tinejdžerima u Kertemindeu u Danskoj. Zgrada obložena pločicama i drvom poigrava se s poznatim elementima i oblicima kako bi stvorila ugodno okruženje u modernoj zgradi koja je usredotočena na posebne potrebe stanovnika. Dječja kuća budućnosti spaja sigurno okruženje tradicionalnog doma s novim pedagoškim idejama i koncepcijama o tome što moderna dječja kuća jest i koje potrebe treba ispunjavati.

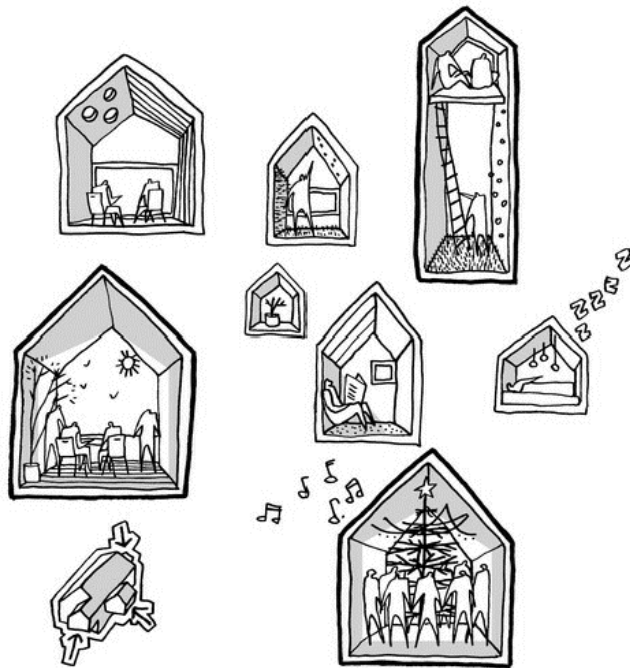
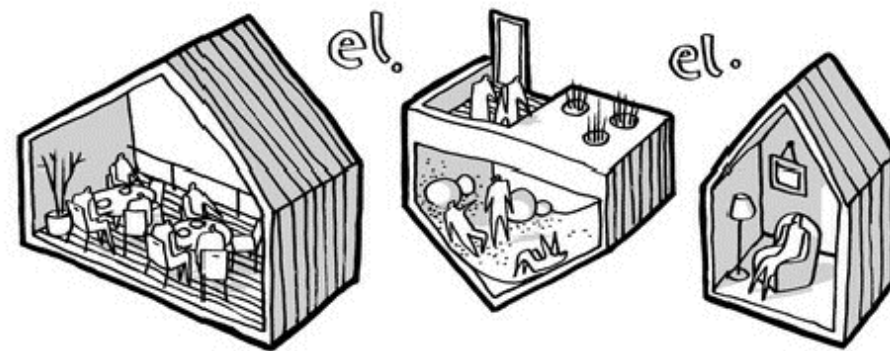
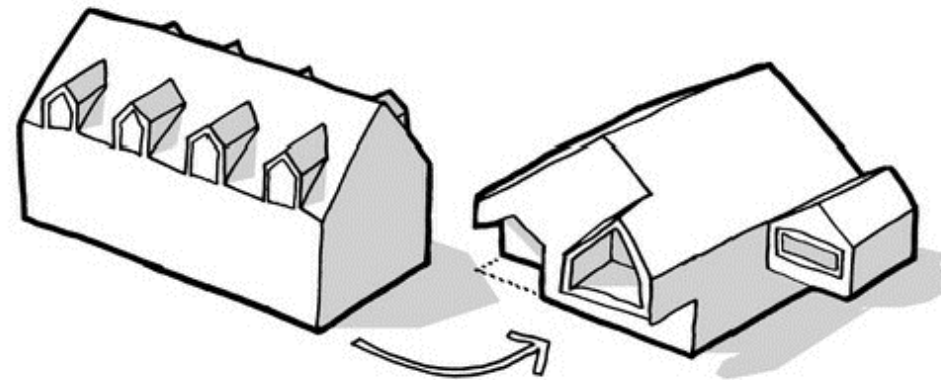
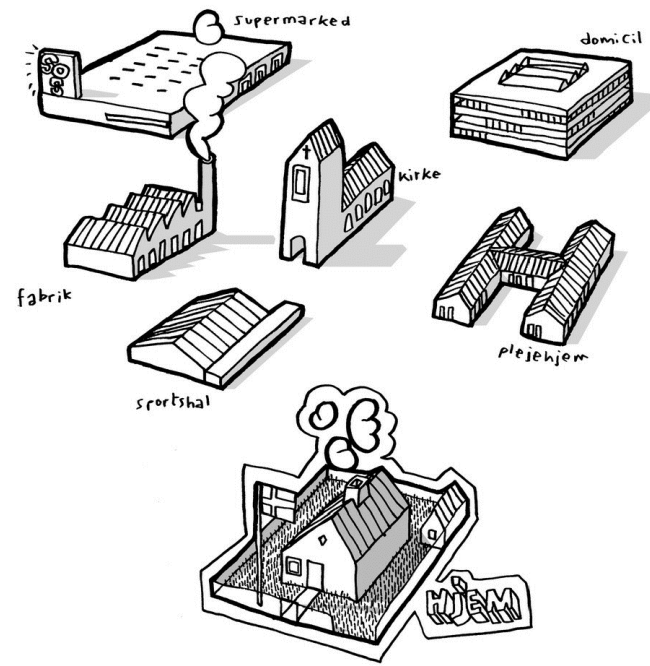
Vizija nove ustanove je uspostaviti centar za skrb koji potiče društvene odnose i osjećaj zajedništva, a istovremeno udovoljavajući individualnim potrebama djece – mjesto koje će oni s ponosom nazivati svojim domom i koje će ih pripremati za njihov budući put u život na najbolji mogući način. Fizičko okruženje odražava pedagoški pristup orijentiran na praksu tako da arhitektura aktivno podržava svakodnevni rad osoblja s djecom koja se bore s problemima ponašanja, socijalnim i mentalnim zdravljem. Mjesto poput doma.

Bilo da gledate dječje crteže ili stiliziranu ikonu web preglednika, u svim uzrastima prepoznajemo i koristimo pravokutnu zgradu s kosim krovom s dimnjakom kao znak za "dom". To je vizualna bit funkcija koje sadrži - i doslovno i simbolički. Dizajn za novu dječju kuću uzima poznate osnovne oblike tipičnog danskog doma kao svoje prirodno polazište: klasičnu kuću s kosim krovom i motivom mansardnika. Dva su elementa korištena u svom najjednostavnijem obliku kako bi se stvorio prepoznatljiv vanjski izgled i integrirala zgrada u okolno stambeno područje. Oni čine temeljni arhitektonski DNK projekta, koji izražava uključenost, raznolikost i atmosferu sigurnosti. Kombinacijom i primjenom osnovnih elemenata na nov i razigran način centar za njegu ističe se kao izvanredno mjesto sa svojim identitetom. Osnovni geometrijski oblik modificiran je prepoznatljivim krovnim profilima, koji rastu u i izvan volumena zgrade, okrenuti su naopako i čak se uzdižu kako bi formirali vidikovac. Koncept dodaje prostornu varijaciju i funkcionalnu fleksibilnost organizaciji interijera. Krovni prozori daju stanarima priliku da stave vlastiti pečat na zgradu tako što će ih uključiti u uređenje, uređenje i korištenje ovih "bonus prostora" u skladu s različitim potrebama i promjenjivim aktivnostima. Različite veličine i orijentacije omogućuju širok raspon primjena kao što su kutci za čitanje i filmove, radna soba za domaću zadaću, područja za slikanje i izradu, zajedničke prostorije za svečana događanja itd.

Više dom, manje institucija!

Ukupna organizacija sastoji se od četiri međusobno povezane kuće. Izdužena krila tradicionalne institucionalne zgrade podijeljena su i skupljena kako bi oblikovala kompaktnu zgradu s pomaknutim volumenima. Time se smanjuje veličina zgrade i stvaraju se samostalne, raznolike jedinice za različite skupine stanovnika. Svaka dobna skupina ima svoju kuću povezanu sa središnjom jedinicom za fleksibilno korištenje. Raspored ima za cilj pružiti stanovnicima osjećaj pripadnosti njihovoj jedinici – domaćoj bazi u koju se mogu povući sami ili u manjim grupama.

Manje dječje jedinice povučene su s ulice i orijentirane prema vrtu s izravnim pristupom igralištu. Središnja jedinica sadrži glavni ulaz povezan s parkiralištem, što osoblju omogućuje pregled pristiglih posjetitelja i dostave bez utjecaja na stambene jedinice. Jedinica za tinejdžere najekstrovertniji je dio zgrade i orijentirana je prema ulici. Starije stanovnike se potiče na korištenje grada i sudjelovanje u društvenim aktivnostima ravnopravno sa svojim vršnjacima. Tipične institucionalne funkcije kao što su administracija, prostorije za osoblje i spremišta uglavnom su smještene u podrumu i na 1. katu kako bi se „izdigle“ iz svakodnevnog života štíćenika i minimalizirale osjećaj boravka u ustanovi. Racionalna organizacija zgrade osigurava male udaljenosti i blizinu između različitih jedinica tako da je osoblje uvijek blizu svakog stanara. Tako su radni postupci osoblja učinkovito uključeni u dnevne rutine, čime se oslobađa više vremena za brigu o djeci i provođenje vremena s djecom – više doma, manje institucije.

MONTESSORI VS WALDORF

Kad je Maria Montessori otvorila prvu Casa dei Bambini u Rimu 1907., nije mogla znati da će njezine ideje stvoriti obrazovni model koji će slaviti i poštovati individualnost svakog djeteta - ili da će njezin model izdržati i rasti više od stoljeća kasnije . Dvanaest godina kasnije, kada je Rudolf Steiner stvorio Waldorfsku školu u Stuttgartu u Njemačkoj u kojoj će igra i mašta biti sastavni elementi odrastanja djeteta, nije mogao znati da će njegovi koncepti biti toliko intrigantni — i izvor zabune — za današnje savjesne roditelje. Montessori i Waldorf metode dvije su najbrže rastuće obrazovne metode diljem svijeta. Imaju mnogo toga zajedničkog, ali postoje razlike u teoriji i provedbi ovih popularnih obrazovnih sustava.

SLIČNOSTI

Jedna od upečatljivijih zanimljivih sličnosti između Waldorfske i Montessori metode je da su i Montessori i Steiner vjerovali , kako bi se zadovoljile potrebe društva, prvo treba pozabaviti potrebama pojedinca.

I Montessori i Waldorfska škola su mišljenja usmjerena na osiguravanje njege duhovne i kreativne individualnosti svakog djeteta svaki dan. Također se bave obrazovanjem sa stajališta "cjelovitog djeteta" - uzimajući u obzir fizički, duhovni, psihološki i mentalni razvoj svakog djeteta - umjesto jednostavnog kognitivnog razvoja.

Obe metode se priklanjaju ideji da je manje više, ograničavajući korištenje računala i tehnologije u zamjenu za igračke koje potiču maštu, igranje uloga i razvoj fine motorike. Također se usredotočuju na važnost stvaranja veze s prirodnim okolišem, izbjegavajući plastiku i, umjesto toga, fokusirajući se na prirodne materijale, a umjetnost, kazalište, glazba i ples su svi izrazi koji se potiču.

Kao zanimljivost, i Montessori i Steiner vodili su svoje škole temeljene na individualnosti tijekom Drugog svjetskog rata, a njihove teorije bile su u suprotnosti s fašističkom ideologijom. Obojica su zbog toga bili prisiljeni zatvoriti svoje škole.

RAZLIKE

Maria Montessori čvrsto je vjerovala da djeca uče kroz igru. Međutim, također je kroz svoj rad otkrila da djeca prihvaćaju priliku da nauče stvarne vještine poput kuhanja, brige o sebi, čišćenja i brige jedni za druge i za svijet oko sebe ako im se pruži prilika. Zapravo, otkrila je da bi djeca često izabrala ove produktivne radne zadatke umjesto izmišljotine ako bi im se dala mogućnost izbora.

Maria Montessori također je naučila da su djeca uživala kada je u rad i igru na zabavne i inventivne načine uključila lekcije iz matematike, jezika i prirodoslovlja primjerene njihovoj dobi, pa je te akademske mogućnosti učinila dijelom svoje metode.

Nasuprot tome, iako Waldorfska metoda uključuje igru i umjetnost, ona ne uključuje toliko životnih vještina ili učenja u dan dok djeca ne navrše otprilike sedam godina.

ULOGA UČITELJA

U waldorfskoj školi ili predškolskoj ustanovi uloga učitelja je tradicionalna; djeca sjede, a učiteljica vodi razred. Učitelj bira nastavni plan i program, a djeca uče istu lekciju. Učitelj ili ravnatelj u Montessori okruženju ima sasvim drugačiju ulogu nego u Waldorfskim školama. Lekcije se daju svakom djetetu pojedinačno, a često ih podučava drugo dijete. Dijete u svakom trenutku bira što će učiti ili raditi, a uloga učitelja je da usmjerava dijete kada je to potrebno.

Montessori omogućuje djeci da uče doživljavajući svijet oko sebe. Uče provoditi istraživanje i razvijaju vještine kritičkog mišljenja, uključujući rješavanje problema, jer se susreću s potrebom za njima u stvarnim životnim situacijama primjerenim dobi.

dječji dom Nazorova, Zagreb

Kroz navedene primjere vidjeli smo da je još od vremena domova dr Barnarda cilj ovakvih institucija napuštanje prakse smještanja djece u domove odnosno institucije i što veće poticanje udomiteljskih oblika zbrinjavanja djece. Drugi manje poželjniji oblik pružanja doma napuštenoj djeci koji se danas naziva inovativnim pristupom je smještanje skupina djece u stanove. Na taj način im se daje prividan oblik vaninstitucionalnog odrastanja. U razgovoru s predstavnicima dječjeg doma Maestral u Splitu i dječjeg doma Miljenk i Dobrila u Kaštel Lukšiću naglasak je bio na tome da je cilj djecu što bolje pripremiti na stvarni život. Međutim realnost je drugačija. Jednom kada ova djeca izađu iz doma većina završi natrag u institucijama kao što su popravni domovi. Ovu djecu se od početka obilježava i odbacuje na same rubove društvene zajednice. Dobar pristup pri projektiranju daje nam primjer dječjeg centra ECONEF koji uključuje svoje male štićenike u odabiranje svega što oni smatraju domom. Na taj način im se daje kontrola i osjećaj vlasništva nad vlastitim domom. Institucije sve više potiču aktivnosti koje nisu vezane za boravak unutar doma. Na taj način ih se pokušava što više uključiti u društvo.

Koliko god se institucionaliziranje djece pokušavalo izbjeći, u Hrvatskoj su domovi još uvijek neizbježno rješenje. Brojke potrebite djece svakim danom su sve veće, proces udomljavanja je iznimno dugotrajan a kapaciteti su popunjeni. Zbog ovih problema treba se naći što bolje rješenje koje će biti kroz vrijeme transformabilno. Objekt koji će sada zadovoljavati potrebe nezbrinute djece ali u budućnosti, ako i kada se sama situacija popravi, ovaj objekt će bez većih promjena moći podnijeti adaptaciju.

U veljači 2021. godine 4439 djece bilo je bez odgovarajuće roditeljske skrbi, od toga ih je 2133 smješteno u domovima, a 2306 u udomiteljskim obiteljima. Šokantna je to brojka s obzirom na to da je 2015. godine ukupno bilo 2795 takve djece, što je gotovo upola manje. Nažalost, brojka posvojene djece u posljednjih pet godina gotovo da se nije pomaknula s mjesta - 2015. je posvojeno 126 djece, a 2020.-te 129 djece.

Stručnjaci su suglasni da djeci dugoročno nije mjesto u institucijama i dom bi im trebao biti samo usputna postaja, no nažalost to u Hrvatskoj često nije slučaj. Prema Zakonu o socijalnoj skrbi, djeca mlađa od 7 godina mogu boraviti u domu samo privremeno, najdulje do šest mjeseci, no ta odredba se ne poštuje.

Iako raste broj djece u domovima, udomitelja je svake godine sve manje. Kod nas trenutačno ima puno djece koja bi trebala biti izdvojena iz obitelji, a nemaju ih kuda smjestiti. Djeca tako ostaju živjeti u nezadovoljavajućim obiteljima, a pretrpani domovi primaju samo hitne slučajeve.

Državni sustav smještaja u domove za djecu bez roditelja, zlostavljani i zanemarenu djecu, djecu s teškoćama u razvoju, s poremećajima u ponašanju te za starije i nemoćne osobe koje hitno trebaju skrb izvan obitelji prošle je godine doživio potpuni slom.

Prema podacima koje je objavilo Ministarstvo rada i socijalne politike, svi su domovi u Hrvatskoj dupkom puni, mnogi od njih imaju više osoba na smještaju od onog za koji imaju licencu, a na listama čekanja i dalje se nalazi više osoba nego što iznose ukupni kapaciteti. Kad bi Hrvatska udvostručila broj domova svih vrsta, svjedoče ravnatelji domova, popunila bi ih u tjedan dana. I to nakon gotovo 20 godina provođenja postupka deinstitutionalizacije, tijekom kojih su se domovi trebali polako zatvarati i zamjenjivati alternativnim oblicima skrbi, prije svega udomiteljstvom.

Međutim, došlo je do toga da danas liste čekanja postoje čak i za zlostavljani i zanemarenu djecu, koju je ključno što prije izdvojiti iz biološke obitelji. Prema podacima Ministarstva, domovima za djecu lani su stigla 1003 zahtjeva za smještaj takve djece, a smještaj je realiziran za njih samo 279!

Golema neusklađenost

Gdje se nalazi ostalih 724 djece čiji smještaj nije realiziran?

U Ministarstvu kažu da se broj zahtjeva ne može uvijek izjednačiti s brojem djece, jer se ponekad zahtjevi dupliraju. No, i dalje, nesrazmjernost je neupitna.

U Dječjem domu Zagreb u Nazorovoj ulici potvrđuju nam kako je broj zahtjeva za najmanju djecu, do 7 godina, iznimno povećan, osobito nakon tragedija na Pagu i slučaju male Nikol. U odnosu na raniji period, broj zahtjeva je utrostručen.

- Uspijevamo zbrinuti isključivo djecu iz postupaka hitnog izdvajanja, i to onu najmlađu. Unatoč odbijanju ostalih zahtjeva, naša ustanova, koja je licencirana za smještaj 60 djece, u ovom trenutku zbrinjava 85 - kažu u Nazorovoj.

Zatvorili se domovi

I u Domu za djecu Ivana Brlić Mažuranić koji djeluje u Lovranu i na Potoku u Rijeci, svi kapaciteti su popunjeni, a na listi čekanja još od 5. veljače je ukupno 123 djece.

- Transformacija sustava je urodila time da se dom u Novom Vinodolskom zatvorio, a dom u Selcu je postao Centar za pružanje usluga u zajednici pa tamo više nema smještaja djece. Od tri doma u Primorsko-goranskoj županiji ostao je samo jedan, kojemu gravitira i Istra, a potrebe sve više rastu, jer imamo sve više slučajeva neadekvatne obiteljske skrbi, nasilja u obitelji... S druge strane, kronični je nedostatak udomiteljskih obitelji. Po Zakonu, djeca u domovima ne bi smjela boraviti duže od šest mjeseci, no u praksi se događa da se neki slučajevi riješe u tom roku, ali da se neki ne rješavaju godinama - kaže ravnateljica Suzana Mravinac.

U Ministarstvu tvrde da sva djeca kojoj je ugrožen život pronađu neki oblik smještaja.

- Za sve potrebe smještaja u žurnim situacijama, bilo da se radi o djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djeci s problemima u ponašanju ili djeci s teškoćama u razvoju, smještaj je osiguran. Također, napominjemo da za vrijeme provođenja postupka realizacije smještaja, sustav socijalne skrbi provodi sve druge zakonom propisana prava i mjere u smislu pružanja pomoći i podrške primarnoj ili udomiteljskoj obitelji - kažu u resornom Ministarstvu, iz čega se može zaključiti da djeca za koju smještaj nije realiziran ostaju do daljnjega, "uz pomoć centara za socijalnu skrb", s biološkom obitelji koja je za njih, prema mišljenju istih tih centara, opasna ili se smještaju u udomiteljske obitelji.

Udomiteljske su obitelji za veliki broj njih najbolja opcija, no unatoč svim naporima nadležnih, udomiteljskih je obitelji sve manje i manje. Prošle je godine, prema službenim podacima, u sustav udomiteljstva ušlo trostruko manje obitelji nego što ih je iz sustava izašlo!

- Ukupan broj novih dozvola za obavljanje udomiteljstva izdanih u 2020. godini iznosio je 145, dok je u istom razdoblju 543 udomitelja izašlo iz sustava i prestalo obavljati udomiteljstvo - iznosi Ministarstvo.

Ovakvo stanje, smatra dr. Nino Žganec sa Studijskog centra socijalnog rada Pravnog fakulteta u Zagrebu - koji je prije 20-tak godina, kao tadašnji zamjenik ministra za socijalnu skrb, izradio prvu strategiju deinstitutionalizacije u Hrvatskoj - posljedica neprovedene modernizacije i transformacije sustava u cjelini.

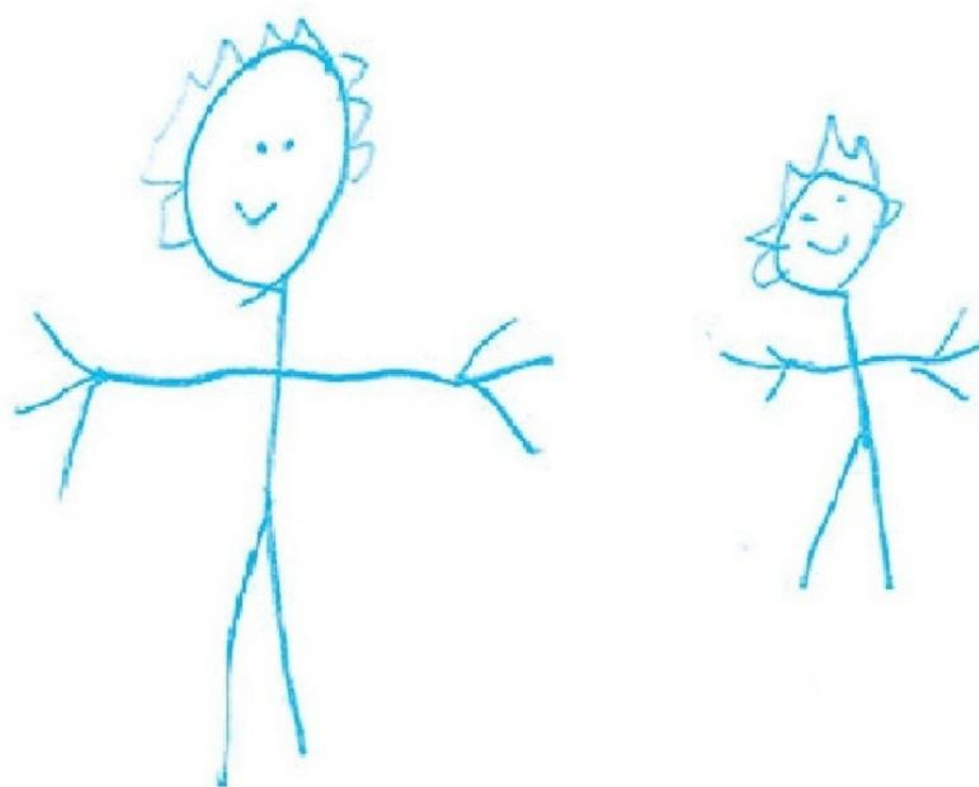
- Bez sveobuhvatne reorganizacije i reforme sustava socijalne skrbi, bit ćemo i dalje svjedoci povremenih izvještaja o tragedijama koje su snašle neku ustanovu (poput Paga, Andraševca, Đakova ili Nove Gradiške), a u statistici ćemo bilježiti kako nedostaju smještajni kapaciteti - poručuje dr. Žganec.

U domovima za djecu s teškoćama u razvoju lani je, od ukupno 486 zahtjeva za smještaj u državne domove, realizirano njih tek 54, u domovima za odrasle psihički bolesne osobe, koji ukupno imaju 2460 mjesta, trenutačno je na listi čekanja čak 2371 osoba!

dječji dom Nazorova, Zagreb

U životu je ^{VAŽNO BITI} dolar čoujek.

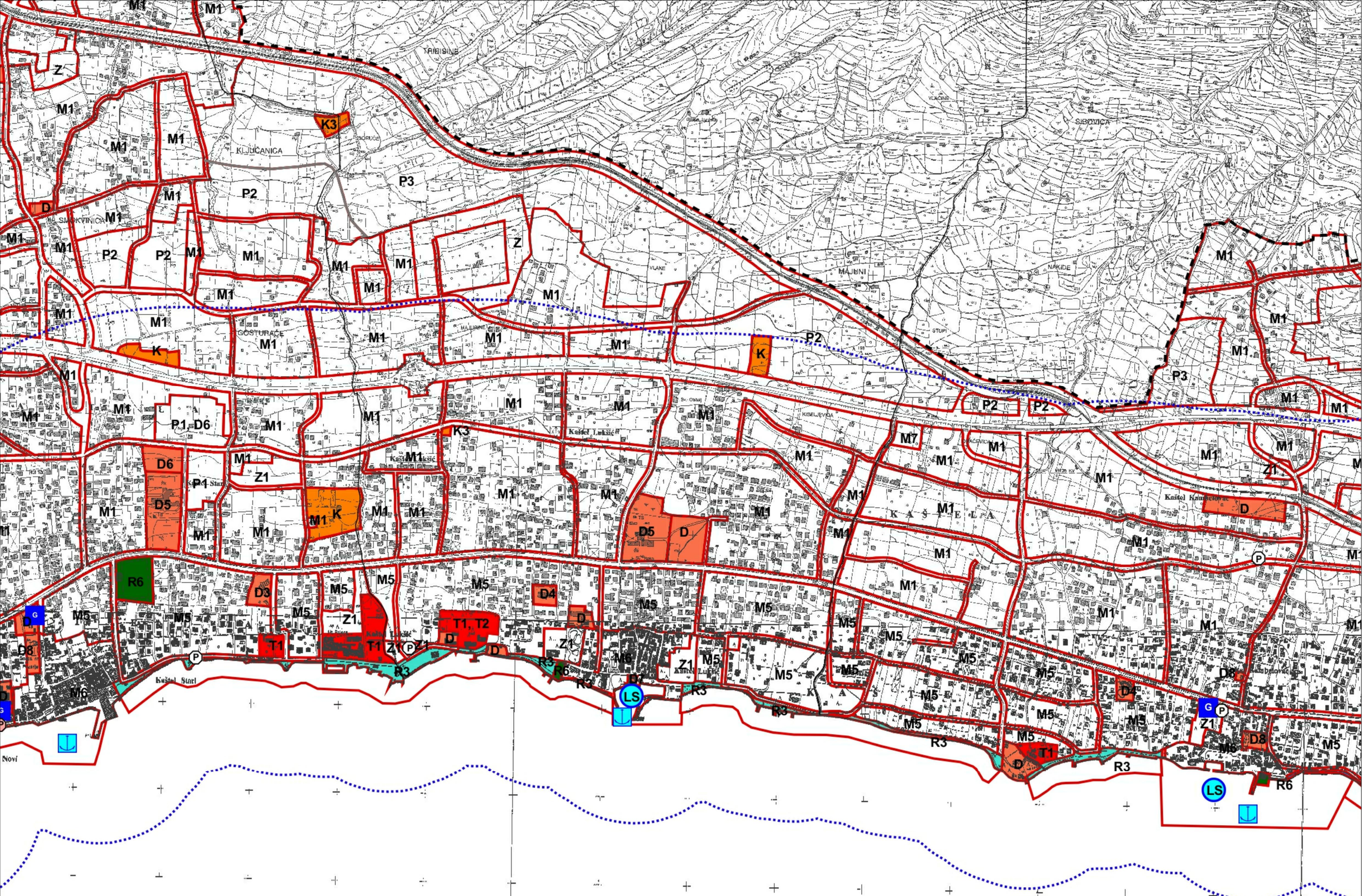
MIHAEL
8 GODINA

PROJEKTNO-PLANSKA DOKUMENTACIJA

Generalni urbanistički plan	28
Postojeće stanje.....	29
Ortofoto.....	30
Geodetska podloga.....	31
Geodetska podloga iz 1963.god.....	32

ARHITEKTONSKO RJEŠENJE

Razvoj koncepta kroz maketu.....	33
Koncept.....	34-35
Situacija 1:1000.....	36
Aksonometrija konstrukcije.....	37
Situacija 1:500.....	38
Tlocrt garaže.....	39
Tlocrt prizemlja	40
Tlocrt 1.kata.....	41
Tlocrt 2.kata.....	42
Tlocrt krovne terase.....	43
Tlocrt krova	44
Presjek 1-1.....	45
Presjek 2-2.....	46
Presjek 3-3.....	47
Presjek 4-4.....	48
Pročelje sjever.....	49
Pročelje jug.....	50
Pročelje istok.....	51
Pročelje zapad.....	52
Tlocrti jedinica za mlade	53
Presjek jedinica za mlade.....	54
Pročelja jedinica za mlade.....	55-56
Segment fasade	57
Detalj 1.....	58
Detalj 2	59
Detalj 3.....	60
Aksonometrija	61
3D prikazi	
Iskaz površina	

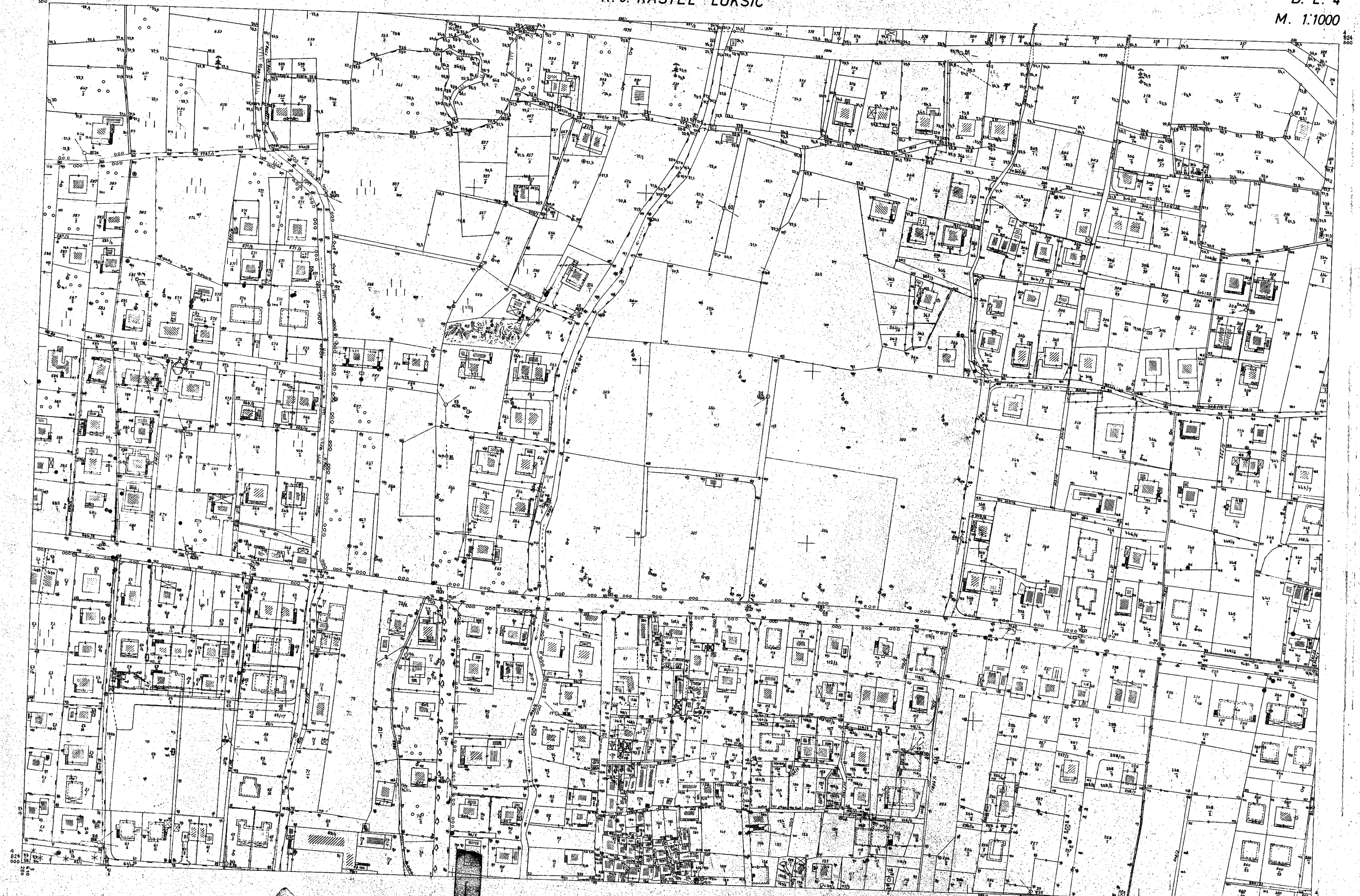

GEO-BAZA d.o.o. za geodeziju i projektiranje

Splitsko-dalmatinska županija

KAŠTEL LUKŠIĆ

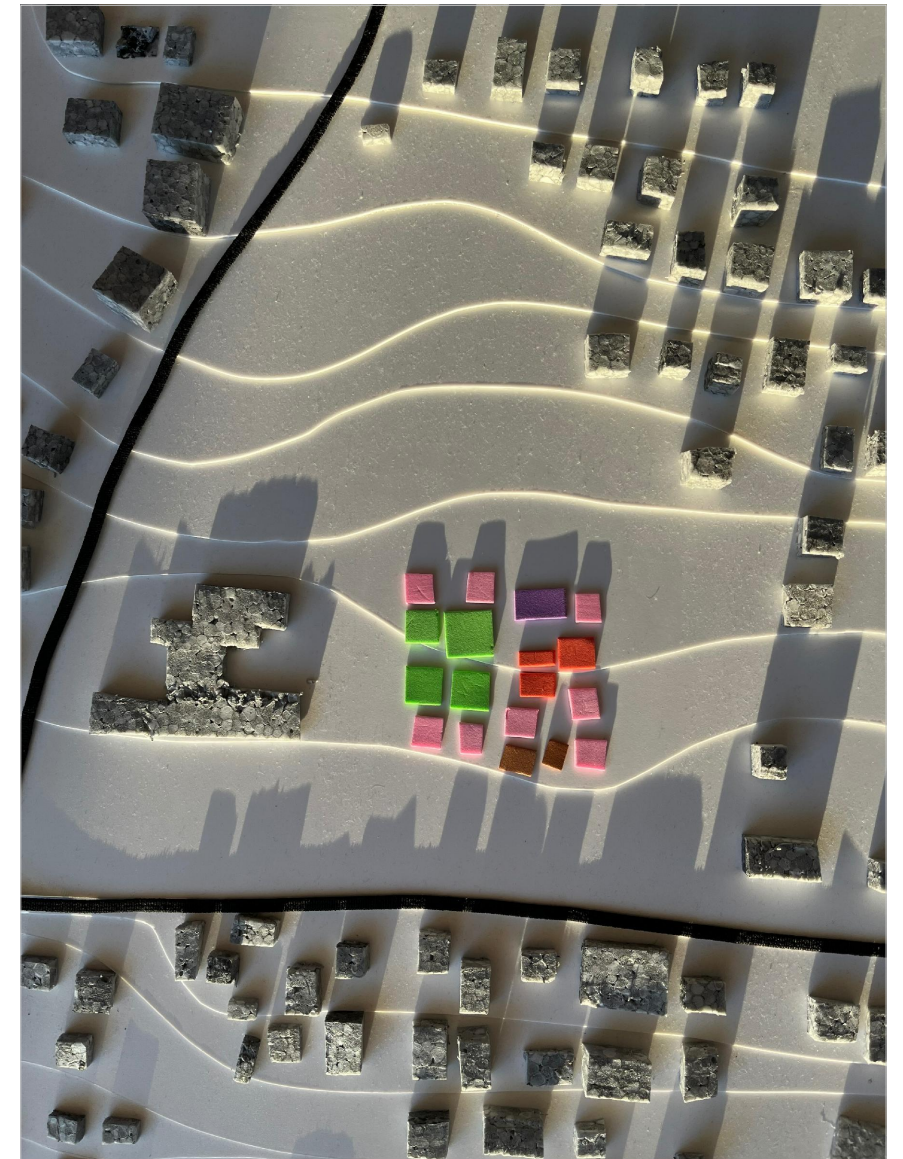
Snimlje 1963.

3 4
13

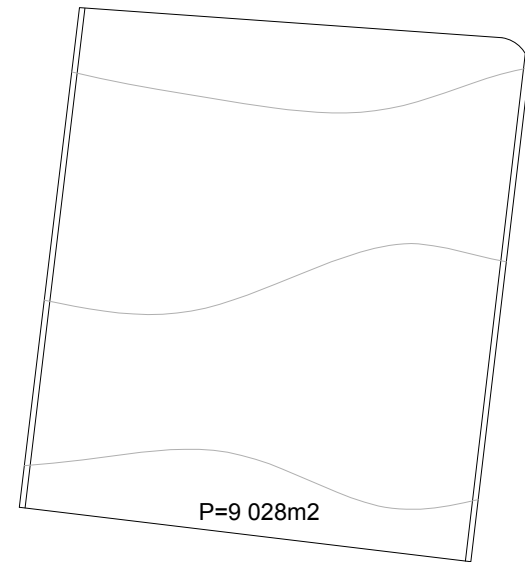
Geoprojekt - Split
AUGUST 1963

LIST 4

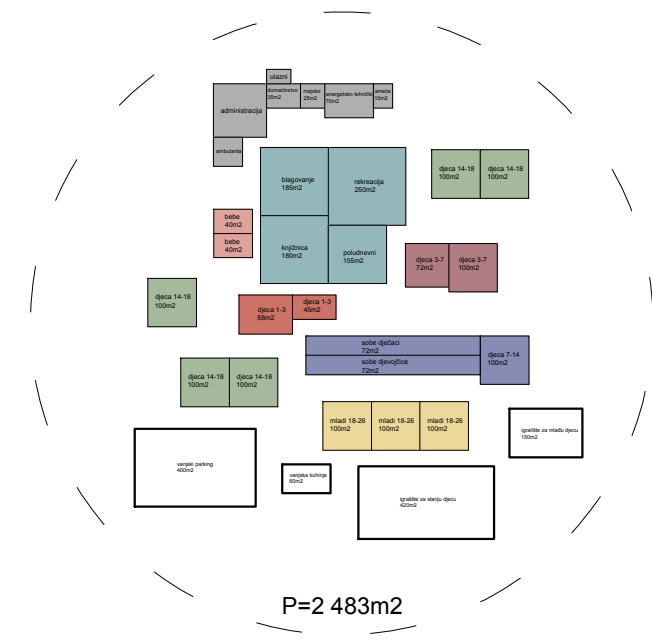
KAŠTEL LUKŠIĆ
M. 1:1000

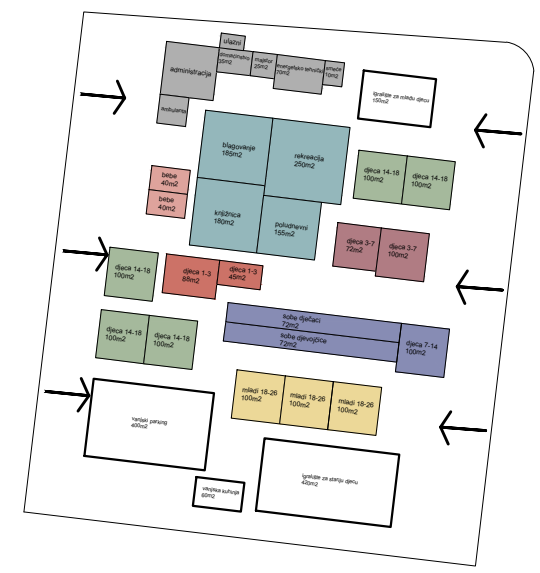

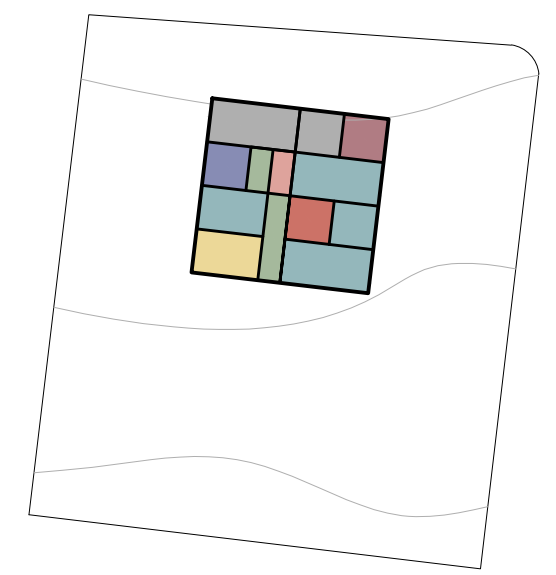
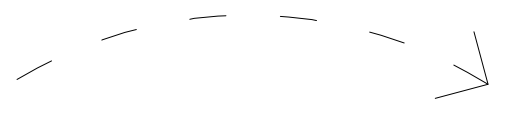
PARCELA

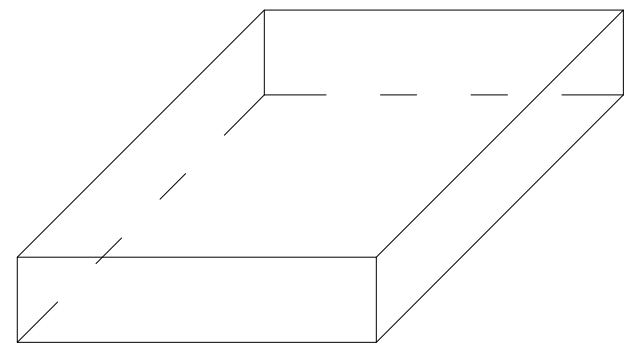
POTREBAN PROGRAM

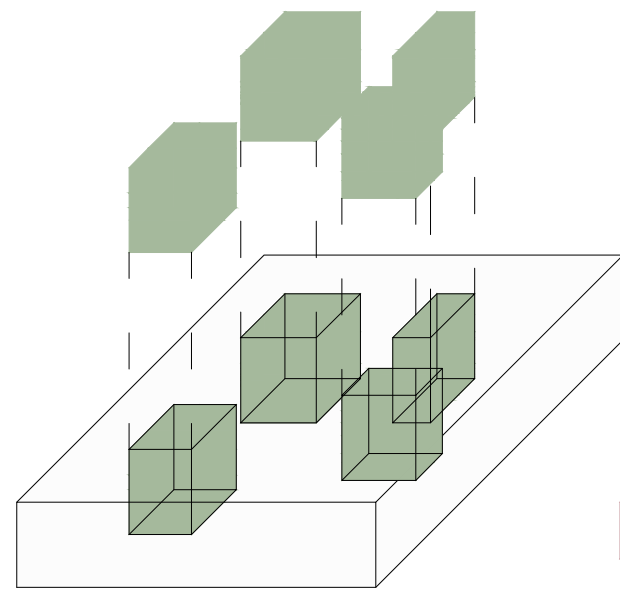
**CILJ: što više odmicanje od ruba parcele
i max iskoristivost vanjskog prostora**

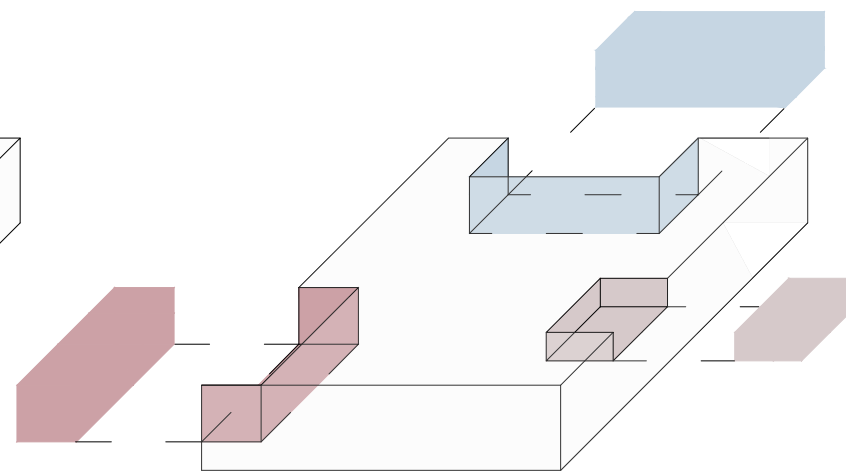
REZULTAT

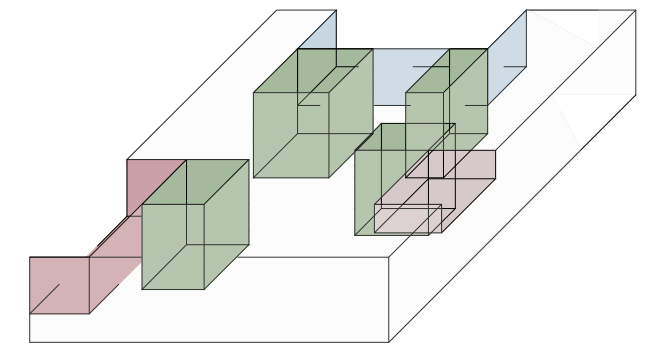
VOLUMEN

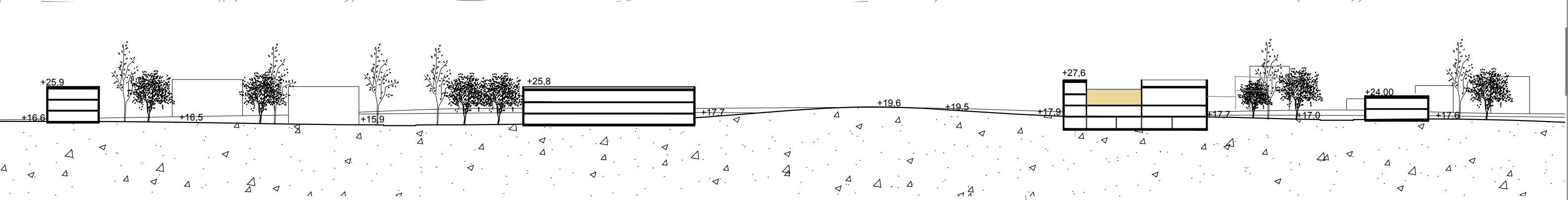
**SVJETLO+
PRIRODA**

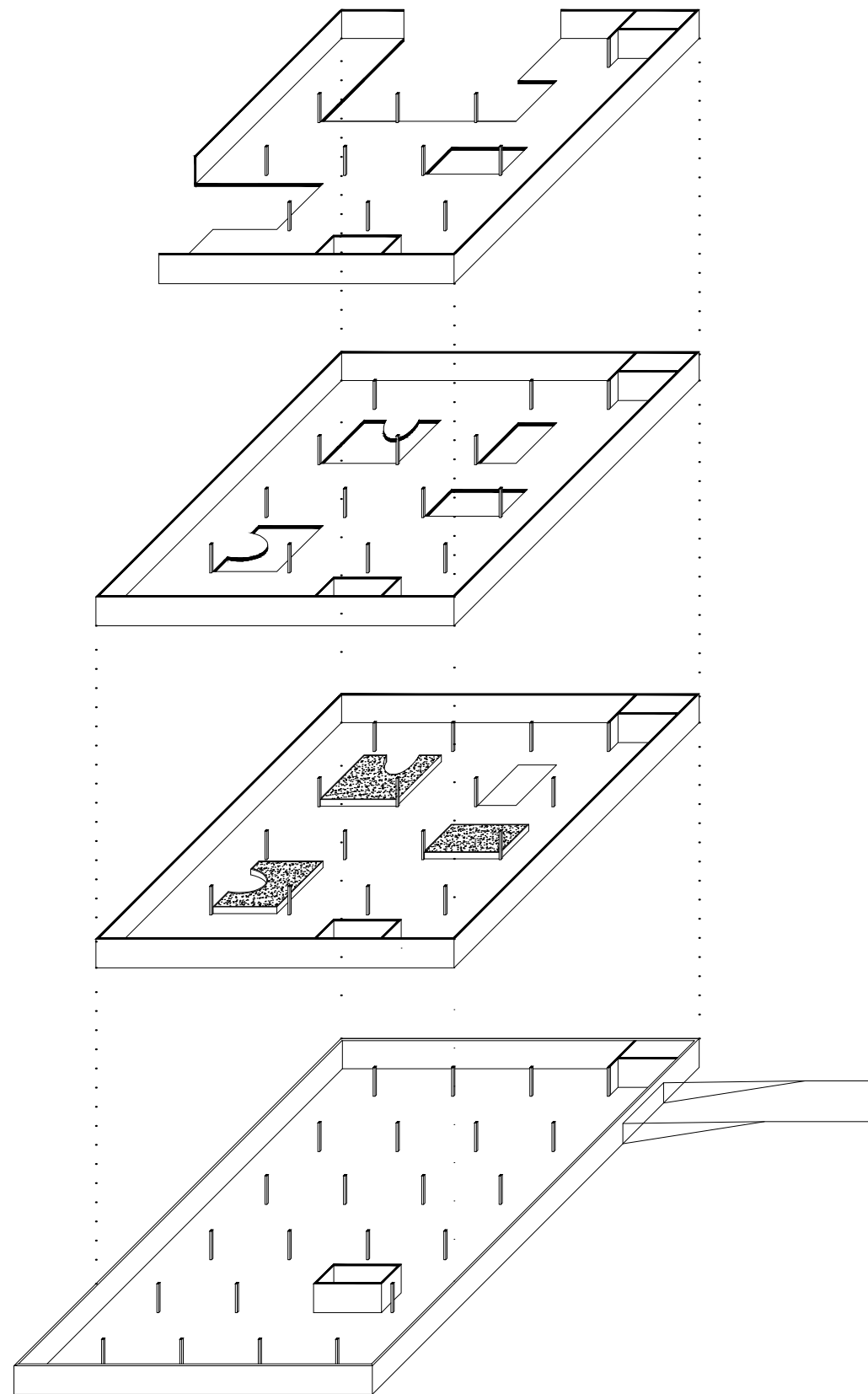

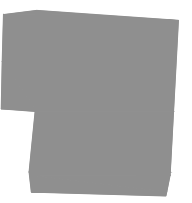
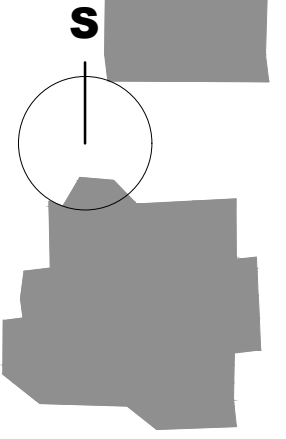
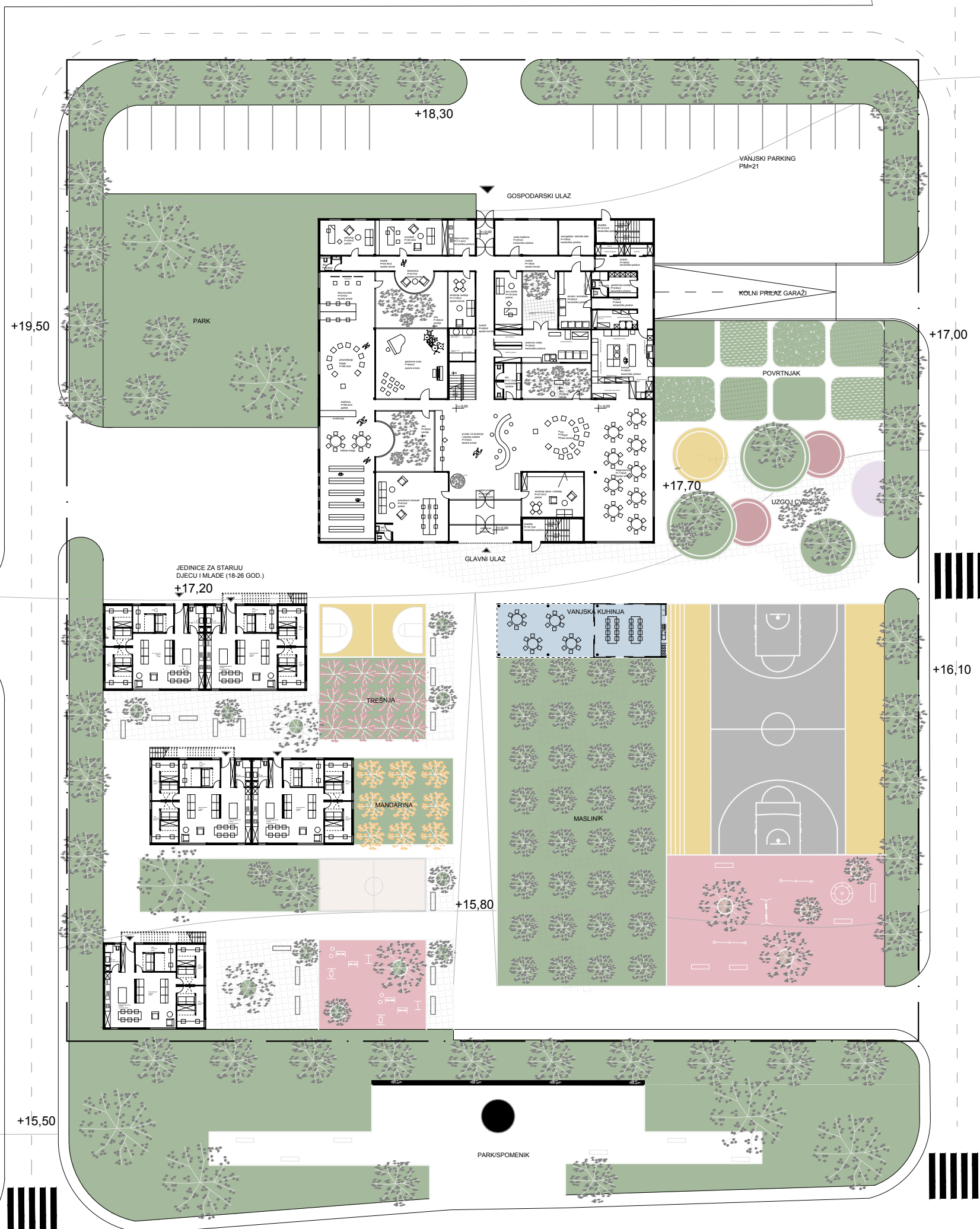
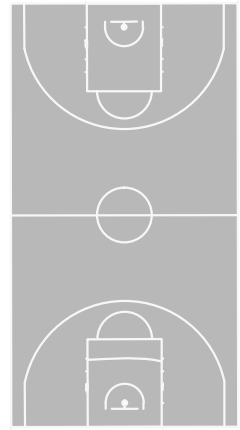
ZABAVA

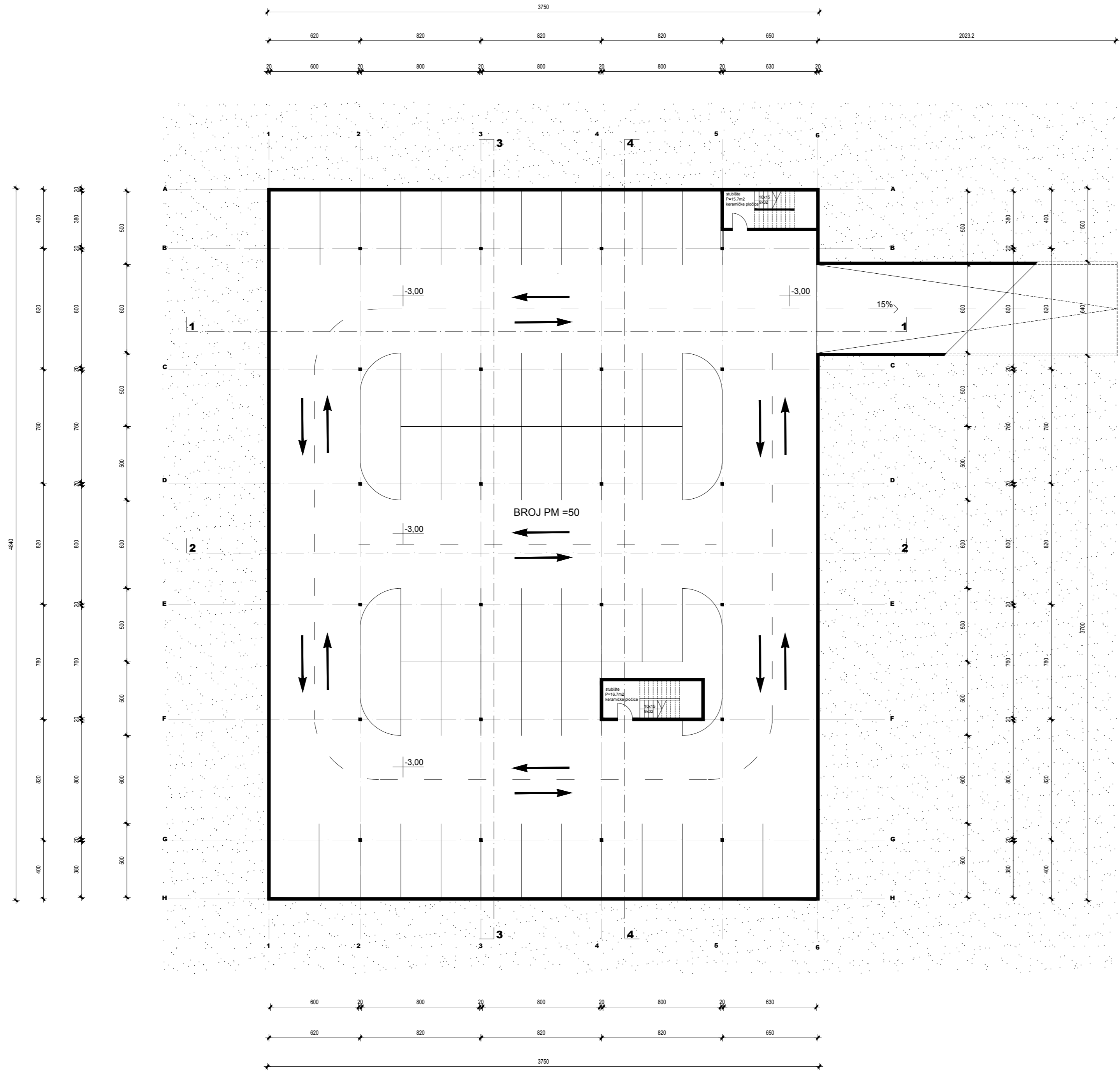
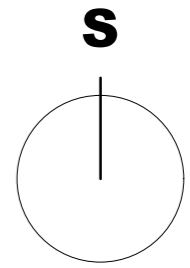

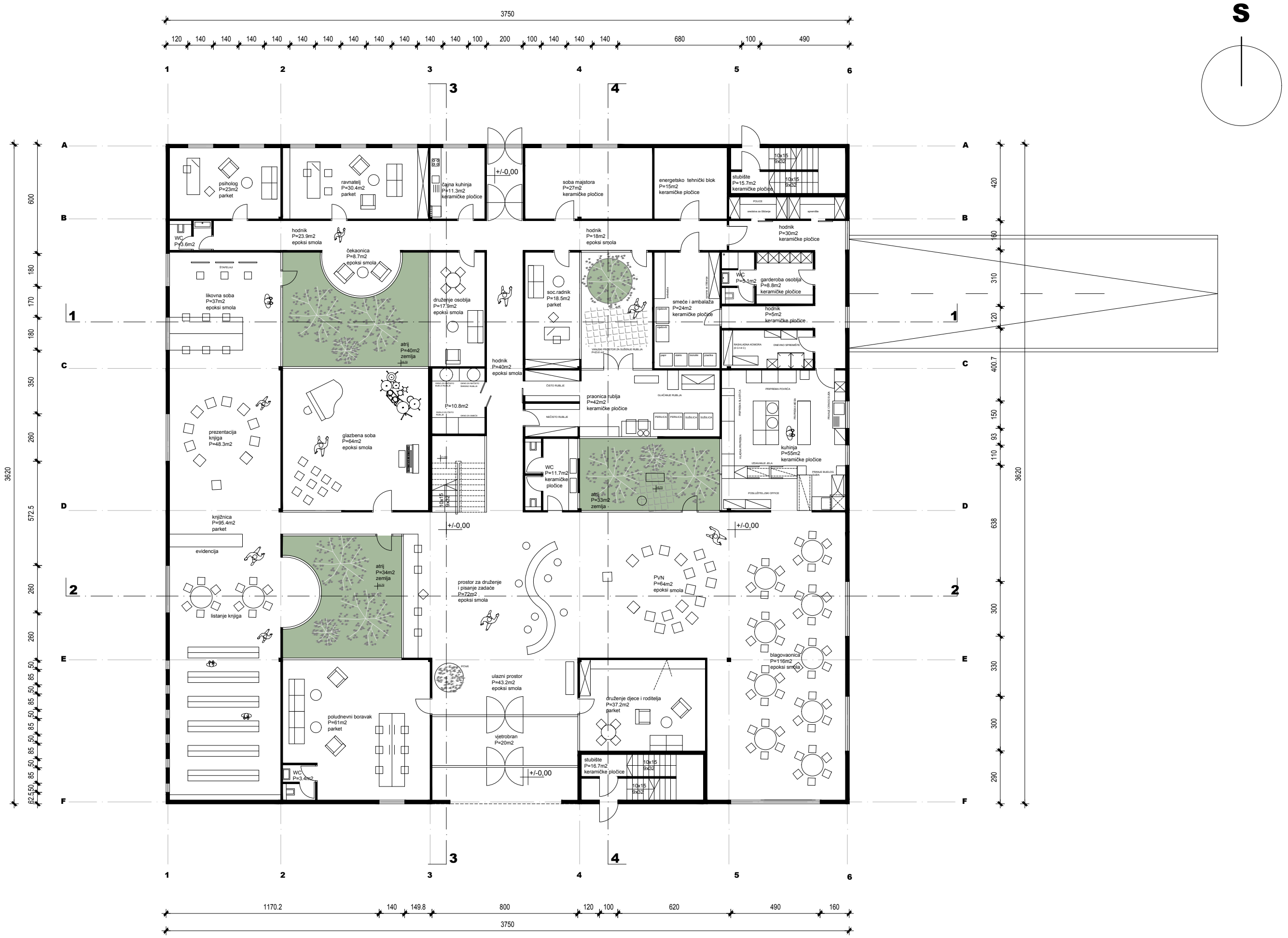
REZULTAT

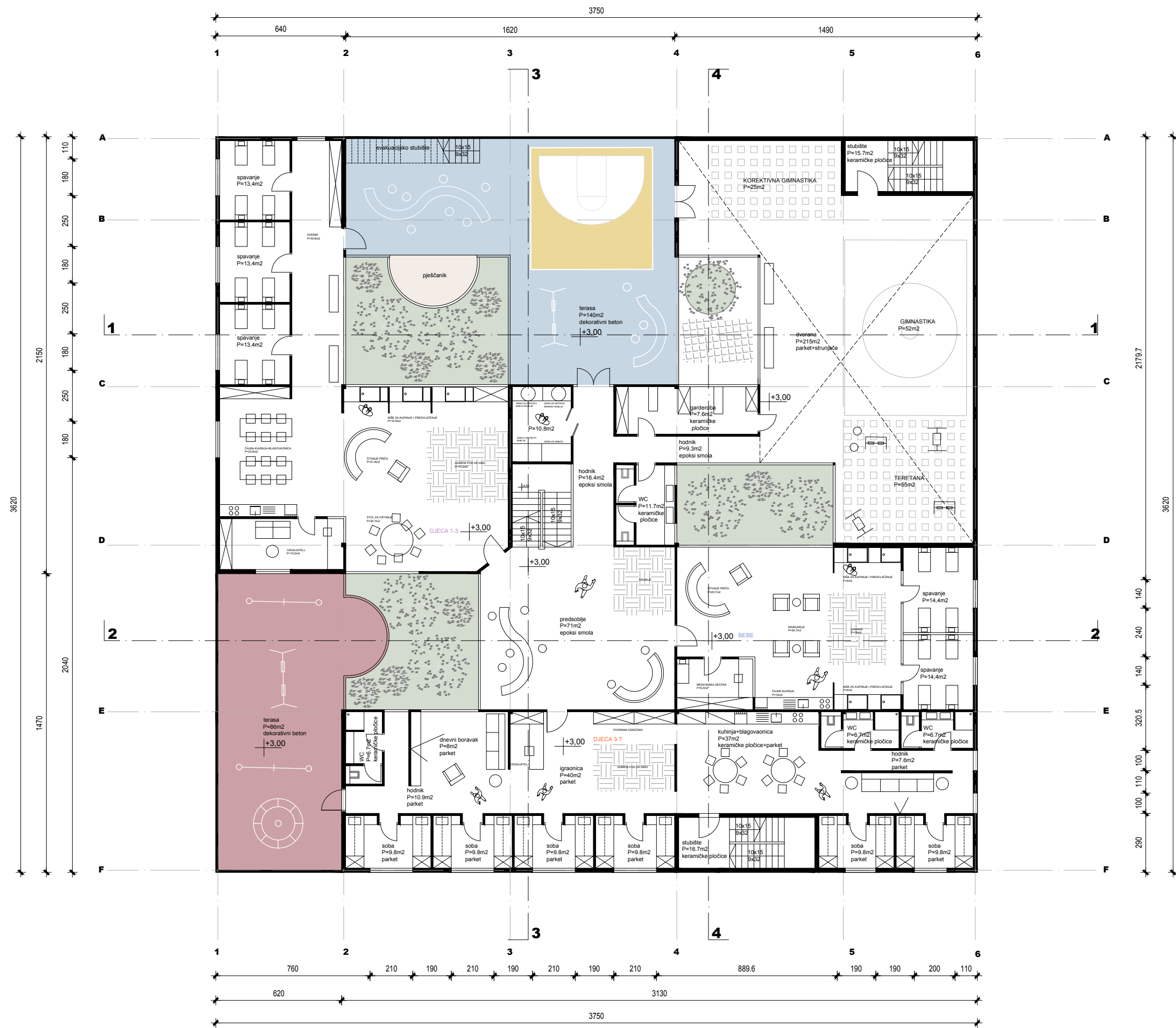
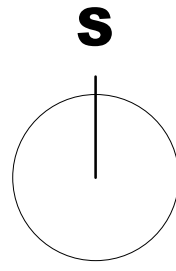

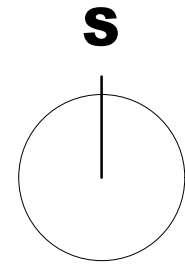
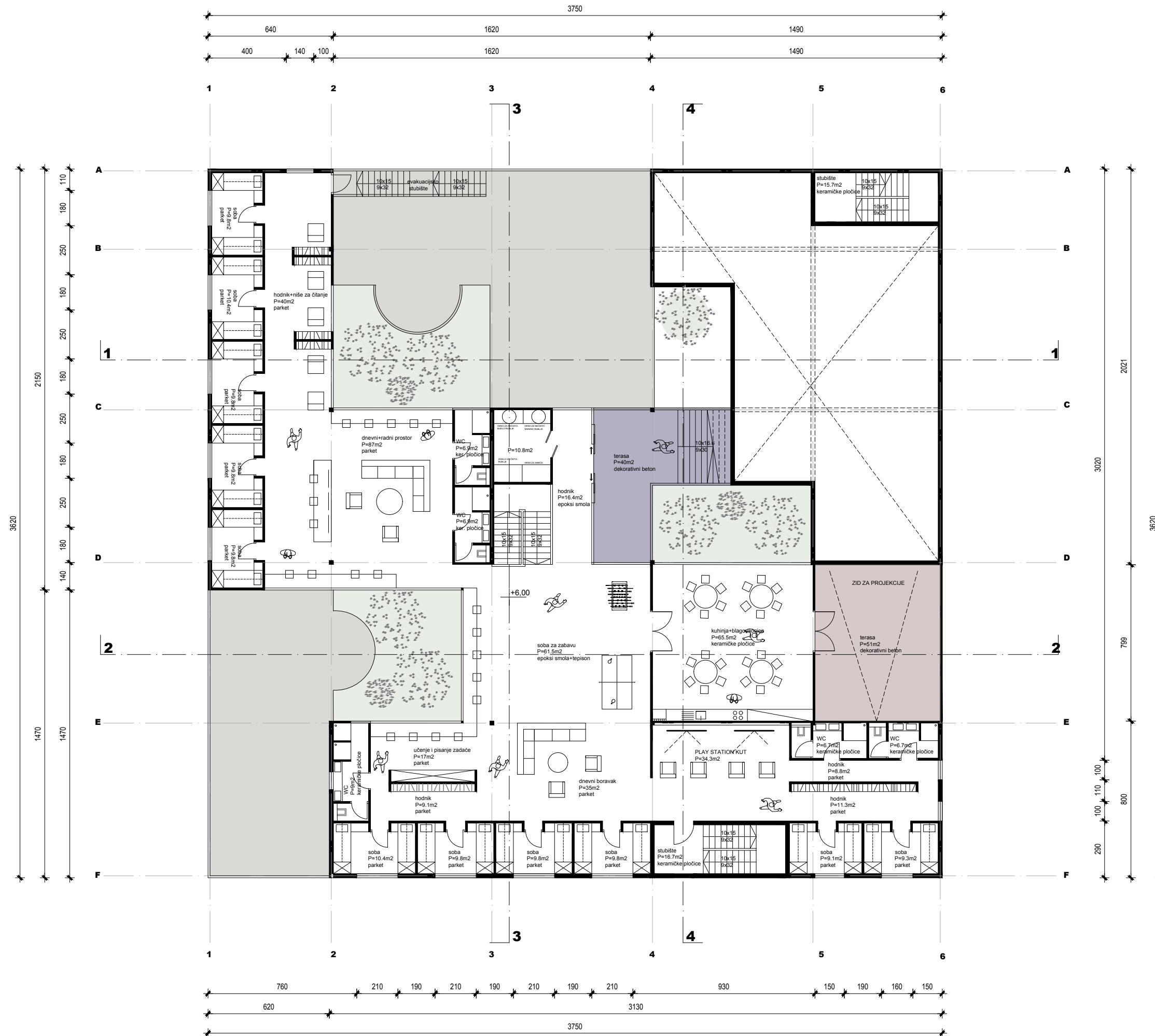

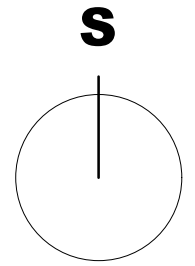

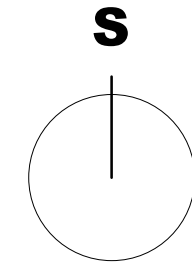
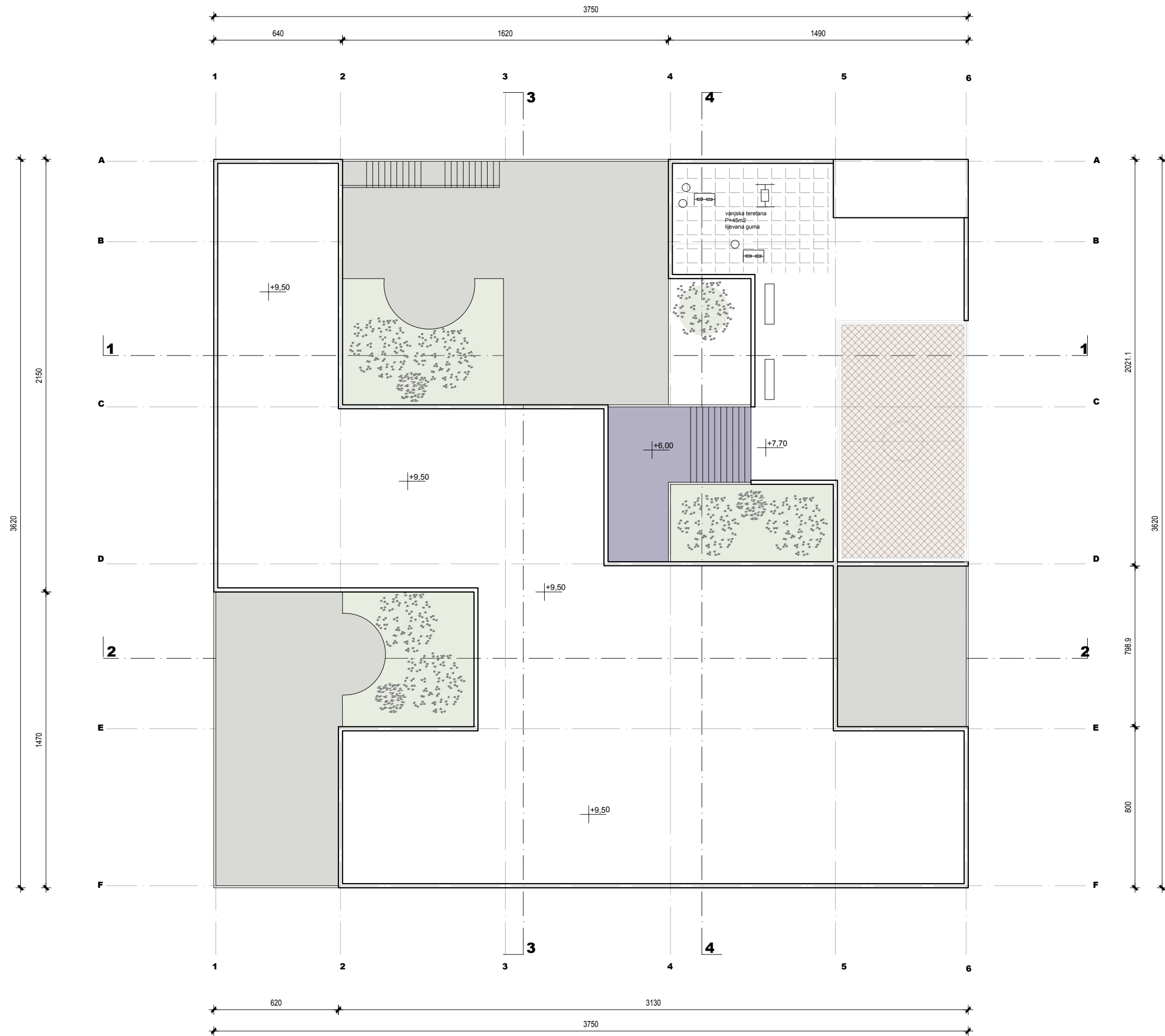

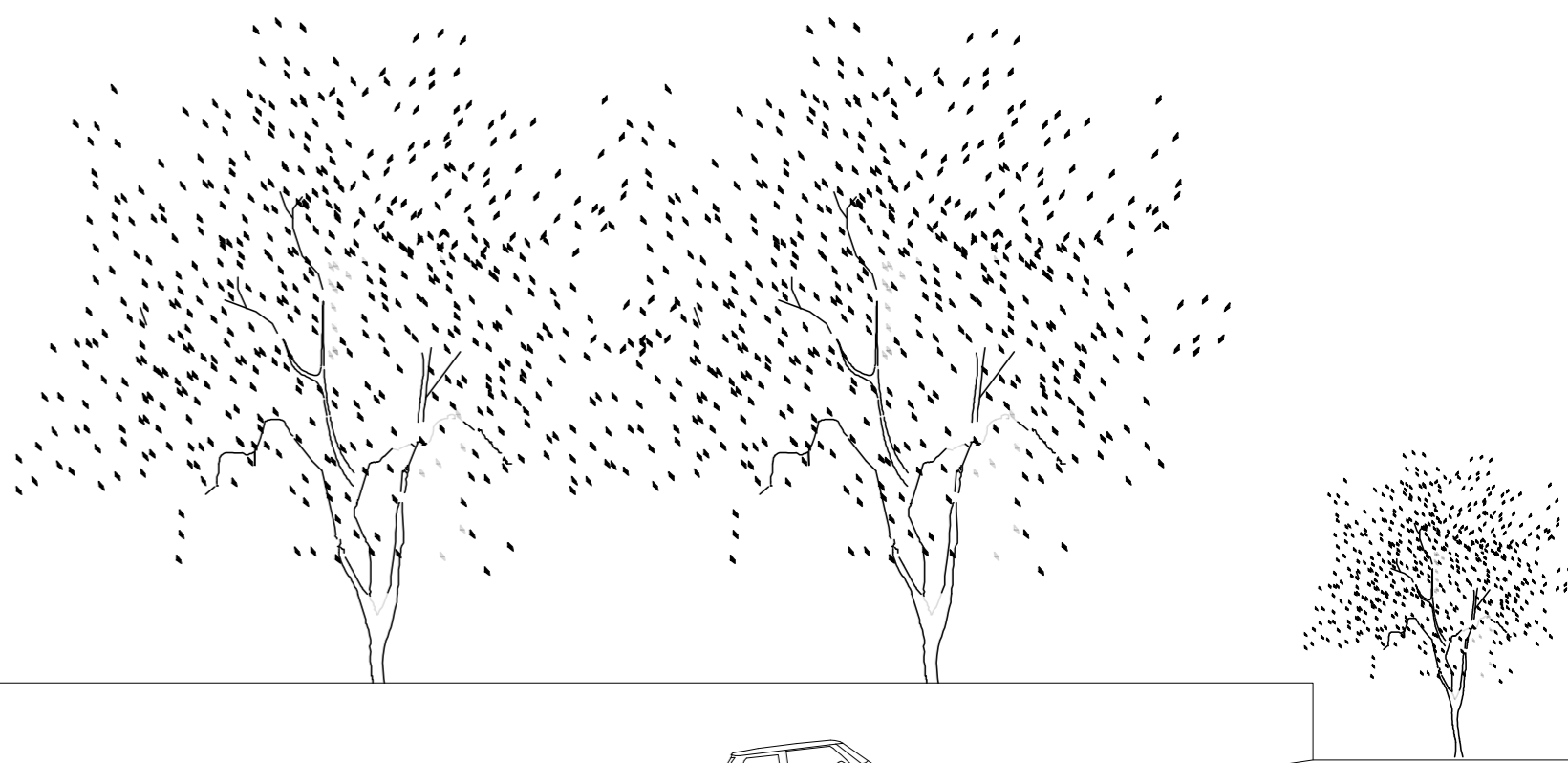
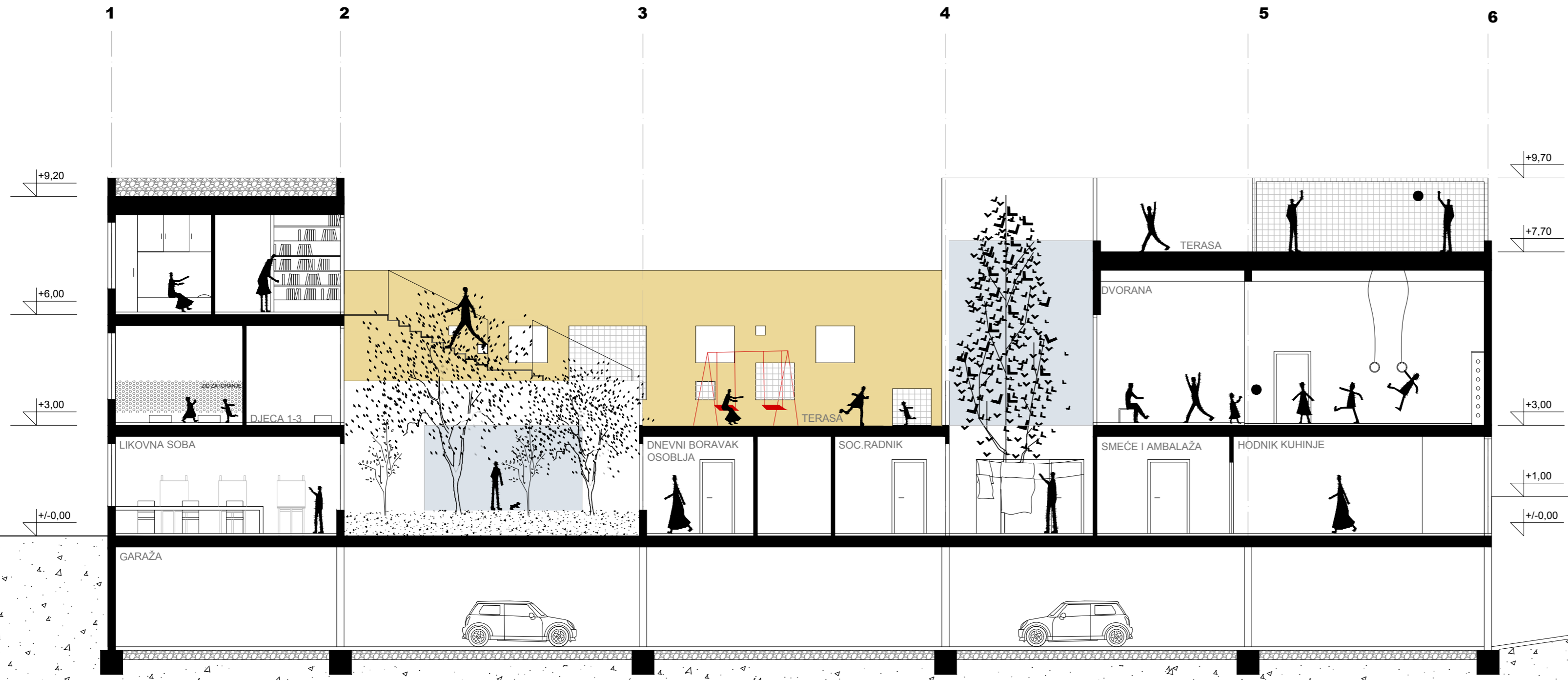
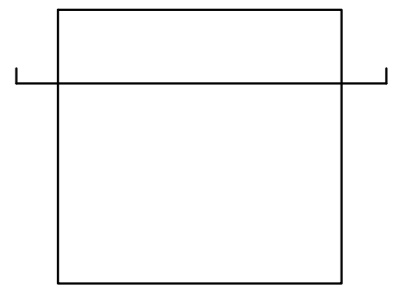

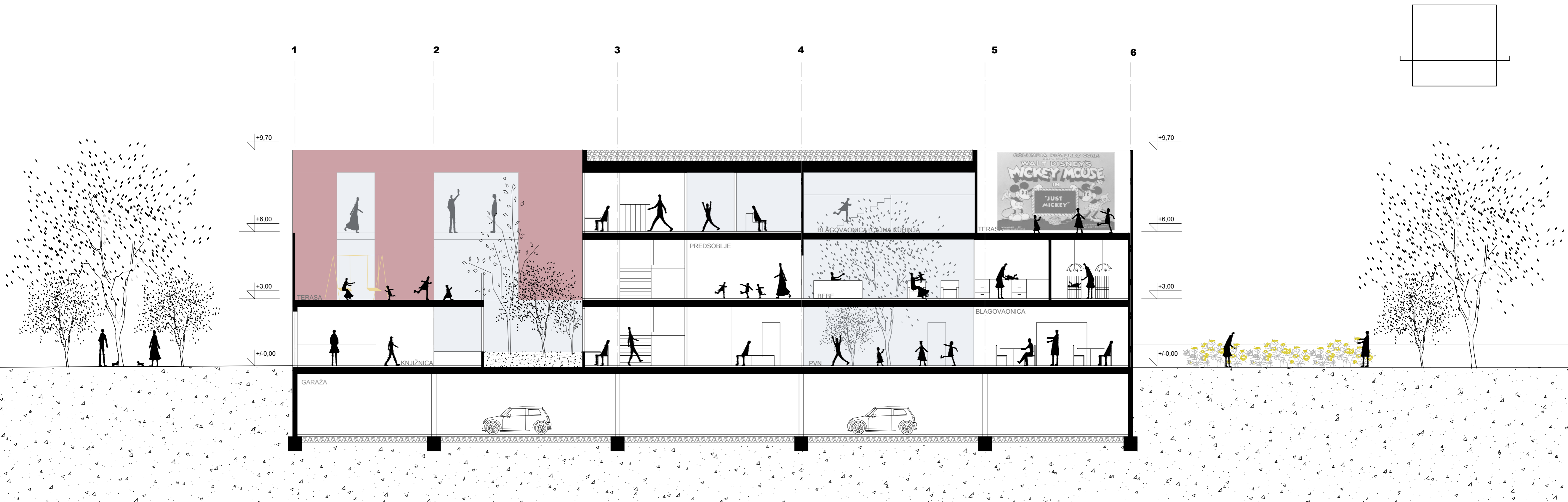

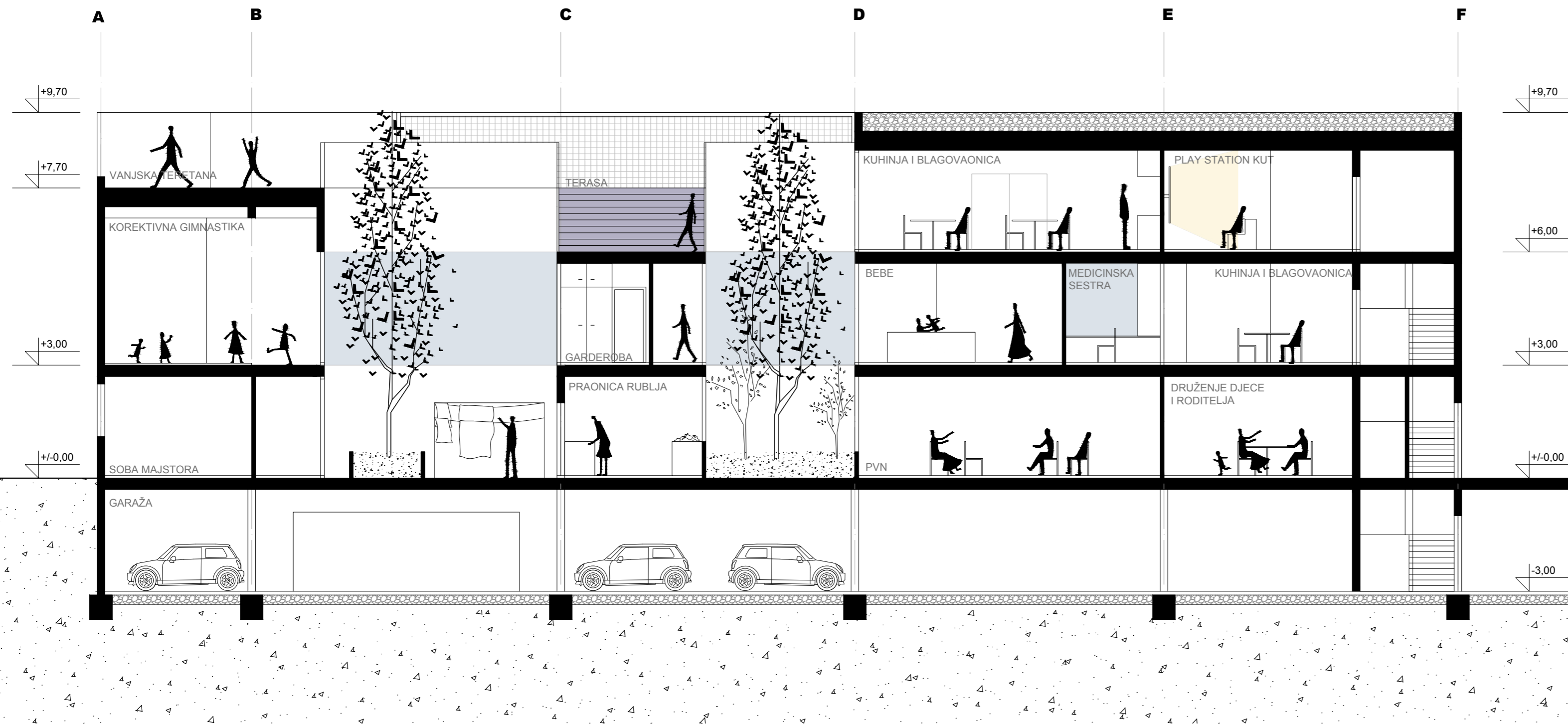
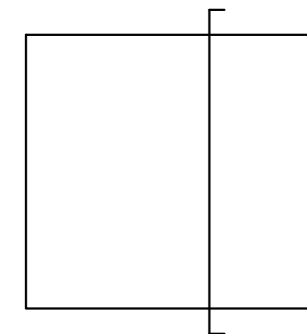

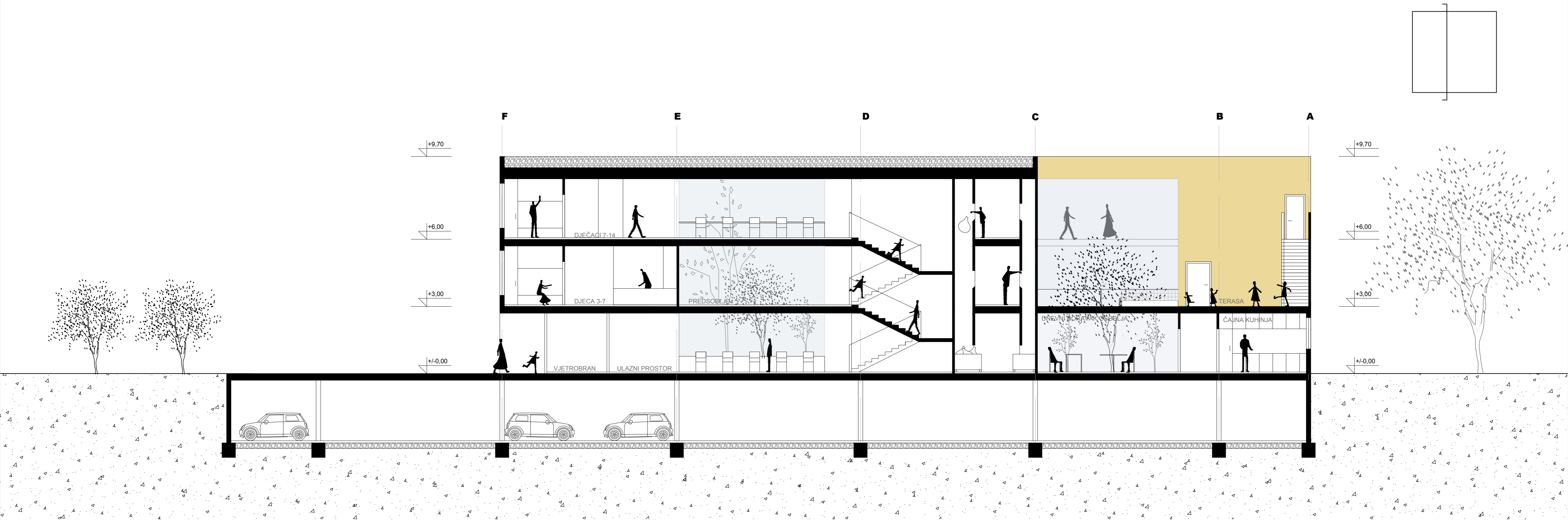

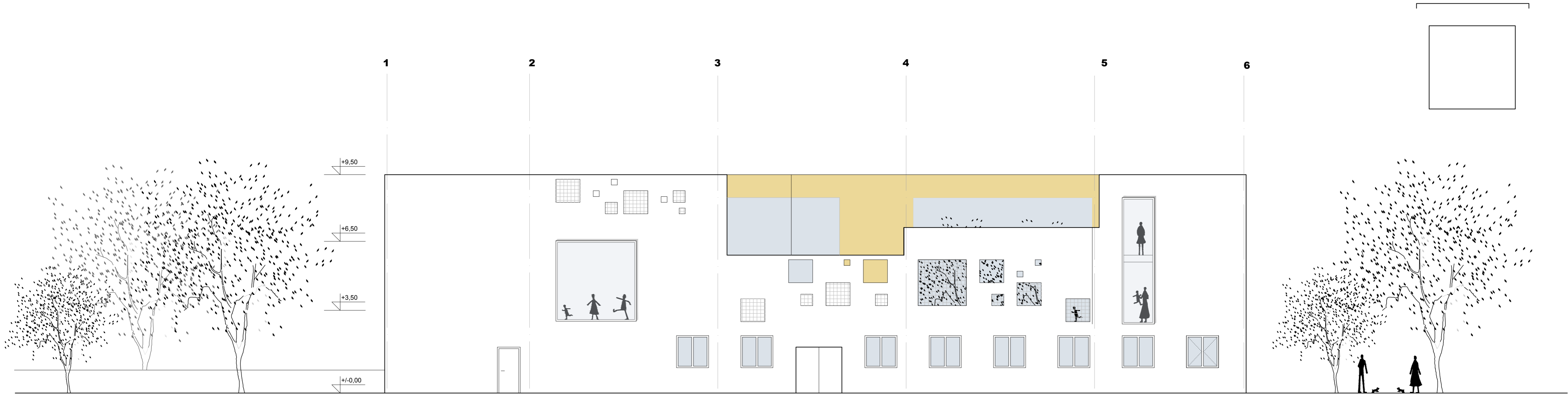

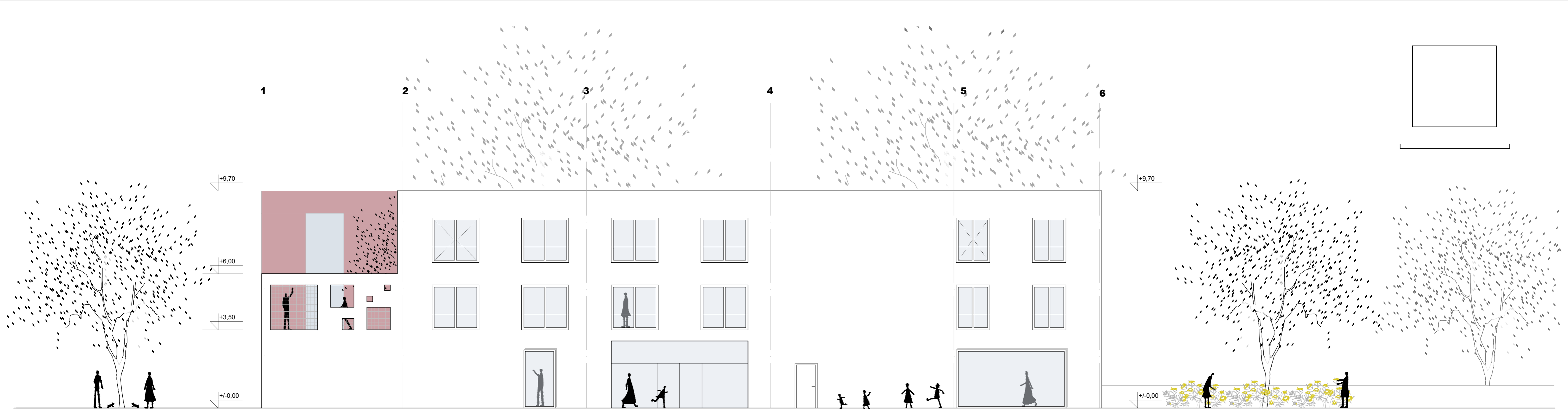

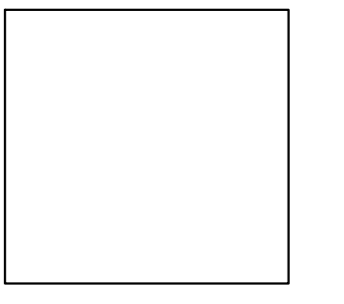
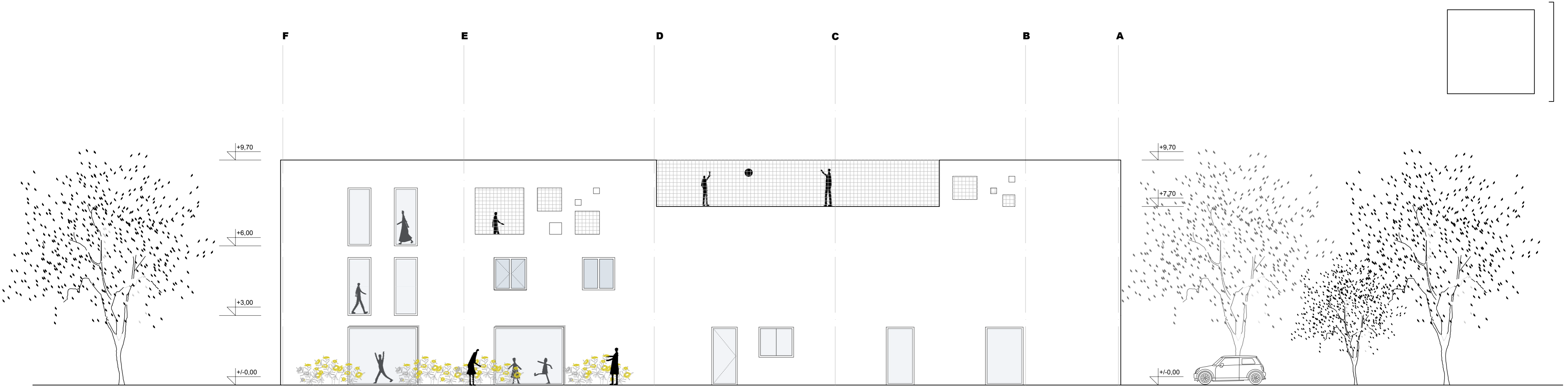

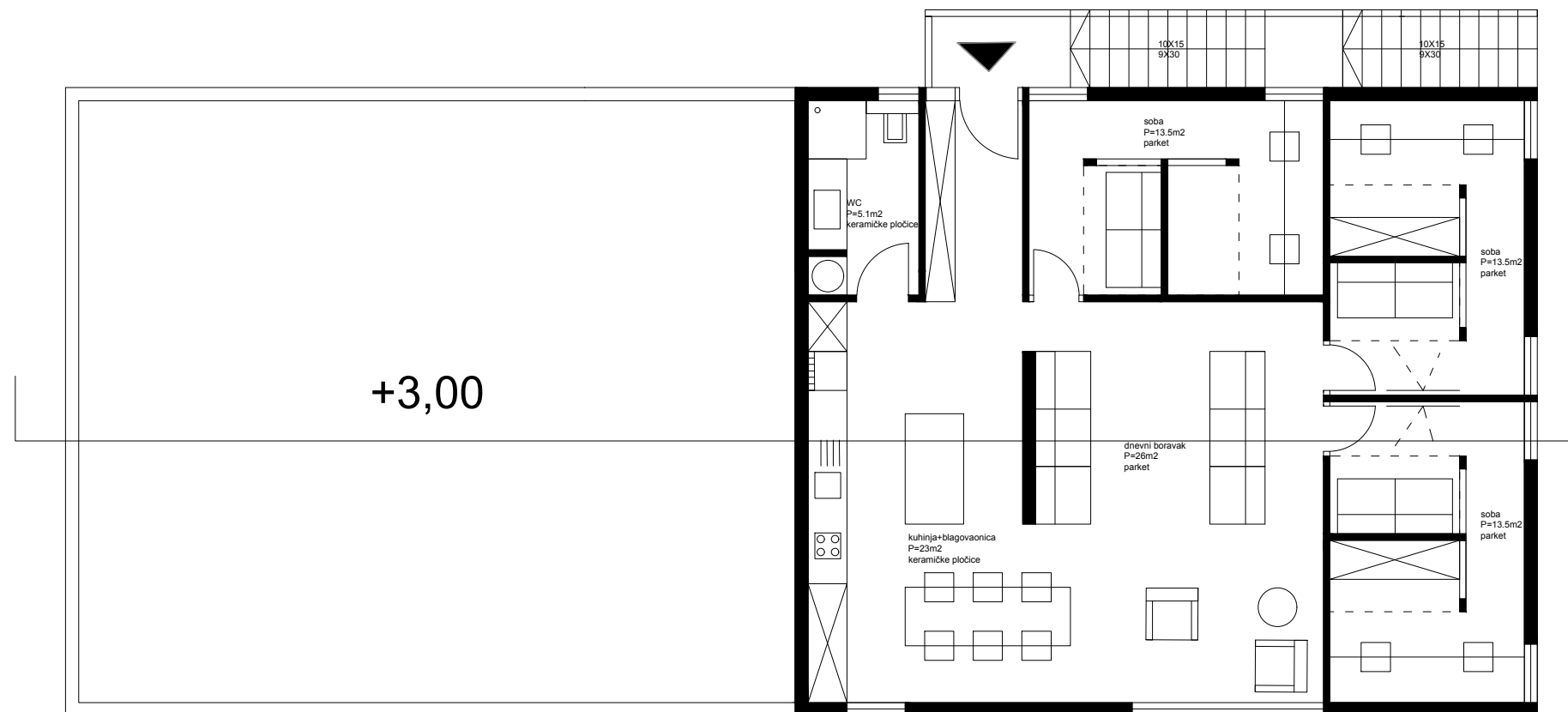
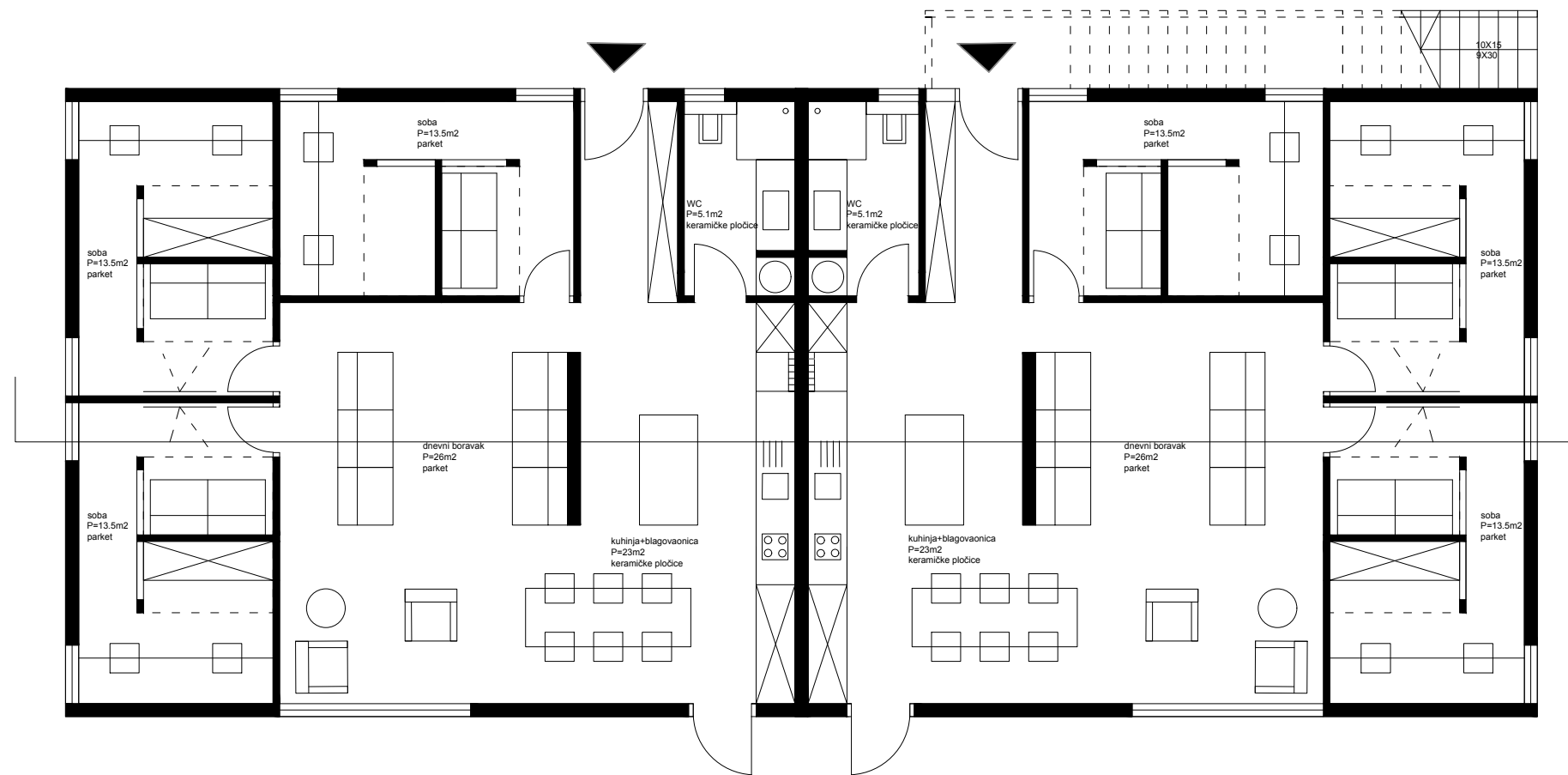

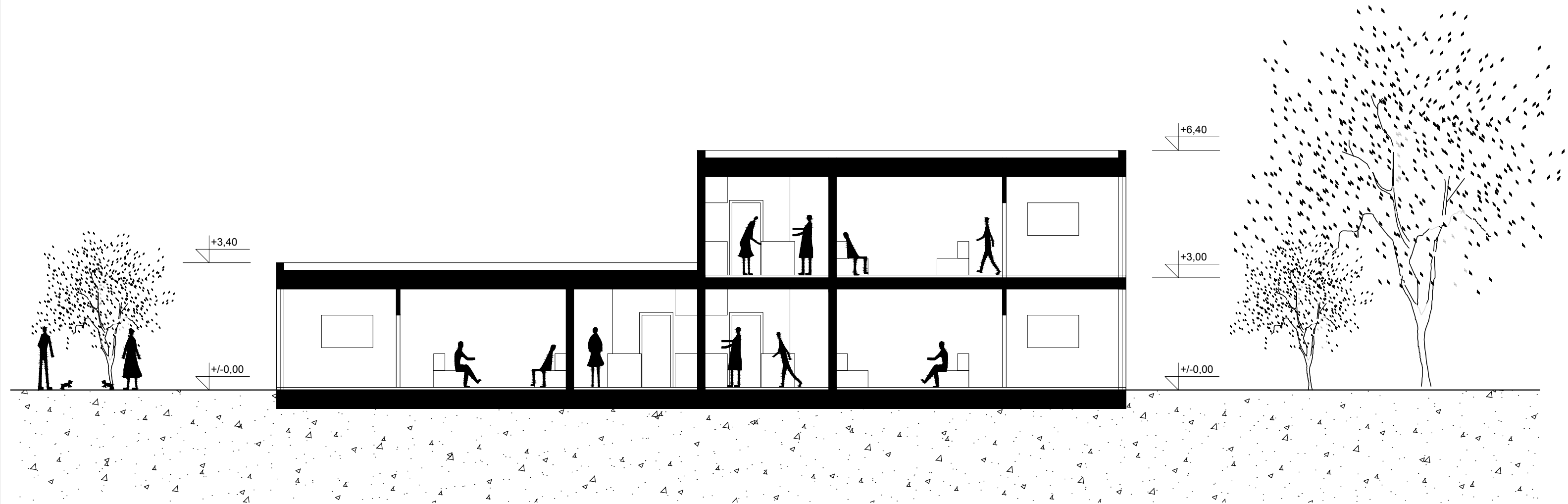

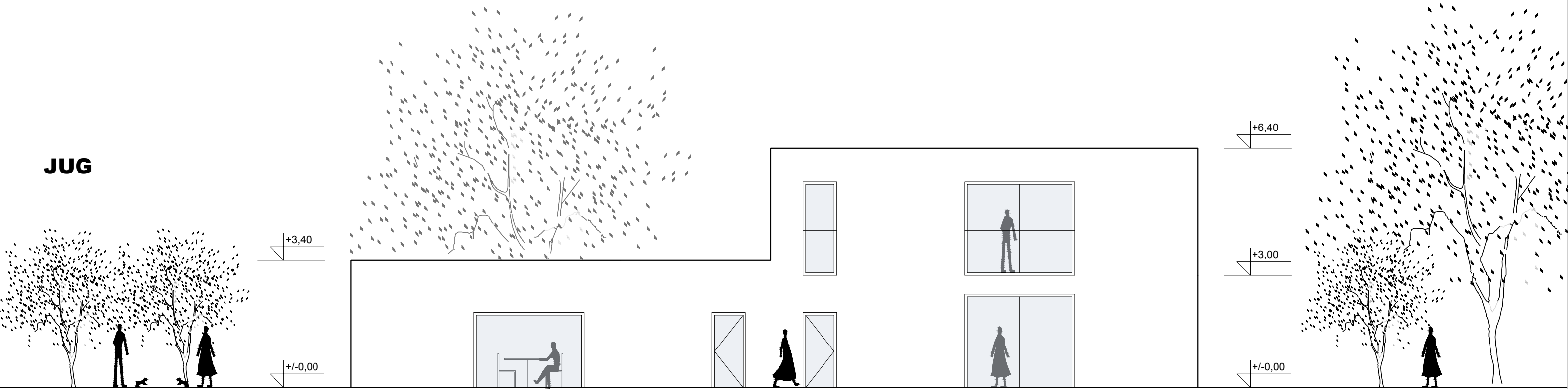

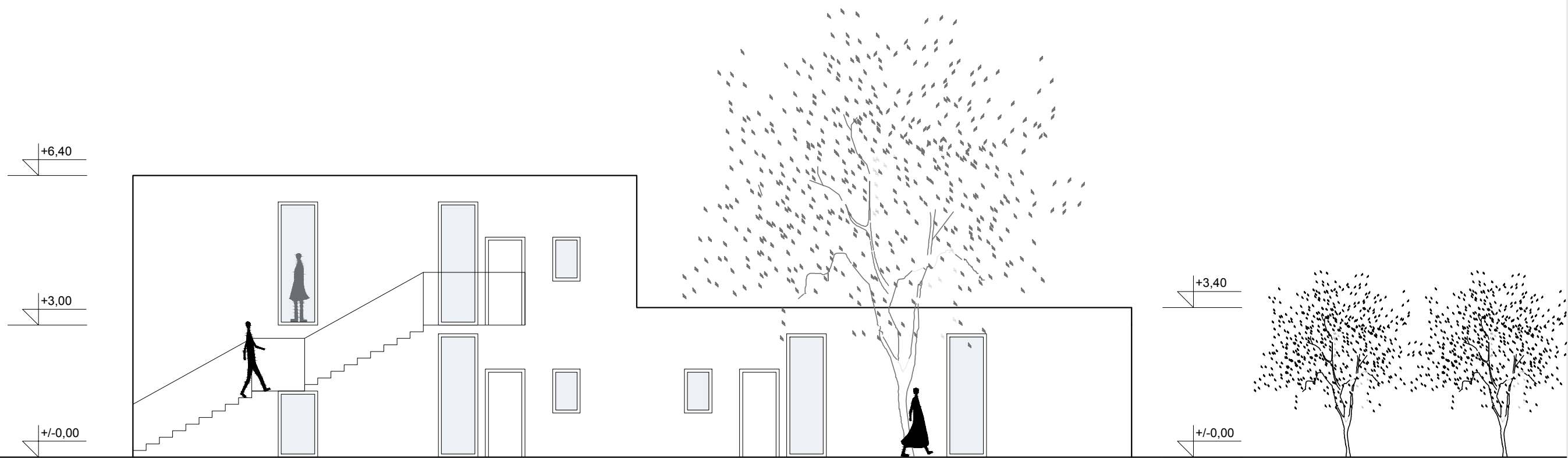

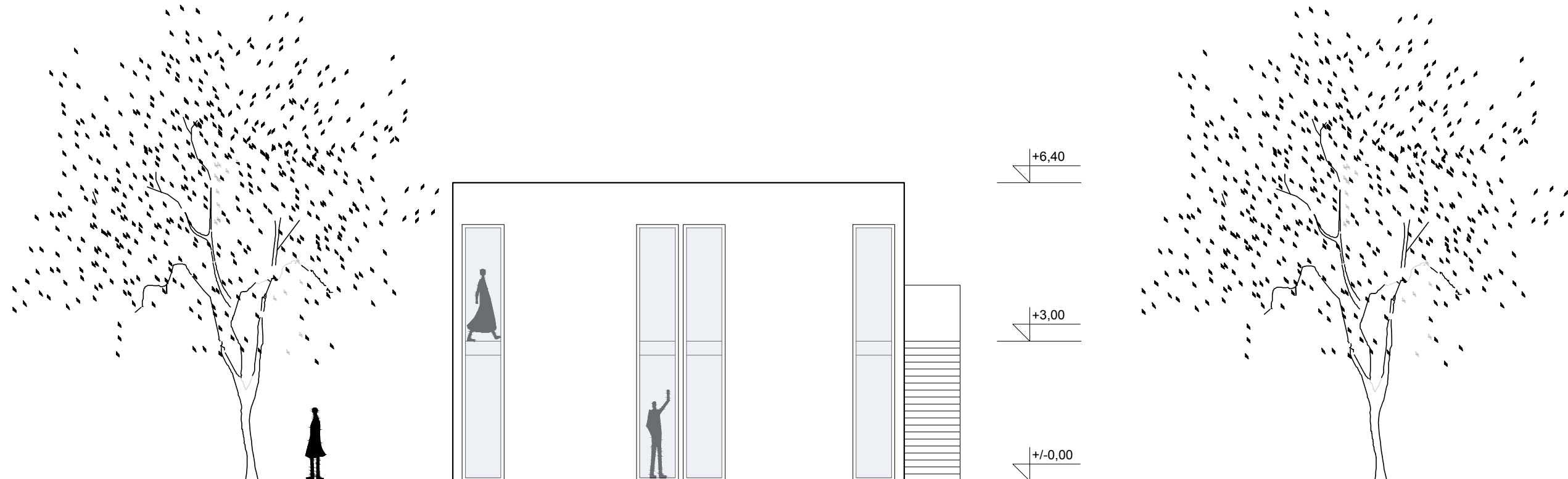
JUG

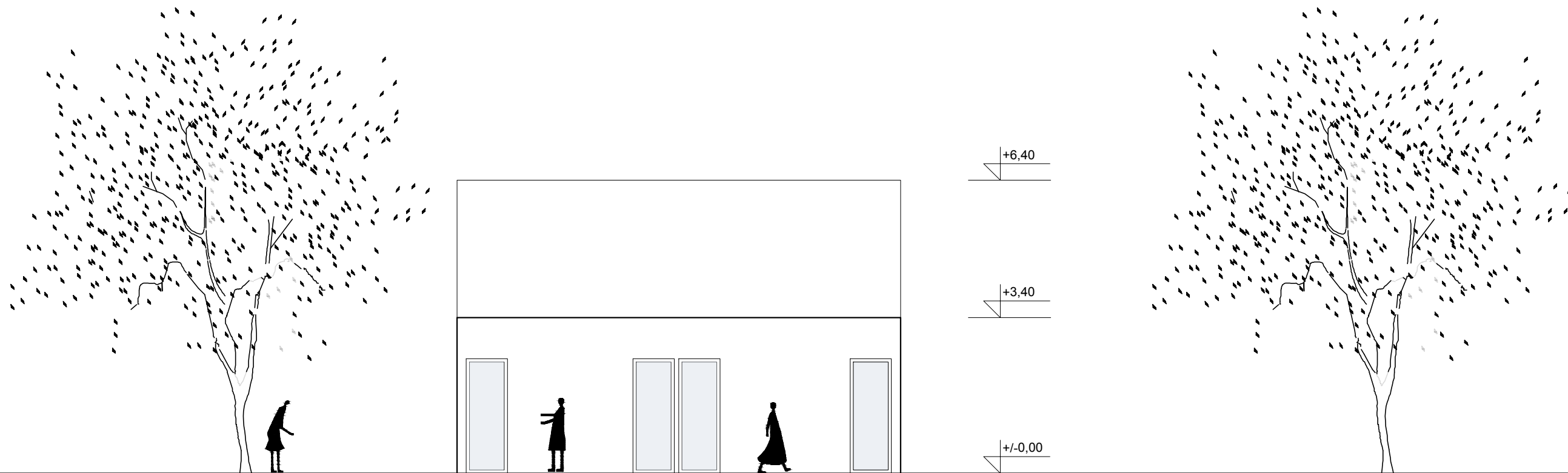
SJEVER

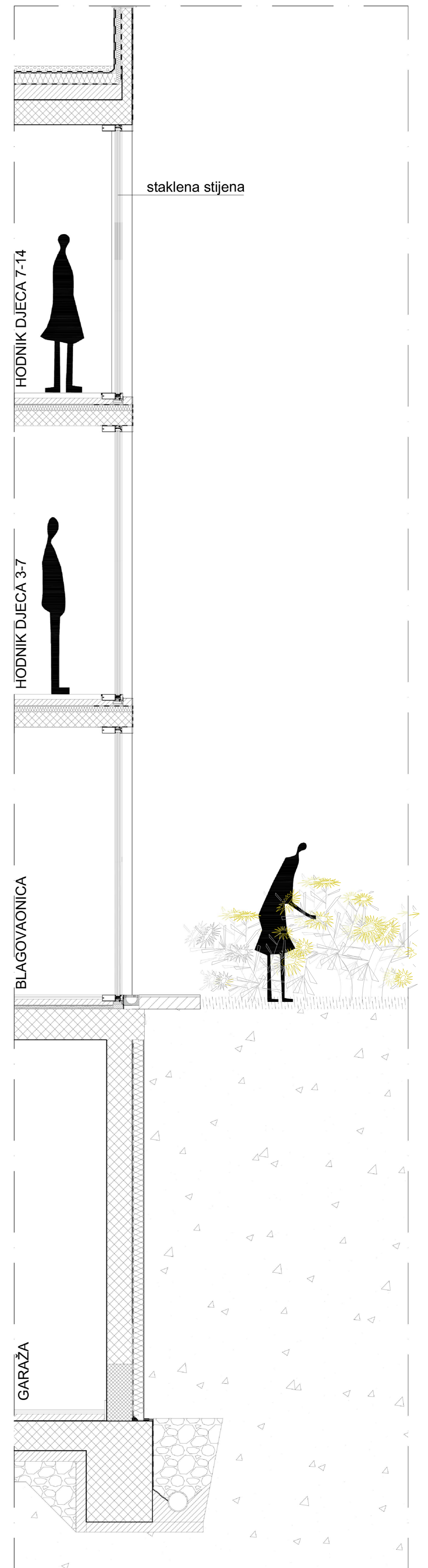

ISTOK

ZAPAD

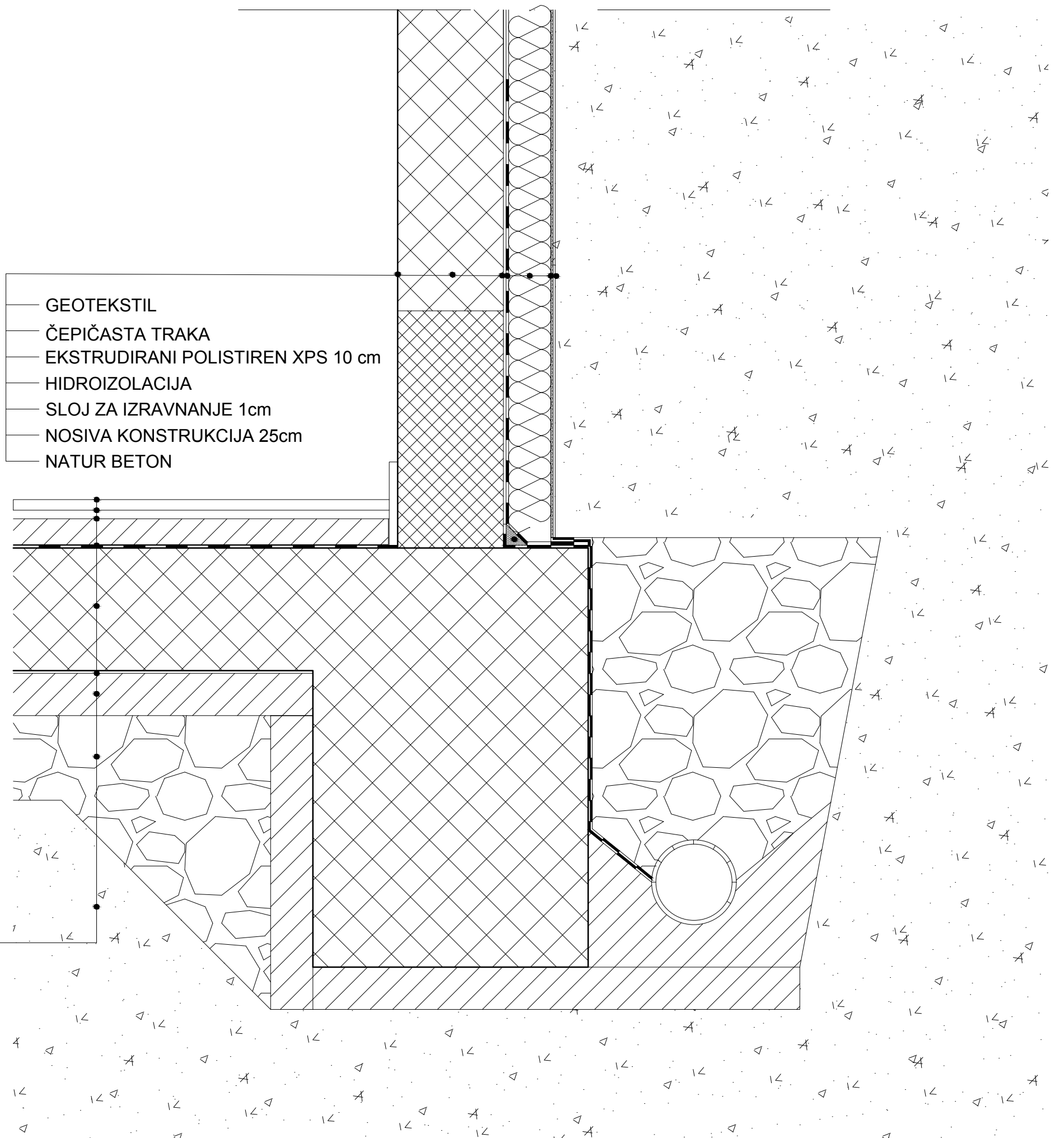

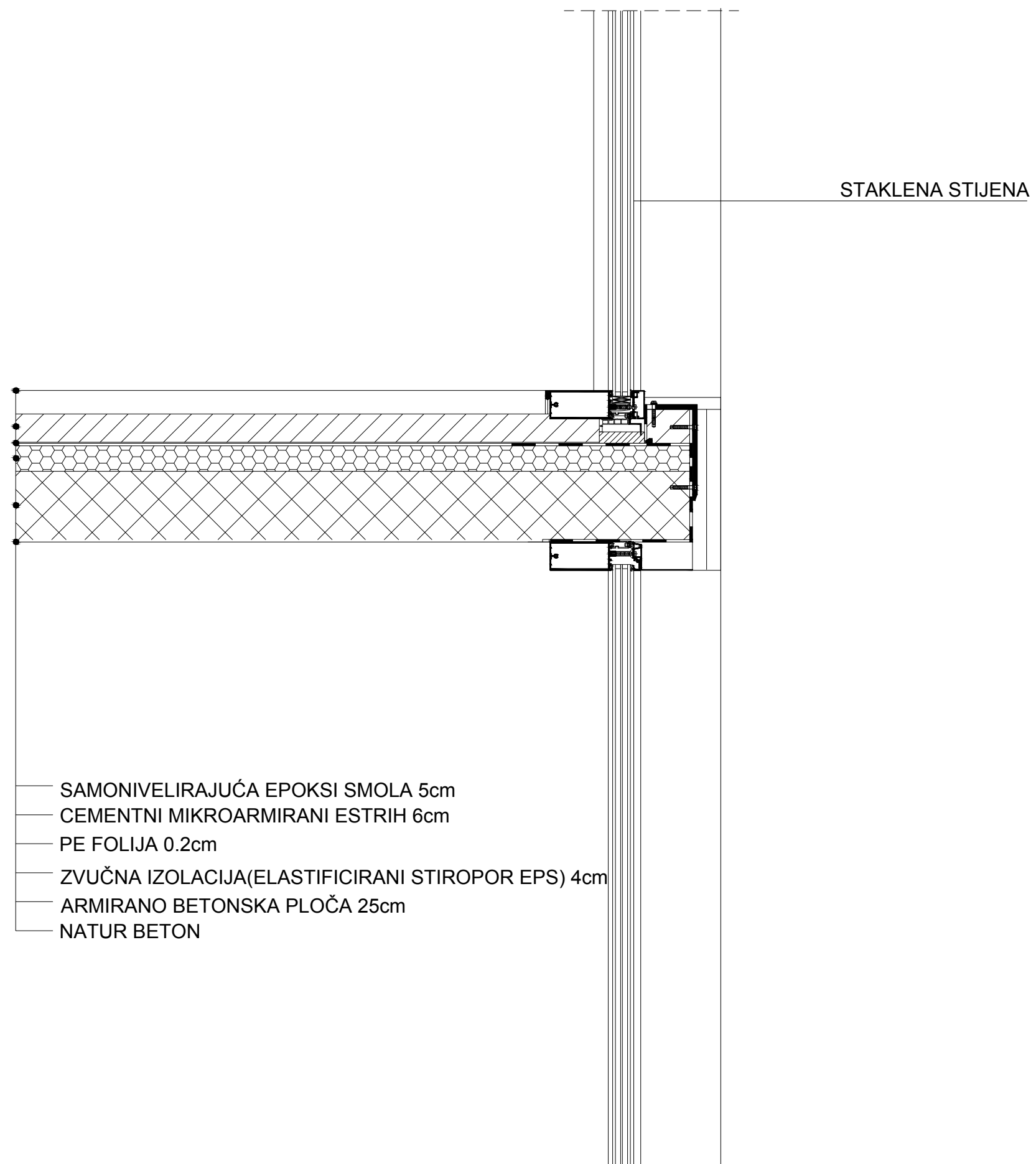

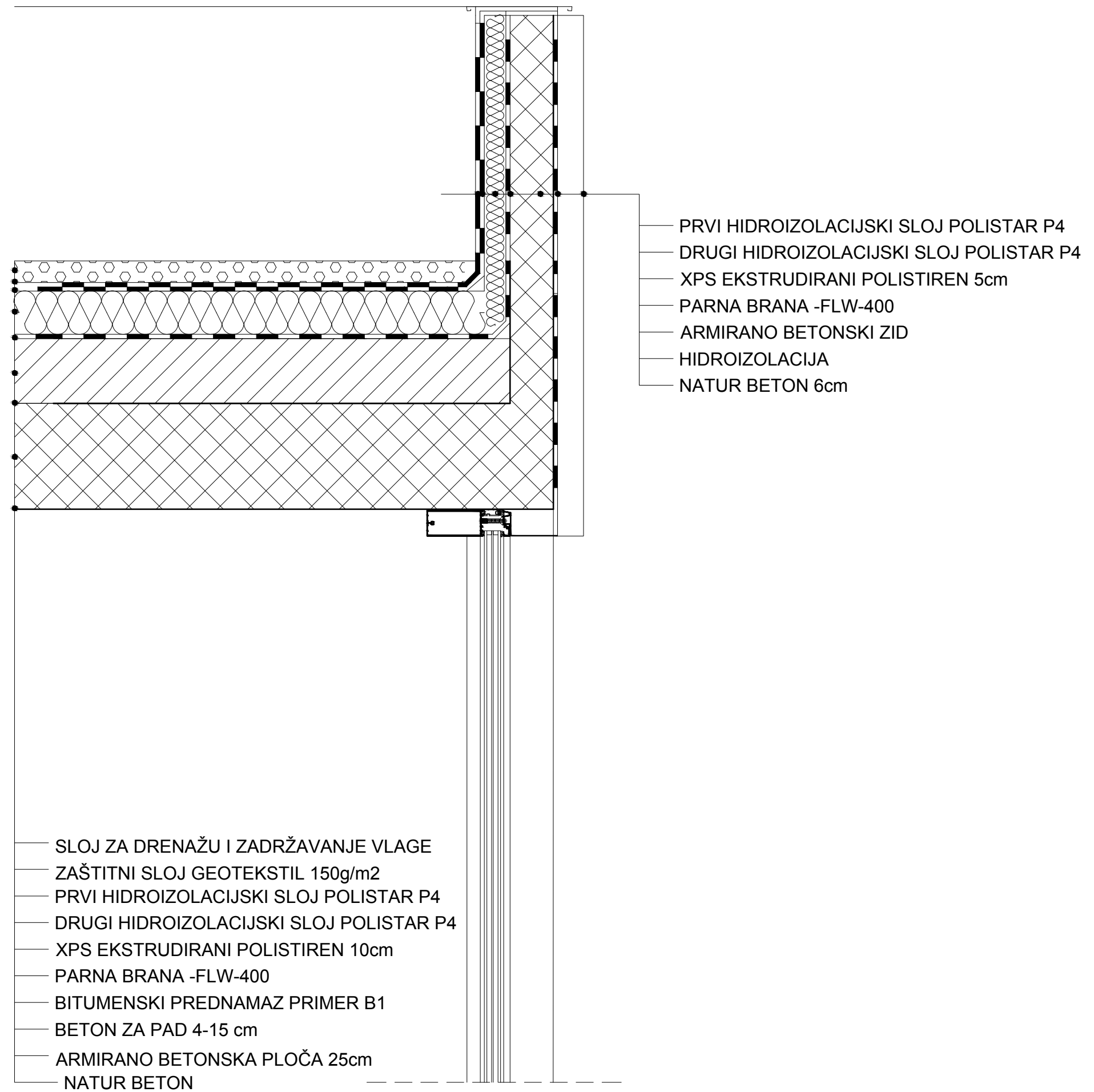

- GEOTEKSTIL
- ČEPIČASTA TRAKA
- EKSTRUDIRANI POLISTIREN XPS 10 cm
- HIDROIZOLACIJA
- SLOJ ZA IZRAVNANJE 1cm
- NOSIVA KONSTRUKCIJA 25cm
- NATUR BETON

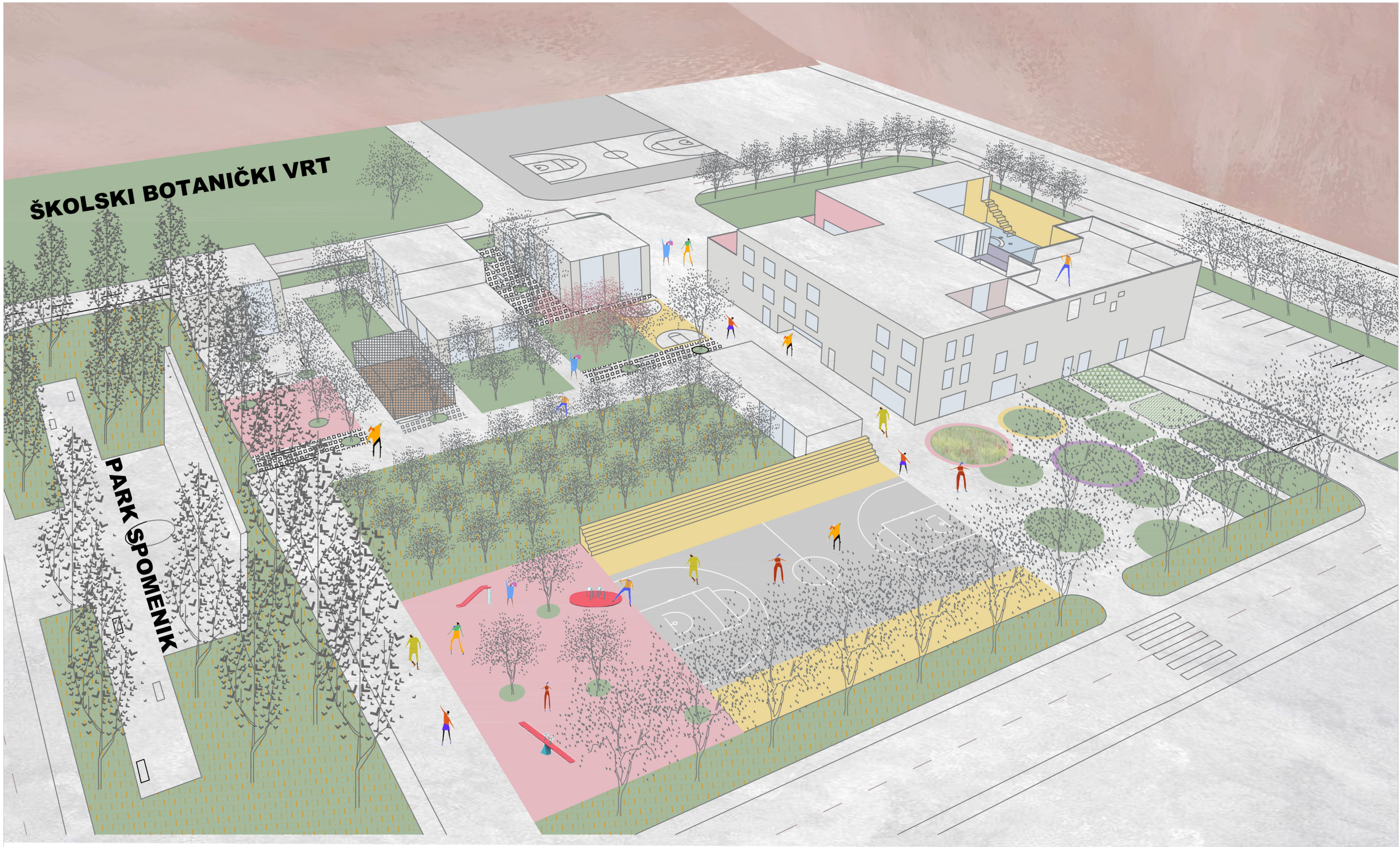
- PLOČE OD VODONEPROPUSNOG BETONA
- CEMENTNI MORT
- CEMENTNI MIKROARMIRANI ESTRIH
- POLIETILENSKA FOLIJA
- HIDROIZOLACIJA
- LAGANO ARMIRANA BETONSKA PLOČA
- PODLOŽNI BETON
- NASIP ŠLJUNKA

ETAŽA -1

garaža.....137,8m2
komunikacije.....32,4m2

PRIZEMLJE

administracija.....109,8m2
zajedničke prostorije.....594,9m2
gospodarske prostorije.....224,8m2
komunikacije.....173,9m2
sanitarije.....23,8m2

1.KAT

bebe.....64,8m2
djeca 1-3.....178,4m2
djeca 3-7.....182,4m2
vanjski prostori.....226m2
komunikacije.....131,6m2
dvorana.....215m2

2.KAT

dječaci 7-14.....58,2m2
djevojčice 7-14.....49,6m2
komunikacije.....116m2
sanitarije.....36,2m2
zajedničke prostorije.....234,5m2
vanjski prostori.....230,5m2

UKUPNO VANJSKO + UNUTARNJE=3 020m2

VANJSKI PROSTORI

vanjska igrališta.....1304m2
vrtovi.....909m2
park.....630m2
vanjska kuhinja.....111m2

UKUPNO 2 954 m2

JEDINICE ZA MLADE 18-26

stanovi.....8x94m2(752m2)